לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים

על המשמר

יום ו', ח' באדר תשמ"ז, 6 במרס 1987 / שנת מ"ד מס' 13287 / המחיר 1.35 שקל כולל מע"מ

האחיות מאוכזבות מהסחבת בביצוע ההסכם

מאת יוסף שמי, כתב "על המשמר"

אתמול הביעו נציגי האחיות תרעומת בפני שרת הבריאות מאי ביצוע סעיפים עיקריים בהסכם שנחתם לפני חודשים מספר.

בלה סופרין, מהעומדות בראש חטיבת האחיות, אמרה לכתבנו, כי לא קוימו הסעיפים הנוגעים להנהגת ארבע משמרות וקיצור שבוע העבודה, והבטחת תנאים פיזיים לעבודתן של האחיות.

בשבוע הבא יתכנסו האחיות כדי לדון בהמשך הצעדים. לדעתה, אין זה מן ההיגיון להמשיך ולפעול כאילו אין הסכם בעוד ההסכם המחייב נחתם. דרך אחרת — הוסיפה סופרין — היא להגיד בפה מלא שההסכם אינו מבוצע.

גזר־הדין של בני הזוג פולארד — שיחת היום בישראל

פרס: תיתכן חקירה נוספת

רבין: הדרג המדיני לא ידע

רשמית־הממשלה שותקת והשרים מבטיחים להפיק לקחים כדי שהפרשה לא תישנה ■ משוכנעים באיתנות היחסים עם ארה"ב ■ ח"כים מותחים ביקורת על הממשלה ודורשים לסייע לפולארד ורעייתו ■ ביקורת על מינוי סלע

מאת אבי בניהו, דליה שחורי, אשר שילוני ומוטי בסוק, כתבי "על המשמר" וכתבנו לענייני מפלגות

תיתכן בדיקה נוספת של האחראים לפרשת פולארד, שהמעורבות הישראלית בה נעשתה בלא ידיעתו הדרג המדיני — מסתבר מדברים שאמרו אתמול מ"מ ראש הממשלה, שמעון פרס, ושר הביטחון, יצחק רבין.

"בשלב זה, הנושא המרכזי הוא מערכת היחסים בינינו לארה"ב," אמר אתמול פרס, ורק אחרי שיסתיים השלב הזה, יש טעם ועניין לברוק או להפיק לקחים נוספים בארץ. תהיה זו שגיאה לעשות את שני הדברים בו־זמנית, אחרי שהודענו שהממשלה אינה מעורבת. הוסקו מסקנות לגבי המעורבות והיחידה שעסקה בכך פורקה. אין ספק, שהאירוע יצר בעייה במערכת היחסים שלנו, שלא בכוונה, שלא

(המשך בעמוד 4)

מחפש את האחראי

פרס לפני עיתונאים בת"א: שגיאה גדולה (צילום: אי.פי.)

ויינברגר: הסנגורים של ג'ונתן פולארד סילפו את התזכיר

מכחיש כי טען, שישראל חזקה מקרבת את סכנת המלחמה

מאת כתבי סוכנויות הידיעות

שר ההגנה האמריקני, קאספאר ויינברגר, מכחיש כי טען, בתזכיר שהגיש לבית המשפט בוושינגטון, שישראל חזקה מקרבת את סכנת המלחמה.

בשיחת טלפון ארוכה עם שגריר ישראל בארה"ב, מאיר רוזן, אמר ויינברגר, כי זו הייתה פרשנות הסניגורים של פולארד למיסמך שלו, אבל הוא עצמו לא כתב את הדברים.

ויינברגר הוסיף בשיחה, כי ארה"ב רואה בחומרה רבה את פרשת הריגול של בני־הזוג פולארד למען ישראל.

היחסים הצבאיים מצויינים

דובר משרד ההגנה האמריקני אמר לכתב "קול ישראל", כי יחסי ישראל וארה"ב בתחום הצבאי מצויינים, וקיבלו באחרונה אישור חדש בשיחה שהיתה לוויינברגר עם ראש הממשלה, יצחק שמיר. לדבריו, מוסיפה ארה"ב לעמוד בהתחייבותה להבטיח את עדיפותה האיכותית של ישראל על אויביה.

(סוף בעמוד 2)

אישיות בכירה נוספת קשורה לפרשת השוחד המיני במשרד־התיירות ● עמוד 24

מנוסי הכנסים: בפי"ט נוהלו ספרים כפולים ● עמוד 23

רייגן מכה על חטאיו ● עמוד 2

מכבי ת"א תצטרך לחכות עוד שבוע

מאת מוטי חביב

חלום המכבי להופיע ב־2 באפריל בגמר גביע אירופה לקבוצות אלופות בכדורסל עדיין לא התגשם. נצחונה של אורתז בבית – 69:73 על זאדאר היוגוסלבית – מעביר את ההכרעה לשבוע הבא.

אבל אמש נרשמה בכל זאת הפתעה, שעה שטרסר־מילאנו נוצחה במאדריד על־ידי ריאל – 99:96, ועתה גם היא אינה בטוחה בגמר. מילאנו תארח בשבוע הבא את זאדאר והפסד עלול לדחוק אותה מהגמר.

כרגע יש לכל אחת משלוש הקבוצות הראשונות מספר נקודות זהה – 15.

הפרטים המלאים כולל כל האפשרויות בגביע אירופה – בעמוד 22.

מלאכתו של סיזיפוס

שר החוץ מוצא עצמו מבודד למדי בחתירתו לכינוס מושב הפתיחה של ועידת שלום בין־לאומית למזרח התיכון. לא רק שהליכוד כולו מתנגד לכך – ומשני־קצף – אלא גם האמריקנים הצריכים להיות המכנסים והמארחים הראשיים, מביעים בסמוי ובגלוי את הסתייגותם מן הרעיון. אפילו חוגים קרובים מאוד בדעת הקהל של ארה"ב, כמו עורכיו של "ניו־יורק טיימס", מביעים ספקנות וביקורתיות: לפי הערכתם, הניסיון לכינוסה של הוועידה עלול להבליט את המחלוקות והסכסוכים באיזורנו, במקום להנמיכם. אין כמעט סיכוי ממשי להתכנסות בין־לאומית ליד שולחן אחד וזאת משום שכל אחד מן הצדדים מבקש משהו אחר בתווית של "ועידת שלום", ומצפה להפריט מנוגד לטעם של שכנו.

באשר לליכוד, התנגדותו לטיפול נמרץ בליבון המלא של תהליך ההידברות הקפא ברורה מאוד, ונובעת מסיבות אידיאולוגיות ומעשיות כאחת. מאז הסתלקותו של בגין מן הזירה המדינית ותהליך הדה־בגיניזציה המהיר למדי שהתחולל בתנועת החרות, גברה ההתכחשות של ראשי תנועה זו להסכמי קמפ־דיוויד. אחדים מהם הצביעו, בשעתם, בכנסת נגד ההסכם והם ממלאים עכשיו תפקידים ממלכתיים בכירים ביותר, כמו ראש הממשלה בכבודו ובעצמו; האחרים, אף שלא העזו אז למרוד כנגד המנהיג, מעולם לא השלימו עם ההתחייבות הישראלית להכיר בזכויותיהם הלגיטימיות של הפלשתינים, או אפילו להעניק להם אוטונומיה, שכמותה (אולי) כמבוא אפשרי לביטוי ריבוני עצמאי בעתיד הרחוק. לכן, כאשר הזכיר שר החוץ שמעון פרס, שלשום, לאנשי משורות הליכוד, את שגיאתם ההיסטורית הגדולה – ההתנגדות לשלום עם מצרים – הוא לא התכוון אל העבר, אלא אל ההווה והעתיד.

שונה היא הפרספקטיבה מארה"ב. משם נראה הדיון בנושא הוועידה כחזון אחרית־הימים, אין לו בסיס עובדתי מוצק. המלך חוסיין רחוק מרעיון הוועידה המפותחת כמו שהוא רחוק מכל רעיון אחר שיש בו משום תזוזה כלשהי מן הסטאטוס קוו. מצרים אומנם מעוניינת בהאצת התהליך המדיני, אך לא מוכנה לשם כך מעורבות. ערפאת, כדרכו, מפוחד מדי ובלתי־אמין מדי להסכים לעסק העלול להיראות בעיני הקיצונים שבין הפלשתינים כוויתור לישראל. ובעתונים, מבזבזים תחמושת, שיכלה אולי לשמש לזירוז הבנה ממשית.

שעה זו, אף שיש בה ידענות רבה, אינה לגמרי נכונה וצודקת. לזכותו של שר החוץ פרס יאמר, כי הוא חש את הלך הרוחות במזרח התיכון טוב יותר מן הפוליטיקאים שמעבר לאוקיאנוס. עקשנותו בנושא הוועידה מקורה באמונה, שיש אינרציה חיובית להידברות, שיש מומנטום חיובי להתקרבות של העומדת שכאן; והוא מוליך ללא יאוש את משחק המשא והמתן, עקב בצד אגודל. לעתים זו מלאכת סיזיפוס: הליכוד שם לו רגליים, העולם הערבי מושך בכתפיים, האמריקנים ספקנים מאוד. אך ליונים בישראל אין הרבה אופציות מעשיות אחרות; גם התנופה האיטית הזו היא משהו שאפשר להאחז בו בתקווה ועדיפה על הרמת־ידיים.

כנס רכזי נופש

של משקי התק"ם והקבה"א

שתוכנן ליום ג' 10.3.87

נדחה

המחלקות לתיירות ונופש

תק"ם–הקבה"א

שבלת זזז

אופנה ספורטיבית מתקדמת

יצור חולצות טריקו ומכנסי ספורט + הדפסות

לחנויות ומוסדות קולקצית קיץ 1987

המפעל: ירושלים, תלפיות רח' פייר קניג 37

טל' 02-717563,710831

ישראל "אינה מאושרת" מפסילת ירון בקנדה

יכול להתמנות כבר לתפקיד פיקודי בצה"ל

מאת דליה שחורי, הכתבת המדינית של "על המשמר" ואבי בניהו, כתבנו הצבאי

דובר משרד־החוץ, אהוד גול, אמר אתמול, כי ישראל אינה מאושרת מהודעת ממשלת קנדה על אי־נכונותה לאשר את מינויו של אלוף עמוס ירון למשרת הנספח הצבאי של ישראל בקנדה, וכי הנושא נידון עתה בין שתי המדינות.

דובר משרד־החוץ הוסיף, כי קנדה היא מדינה ידידותית לישראל וכי ישראל משוכנעת שהעניין לא ישפיע על היחסים ביניהן.

גורמים רשמיים במערכת הביטחון ובצה"ל מסרבים להגיב על הודעת ממשלת קנדה. מקורות צבאיים אמרו, כי העניין צריך להיות מטופל בדרגים המדיניים של ישראל ולא על־ידי צה"ל.

כתבנו הצבאי מוסיף, כי במידה ויוחזר האלוף עמוס ירון לישראל, סבורים שיוכל להתמנות לתפקיד אחר. [illegible] לתפקיד פיקודי – [illegible]

הסתיימה השביתה בבתיה"ח

העובדים חזרו אתמול לעבודה סדירה בעקבות הסכם עם ההסתדרות לפיו יקבלו מפרעה של 200 ש"ח ● האוצר: לא נשלם

מאת יוסף שמי, כתב "על המשמר"

עובדי המינהל והמשק בבתי־החולים הממשלתיים חזרו אתמול לצהריים לעבודה סדירה לאחר שביתה בת 10 ימים שעלתה למשרד הבריאות כ־10 מיליון ש"ח.

דובר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, דן עס־שלם, מסר לכתבנו, כי ההחלטה על חזרה לעבודה תקינה נתקבלה על־ידי המועצה הארצית של עובדי המינהל והמשק בתום שיחת הבהרה בה השתתפו חיים הברפלד, ראובן בן־עמי מהאיגוד הארצי של עובדי המדינה, אהרון מזרחי מהסניף הירושלמי של איגוד עובדי המדינה וכן 4 חברי הוועד של עובדי המינהל ומשק. חברי הוועד נענו לפנייתו של הברפלד לחזור לעבודה תקינה לאחר שהציג לפניהם את נקודות ההבנה שהשיג עם נציגי האוצר.

לפי עיקרי ההבנה, תתכנס ועדת פרה מיד עם הפסקת השביתה והיא כדי ליישם את הנושאים שלגביהם הושגה הסכמה. ועדת פרה תמשיך ללבן את שאר הנושאים ולהכריע עד ה־15 באפריל.

לחברי הוועד נמסר, כי בהתאם להבנה עם האוצר יקבלו עובדי המינהל והמשק מפרעה של 200 ש"ח שתשולם במשכורות מארס.

משרד־האוצר הודיע בתגובה, כי לא יתן מקדמה כלשהי או הלוואה לעובדים. עליהם לשוב לעבודה סדירה ורק אז יימשכו הדיונים בעניינם בוועדת פרה, נמסר.

כן נמסר לחברי הוועד, כי יקבלו מידע על שכרם של עובדי קופת־חולים בתפקידים מקבילים לאלה של עובדי המינהל והמשק.

אם ועדת פרה וועדת המעקב לא יסיימו עבודתן עד ה־15 באפריל יקבלו העובדים מקדמה של 100 ש"ח על חשבון ההסכם שייחתם.

כן ידונו הצדדים בשאלת ניכוי ימי השביתה משכרם של העובדים.

על סמך הבהרות אלה של חיים הברפלד, שהסתמכו על הבנות עם האוצר, החליטה מועצת העובדים לפנות לכל עובדי המינהל והמשק בקריאה לחזור לעבודה תקינה.

נציגי ועד העובדים הביעו תקווה, כי בעקבות זאת, יוסרו צווי האכיפה שהוצאו נגדם בבית־הדין לעבודה בירושלים.

הממשלה אחראית

הממשלה לא מיצתה את החוק עם כמה בכירים בבנק לאומי כדי לעקור מן השורש את השכר המדהים בגובהו, אך היא מיצתה את החוק עם עובדי המינהל והמשק — דברים אלה כתבה אתמול יו"ר ועדת העבודה והרווחה, אורה נמיר, לשר־האוצר, משה ניסים, בתגובה על המוסר שהטיף לוועדת העבודה במהדורת "מבט" של הטלוויזיה ביום ג'.

נמיר הזכירה לשר, כי הוועדה איננה למסור דו"ח או לבקש רשות להחלטותיה ולדיוניה. "ועדת העבודה לא יכולה לעמוד מנגד כאשר הממשלה משתמשת בחוק באופן בלתי אחראי כלפי ציבור עובדים שחלקם משתכר 450־500 שקלים. הממשלה בלבד אחראית לשביתה המתחוללת בבתי־החולים, לפגיעה בחולים ולביזוי כבודם. בושנו ונכלמנו על כי ממשלת ישראל ביוזמת נציג האוצר הוציאה צווי מניעה נגד עובדי המינהל והמשק בבתי־החולים" — כתבה נמיר לשר האוצר.

קיסר: אין תחליף להסתדרות

מזכ"ל ההסתדרות, ח"כ ישראל קיסר, הביע אמש הערכה וקורת רוח להסדר שהושג עם עובדי המינהל והמשק בבתי־החולים הממשלתיים ושובם של העובדים לעבודתם התקינה תודות להסדר שהציעה ההסתדרות.

מזכ"ל ההסתדרות, שדיבר בישיבת המועצה הארצית של ארגון עובדי חברת החשמל, שהתקיימה בבית הוועד־הפועל בתל־אביב, אמר, כי יישוב הסכסוך הנוכחי, שהיה סכסוך מסובך, קשה ורב־סבל, הוכיח שוב ושוב שבמערכת יחסי העבודה במדינה והסדרם אין תחליף להסתדרות. "מי שמבטיח ומציע הסדר ליישוב סכסוך עבודה חייב גם להיות אחראי ולדעת לספק את הסחורה" – אמר קיסר.

המזכ"ל דחה את נסיונות הסרק ליישב את הסכסוך מצד אחד מחברי הכנסת (הכוונה לח"כ יעקב שמאי, יו"ר סיעת הליכוד בהסתדרות) שמצד אחד בא לעובדים והסית אותם נגד ההסתדרות ובעת ובעונה אחת הציע לחוקק חוק בוררות חובה נגד עובדים.

קיסר הוסיף ואמר, כי אין להשלים עם השכר הנמוך במשק ויש להעלותו מבלי לערער את היציבות [illegible]

יו"ר הוועד הארצי של עובדי המינהל והמשק בבתי־החולים הממשלתיים, [illegible], הודה לראשי ההסתדרות קיסר, הברפלד ובן־עמי על המאמצים שהשקיעו [illegible] ולילה ביישוב הסכסוך.

(שעיה)

מפ"ם ור"ץ מערערות על חוקיות הבחירות להסתדרות המהנדסים

מאת א. קווה, כתבנו לענייני עבודה

רשות השיפוט של ההסתדרות תדון בימים הקרובים בעתירתה של סיעת רימ"י, המשותפת למפ"ם ור"ץ, נגד ראשי הסתדרות המהנדסים, בה נטען, כי חלק מפנקס הבוחרים לקראת הבחירות האמורות להתקיים ב־23.3 כולל חברים שאינם חברי הסתדרות.

אם תתקבל העתירה עשויות הבחירות להידחות ואף להתבטל.

מזכ"ל הסתדרות המהנדסים, יצחק רז, מסר אמש, כי אם רשות השיפוט תורה להתחיל את ההליכים מחדש, יכונסו מוסדות ההסתדרות כדי להחליט על המשך הצעדים.

עוד אמר רז, כי בעקבות האוטונומיה שהוענקה להסתדרות המהנדסים אין ההסתדרות רשאית להתערב בבחירות למוסדותיה והוא רואה בפעולת מפ"ם ור"ץ נסיון להחליש את הסתדרות המהנדסים ולפצלה.

בפנקס הבוחרים כלולים 32 אלף מהנדסים, חלקם אכן אינם חברי הסתדרות. אך מאז הבחירות לוועידה השישית לא בדקו בציציות של הבוחרים, והבחירות התקיימו על בסיס מס אירגון בלבד.

יצויין, כי לגבי הסתדרות עובדי המדינה נקבע בשעתו, כי בבחירות למוסדותיה ניתן לשתף עובדים שאינם חברי הסתדרות.

כארבע רשימות יתמודדו בבחירות, אם יתקיימו: ש.ה.ר השולטת בהסתדרות המהנדסים מאז הבחירות לוועידה התשיעית בשנת 82, רמ"י, רשימה של חד"ש ורשימה של מהנדסים דתיים.

שלמה גבעולי, מראשי סיעת ר"ץ בוועד הפועל, אמר אמש, כי רשימת רמ"י הוקמה בשל החשש שראשי ש.ה.ר מתכוונים לעזוב את ההסתדרות.

כתבנו מציין, כי מושב חירום של הוועידה התשיעית החליט בשנת 84 על נקיטת צעדי פרישה אם לא יתקבלו תביעות הסתדרות המהנדסים הן בשטח האוטונומיה והן בקביעת סולמות שכר ודרגה.

"שירותרום" למען ההשכלה

סכום של 40,000 דולר אספה אמש קרן "ניב" במבצע "שירותרום" להשכלה, שערכה באיצטדיון יד־אליהו בהשתתפות בכירי הזמר המזרחי. את הערב כיבדו בנוכחותם ראש הממשלה יצחק שמיר, מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, ראש עיריית תל־אביב שלמה להט ויו"ר קרן "ניב" חיים טסה. (צילום: יוסי אלוני/י.פ.ה.)

סמנכ"ל משרד־התיירות חשוד בדרישת שוחד מיני

מאת יוסף שמי, כתב "על המשמר"

סמנכ"ל משרד התיירות נעצר ונחקר ביחידה ארצית לחקירות הונאה בתל־אביב בעקבות תלונות של שתי עובדות המשרד על הטרדה מינית ודרישת שוחד מיני.

הסמנכ"ל ימונה גם ליועצו האישי של השר למרות מחאת הוועד.

התלונה הגיעה למשטרה אחרי שמכתבי העובדות נמסרו למ"מ נציב שירות המדינה וכן לממונה על משרדי הממשלה בוועד הפועל של ההסתדרות.

אחד מעובדי משרד־התיירות אמר לכתבנו, כי האיש כבר היה מעורב בפרשות שונות כאשר כיהן במישרה בכירה באחת העיריות.

המשטרה תבקש היום מבית משפט השלום בתל־אביב להאריך את מעצרו של הסמנכ"ל.

מזג אוויר

תחזית מזג האוויר להיום: גשם יירד בעיקר בצפון ובמרכז הארץ. בנגב ייתכנו סופות חול מקומיות.

הטמפרטורות: ירושלים 7־11, תל־אביב 9־16, חיפה 7־15, רמת הגולן 2־9, צפת 2־8, טבריה 7־15, נצרת 7־13, עפולה 6־15, השומרון 6־13, נתב"ג 7־16, יריחו 7־19, עזה 10־16, באר־שבע 8־18, אילת 9־20 מעלות.

(עתי"ם)

הקיבוץ הארצי ● השומר הצעיר ● הוועה"פ

אל חברי הוועד־הפועל, רכזי משק וגזברים

ישיבת הוועד־הפועל

שנועדה ל־15.3.87 — נדחתה

ותתקיים ביום ראשון, 22.3.87

בשעה 08:30 בגבעת־חביבה

מזכירות הקיבוץ הארצי

עובדי משרד הרישוי פותחים במאבק

מאת כתבנו לענייני עבודה

עובדי משרד הרישוי בחולון מתכנסים היום בבניין הוועד הפועל בתל־אביב, כדי להחליט על שורה של פעולות אירגוניות במחאה על פיטורי עובדים והעברת טסטים ומבחני תיאוריה לשוק הפרטי. במשרד הרישוי עובדים 230 איש. סכסוך עבודה בעניין זה הוכרז עוד בחודש ינואר.

ההסתדרות והסתדרות עובדי המדינה תומכות במאבק העובדים. מחזיק התיק בהסתדרות עובדי המדינה עזריאל לוי שלח אתמול מברק מחאה אל השר ארנס, החבר בוועדת השרים לצימצומים. הסתדרות עובדי המדינה תובעת הקמת ועדה פריטטית. ועד הקמתה — שמירה על סטאטוס קוו. במהלך החודשים האחרונים פוטרו כעשרים בוחנים מתוך שמונים. העובדים טוענים, כי המשך מגמה זאת תגביר את המתנה ואת האלימות המופעלת כלפי הבוחנים האחרים.

מפ"ח נאבקת נגד פיטורים נוספים ממערכת הביטחון

מאת יואב אביב כתב "על המשמר"

מועצת פועלי חיפה נאבקת נגד פיטוריהם של עוד 2000 עובדים ממערכת הביטחון, כך אמר אתמול מזכיר מועצת הפועלים משה ורטמן, בדברים שאמר בפגישה עם חברי המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה.

ורטמן אמר כי מערכת הביטחון עומדת לפטר כ־2000 עובדים, בין היתר ממפעלי סולתם ורפא"ל.

לדברי מזכיר מועצת הפועלים נפלטו ממעגל העבודה כעשרת אלפים עובדים ובתקופה זו לא הוקם אף לא מפעל תעשייתי אחד חדש, שיוכל לקלוט אליו את אלפי המפוטרים.

השתלמות מיוחדת תועבר לחיילים לפני שרות בשטחים

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

צה"ל משלים בימים אלה את הכנתה של תוכנית מיוחדת עבור חיילים המיועדים לשרת בפעילות בטחון שוטף בשטחים.

התוכנית תועבר לכל חייל צה"ל, בסדיר ובמילואים, בטרם תצא יחידתו לתעסוקה מבצעית בגדה המערבית וחבל עזה.

על התוכנית הצה"לית מופקד עוזר ראש אג"ם האלוף עמרם מצנע ועל הכנתה שקדו גורמים שונים וביניהם קצין חינוך ראשי. התוכנית הוכנה בעקבות תלונות חיילים ואנשי מילואים על כי לא הוכנו היטב לביצוע משימות בשטחים בלב אוכלוסיה אזרחית; ובשל פרסומים בעיתונות ופניות של חברי כנסת לשר הביטחון.

הסטודנטים יאבקו בהצעת ועד ראשי האוניברסיטאות

מאת יצחק שור כתבנו לענייני חינוך

התאחדות הסטודנטים החליטה לנקוט צעדי מחאה כנגד תוכניתו של ועד ראשי האוניברסיטאות להעלות את שכר הלימוד החל מתשמ"ח ל־3300 שקלים לשנה.

אתמול השביתה ההתאחדות את אוניברסיטת בר־אילן. היום יושבת הטכניון לכמה שעות. ביום כ' תיערך אסיפת מחאה בת שעתיים בירושלים. ביום ג' — באוניברסיטת תל־אביב. ביום ד' תיערך הפגנה בירושלים.

איש מילואים נוסף עתר לבג"צ עקב הצלחת לביב

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

בג"צ ידחה היום את עתירתו של איש מילואים, שביקש צו ביניים, שיורה לצה"ל לזמן אותו לשירות מילואים שלא יעלה על משך של 21 יום.

איש המילואים גד פלאוט הגיש אתמול עתירה לבג"צ, בדומה לעתירה שהגיש לאחרונה העתונאי יגאל לביב. פלאוט טען כי לפי הוראות חדשות, צה"ל יכול לקוראו רק ל־21 יום בלבד, היות שעבר את גיל 39. כאמור דוחה בג"צ את עתירתו.

כתבנו מוסיף כי עשרות אנשי מילואים ויועצים משפטיים של חברות ומפעלים מתכוונים לפנות לבג"צ בעניין זה, לנוכח התקדים שהשיג עורך דינו של יגאל לביב.

מרכז ההסברה	עמותה להנצחת גולדה מאיר ז"ל	נעמת תנועת נשים עובדות ומתנדבות

טכס חלוקת פרס גולדה מאיר לשנת תשמ"ז

יוענק ביום ראשון ז' באדר תשמ"ז (8.3.87) בת"א

באולם התיאטרון הקאמרי, רח' דיזנגוף

בשעה 5 אחה"צ.

בתכנית:

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס

ח"כ עוזי ברעם

מזכ"ל נעמת מאשה לובלסקי

להקת הגבעטרון

מנחה: עמיקם גורביץ

הכניסה עם הזמנות בלבד.

הפרס נתרם ע"י בנק הפועלים

הנשיא רייגן מכה על חטא בפרשת איראן

"זה היה במשמרת שלי"

וושינגטון. — הנשיא רייגן הודה אתמול בנאום לאומה, כי הפרשה האיראנית נהפכה ל"עיסקת־נשק תמורת בני־ערובה", וכי היה זה משגה.

הנשיא הודה עוד, כי הוא לא ניהל כהלכה את עוזריו במועצה לבטחון לאומי, ויתכן שהללו העבירו רווחים מעיסקת־הנשק האיראנית למורדי ניקראגואה, ה"קונטראס".

הוועדה צדקה

נאומו של רייגן, ששודר בטלוויזיה לכל רחבי ארה"ב, היווה את תשובתו המפורסמת הראשונה לדו"ח "ועדת טאואר" שפורסם בשבוע שעבר. הדו"ח מתח ביקורת על הנשיא רייגן, משום שלא התמצא במתרחש ולא ידע על מעשיהם החריגים של הכפופים לו.

אמר רייגן: "מה שהתחיל כנסיון לפתוח פתח אסטראטגי לאיראן, התנוון בשלב הביצוע לעיסקת־נשק תמורת בני־ערובה. דבר זה נוגד את כל עקרונותי, את מדיניות הממשל ואת האסטראטגיה המקורית שדגלנו בה. יש סיבות לאשר אירע, אבל אין תירוצים. זו היתה שגיאה."

להלן התייחס למסקנות ועדת טאואר וציין, כי הוועדה צדקה במסקנתה, כי דאגתו האישית לגורל בני־הערובה סייעה להפוך את הפרשה לעיסקה של "נשק תמורת בני־ערובה."

רייגן הוסיף, בהתייחסו לעברו בצי ארה"ב, כי "זה היה במשמרת שלי".

התיקונים מיושמים

עוד אמר רייגן, כי הוא כבר התחיל לתקן את הליקויים בניהול המועצה לבטחון לאומי, ובנושא זה קיבל את המלצותיה של ועדת טאואר ואף הרחיק־לכת מעבר להן, כדי להבטיח "עשיית סדר בבית". הוא ציין, כי הוציא הנחיה האוסרת על צוות המועצה לבטחון לאומי לבצע מבצעים חשאיים על דעת עצמו. היועץ החדש לבטחון לאומי, פרנק קארליצי משקם עתה את צוות המועצה, תוך הקפדה על "משמעות ניהול נאותה".

רייגן הוסיף, כי הוא מינה את הווארד בייקר לראש הסגל החדש בבית הלבן, ומקווה שהוא יעזור לו לעצב שותפות חדשה עם הקונגרס, בייחוד בתחום מדיניות החוץ ומדיניות הבטחון הלאומי.

שתיקה יקרה

רייגן אמר, כי הוא שתק בשבועות האחרונים בעניין שערוריית הנשק, כיוון שהמתין שהאמת תצא לאור. "שילמתי מחיר תמורת שתיקתי, במונחים של אמונכם ונאמנותכם", אמר הנשיא.

הוא הוסיף, כי הוא עודנו מוטרד בגלל אי־ניהול פרוטוקולים של פגישות והחלטות שנתקבלו במהלך היוזמה האיראנית, דבר שגרם לאי־יכולתו לזכור מתי אישר את משלוח הנשק הראשון לאיראן, באוגוסט 1985, ע"י ישראל.

מלוא האחריות

רייגן אמר, כי הוא נוטל על עצמו את מלוא האחריות לפעולותיו הוא ולאלה של אנשי ממשלו. "עם כל כעסי על פעולות שנעשו בלא ידיעתי, עדיין אני אחראי לפעולות הללו. ככל שהיה מאוכזב מאנשים מסוימים אשר שרתו אותי, עדיין אני האיש החייב לשאת באחריות לפני העם האמריקני להתנהגות הזו."

בתגובה על נאומו של רייגן, טענה אתמול סוכנות החדשות הסובייטית הרשמית "טאס", כי הנאום היה מלא סתירות וכי הבית הלבן חושש מפני גילויים מזיקים נוספים, שעודם צפויים בפרשה זו.

רייגן אתמול בנאום החרטה (צילום: אי.פי)

המשכים

הסנגורים של פולארד

(סוף מעמוד ראשון)

דוברת משרד החוץ האמריקני, פיליס אוקלי, אמרה אמש, כי קשריה של ארה"ב עם ישראל חזקים והדוקים, אך אין בכך כדי להמעיט את החלטתה של וושינגטון, שכל האשמים בריגול נגד ארה"ב יבואו על עונשם.

גבר המתח

חוגים דיפלומטיים בוושינגטון הביעו אתמול את דעתם, כי פרשת פולארד אומנם הוסיפה למתח הגובר ביחסי ארה"ב־ישראל. אולם הדבר רחוק מאוד מלפגוע ביחסים המיוחדים בין שתי המדינות.

לא המדינה ה־51

חברי הקונגרס נמנעים בדרך־כלל מלומר מלה רעה על ישראל, אולם שני צירים רפובליקניים הטילו ספק בהודעות הרשמיות של ישראל. הציר הנרי הייד, ממדינת אילינוי, אמר, כי "פולארד הינו מרגל שנשכר על־ידי ממשלת ישראל, וזו היא שערורייה מצידה של אחת מבעלות־בריתנו הקרובות ביותר." הוא הוסיף, כי פרשה זו, וכן פרשת הנשק לאיראן, מוכיחות, כי אין לראות בישראל "את המדינה ה־51 של ארה"ב."

אין לצמצם הסיוע

ציר רפובליקני אחר, דיק צ'ייני ממדינת ואיומינג, אמר בהקשר זה: "מצד אחד מעלה ישראל על נס את יחסיה המיוחדים עם ארה"ב, ומצד שני היא מסתבכת במבצע ריגול מקיף נגדנו... על ממשלת ישראל לדעת, כי אנשים מסוימים בינינו מודאגים ביותר מהתנהגות מעין זו." עם זאת, הוסיף צ'ייני, כי "לא יהיה זה לטובת האינטרס הלאומי של ארה"ב לצמצם בצורה ניכרת את הסיוע לישראל, אך ורק מפני שהישראלים עשו צעד אווילי."

● האליפות הראשונה של צה"ל בכושר קרבי הסתיימה אתמול בטקס בו העניק הרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי את הגביעים ליחידות המצטיינות. באליפות שנמשכה יומיים השתתפו שלושת אלפים חיילים וחיילות.

כתבים צבאיים שוקלים צעדי מחאה נגד האלוף עמוס לפידות

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

תא הכתבים לענייני צבא, שוקל צעדי מחאה נגד מפקד חיל־האוויר, האלוף עמוס לפידות. בסוף החודש שעבר שלח לפידות מכתב לחברות התעופה האזרחיות ובו הורה להם שלא להעסיק בטיסות החכורות עבור משרד הביטחון טייסים שהם גם עיתונאים — מפקד החיל מנמק פנייתו בסיבות הקשורות לביטחון שדה.

כתבנו הצבאי מציין, כי במכתב מזכיר מפקד החיל את שמותיהם של שני עיתונאים: סרן (מיל.) ראובן פרהצור, הסופר הצבאי של "הארץ", וכתב נוסף מהטלוויזיה. מבדיקה עולה, כי האחרון אינו טס כיום ולפיכך מתייחס מפקד חיל האוויר בפנייתו לסופר הצבאי של "הארץ", ראובן פרהצור, המועסק גם כטייס בחברת "ארקיע".

מקורות צבאיים אומרים, כי מכתבו של מפקד חיל־האוויר אינו רציני, היות והטייסים במילואים העובדים כעיתונאים, משרתים כטייסים בחיל־האוויר. "אם היו רוצים לאסוף מידע כלשהו, היו עושים זאת במסגרת שירות המילואים. איזה מידע יוכלו לאסוף כטייסים אזרחיים? העניין כולו נראה כקנטרנות אישית נגד פרהצור", אמרו המקורות.

מכתבו של מפקד חיל־האוויר טרם הגיע עד אתמול לחברת "ארקיע" ולא ברור כיצד תגיב החברה לפנייתו של האלוף. ראובן פרהצור עצמו סירב אמש להגיב על העניין.

ראה גם מדור "קשר כפול", עמוד 10 במוסף לשבת

החלטת בג"ץ בעניין נקש — ביום שלישי

בג"ץ יפרסם ביום ג' הבא את החלטתו בעניין העתירות בפרשת הסגרתו של ויליאם נקש לצרפת.

הרכב מורחב של חמישה שופטים, בראשות נשיא בית המשפט העליון, מאיר שמגר, יכריע, אם יוסגר נקש לצרפת או תאושר החלטת שר־המשפטים, לפיה הוא לא יוסגר ולפיכך ישוחרר מן הכלא.

כזכור, עתרו ח"כים מר"ץ ומפ"ם וכן 11 פרופסורים למשפטים, נגד החלטת שר המשפטים שלא להסגירו לצרפת. הם טענו, כי לשר המשפטים לא היתה עילה שלא להסגירו. העותרים טענו גם, כי לא היה ביסוס לטענת השר שריר, כי נשקפת סכנה לחייו של נקש בכלא הצרפתי, אם יוסגר.

מנגד עתרו גם שלושה ח"כים אחרים והצטרפו כמשיבים לשר המשפטים בהגינם על החלטת השר.

גם רינה נקש עתרה לבג"ץ בטענה, כי זכויותיה עלולות להיפגע באם יחליט בג"ץ להסגיר את בעלה.

(עתים)

משתתפים בצערה העמוק של חברתנו
צילה שטרן ובני משפחתה
במות אחיה
שלמה
קיבוץ עמיר

השבת ברדיו

אתי רונאל

"מסע לארבעה קולות על מצבו של הסופר כבן קיבוץ"

מיפגש עם ארבעה יוצרים בני קיבוצים חושף את בעיותיו של האמן והסופר בחברה הקיבוצית המגובשת והתכליתית. שבה מרחף עדיין סימן שאלה על מידת התועלת שמביא היוצר החי בה. יש המדברים על המתח הפנימי והמפרה. וישנה גם אמירת אמת שונה. שהקיבוץ בולם חיי יצירה.

דן שביט מכפר סאלד אומר. ש"יש משהו שלא תמיד עולה בקנה־אחד עם הזרימה והשביל המאוד אינדיבידואלי של היוצר והאמן ההולך בו. לבין המעורבות הקולקטיבית והיותך ביחסי גומלין מחויבים בקהילה קטנה. כשכל אחד מכיר אותך ואתה מכיר אותו. אתה מחפש. לפעמים, פינה מוצלת יותר. אפילה, פחות חשופה".

ישראל רינג מעין־המפרץ מגיע למסקנה. שאדם הרוצה ליצור יצירה בעלת משמעות בקיבוץ. מוכרח להגיע לרגע שבו הוא יגיד לעצמו: אני מצפצף על מה שיגידו. זהו עניין של אומץ־לב.

לאה שניר מבית־השיטה מתמודדת עם הבעיה בדרך משלה: היא שמה עצמה באופן מודע במצב של גולה: "כשאתה נמצא לגמרי בפנים אתה לא יכול לראות את הדברים מתוך האמת הפנימית שלך מפני שאתה מאוד מחויב. הפתרון, אי לכך, הוא הפתרון של הגלות. להפריד בזמן הכתיבה בין העולם הפנימי לבין המסגרת שאתה חי בה".

אלישע פורת מעין־החורש מוצא. כי הבעיה היסודית שלו ושל בני דורו היא לא מה שהציבור חושב עליהם. אלא מה שהם חושבים על עצמם. ואלה הם המחסומים שנוצרו כתוצאה של חינוך. הפנמת ערכים ומחויבות ראשונית. קודם כל לחברה ואחר כך לעצמך.

התוכנית תשודר במסגרת הסידרה "מלים שמנסות לגעת" שבת. רשת א'. 10.05 ראיינה וערכה: חנה מיטלר.

דני קיי הערב באקרן

מאת אתי רונאל, כתבת "על המשמר"

עם פטירתו של הבדרן ושחקן הקולנוע היהודי, דני קיי, תקרין הטלוויזיה הישראלית הערב, בשעה 22.15, את הסרט "ליצן החצר" שהופק בשנת 1956.

בסרט זה, שנחשב לאחד מטובי סרטיו של הבדרן המנוח, מגלם קיי את דמותו של ליצן חצר שנקלע, לפתע, לפרשיית אהבים ומוצא עצמו גם מעורב בתככי החצר המלכותית. שחקנים נוספים: אנג'לה לנסברי, גליניס ג'ונס, ג'והן קרדיין ובזיל רתבון. ביימו: מלווין פרנק ונורמן פנמה.

הסרט "אמא יקרה" יוקרן במועד אחר.

לאנה, גבריאל ואינס
אתכם באבלכם במות
יעקב מילברג
ההלוויה תצא מהמועדון היום.
יום שישי, 6.3.87, בשעה 13.30
בית מצר

למשפחת באואר
ולקיבוץ המעפיל
אתכם באבלכם על מות
אריה באואר - לייבלה
ז"ל
מוותיקי קואופרטיב עמק־חפר
קואופרטיב עמק־חפר
ההנהלה והחברים

במלאת שלושים למותו של חברנו
מרדכי שדמון
נעלה לקברו ביום א' 8.3.87 בשעה 15.30
בשעה 21.30 תיערך אזכרה לזכרו במועדון לחבר
המשפחה
וקיבוץ עין שמר

שרה גומברוף
(לבית נחלים)
(סבתה של חברתנו עידית נורל)
נפטרה בשיבה טובה
ההלוויה היום, יום ו' 6.3.87 בשעה 13.30 בעין החורש
המשפחה
וקיבוץ עין החורש

"על המשמר"
עתון יומי
המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: סבר פלוצקר
עורך משנה: ישראל זמיר
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 3־43360־4
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעול ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone: 378833 Telex: 341652
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין סנסור חדרים 102־121. טל' 3־233161. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' פבזנר 17, טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

מצרים מקיימת מגעים עם ארה"ב לשם כינוס ועידה בינ"ל עוד השנה

אמר אתמול אוסמה אל־באז, יועצו של מובארק ■ חוסיין בא לשיחות בבון, לדיון על סיוע אירופי לתהליך השלום וסיכוייה של ועידה בינלאומית

קאהיר. — מצרים מקיימת מגעים עם ארה"ב בעניין כינוס ועידת שלום בין־לאומית למזה"ת עוד השנה — מסר אתמול יועצו הבכיר של נשיא מצרים, אוסמאה אל־באז.

בראיון עם "אל־אהראם", שהתפרסם אתמול בבוקר, אמר אל־באז, כי ההכנות לוועידה יארכו חודשים אחדים, ואם יושג הסכם לכנס אותה בסתיו הקרוב — תהיה זו הצלחה גדולה.

"חשוב לנו, שישראל תסכים לקיים את הוועידה ולעולם לא נפסיק את המגעים עם ארה"ב בעניין זה" — אמר אל־באז.

הוא פנה בקריאה לירדן ולאש"ף להגיע להבנה על מאמצי שלום משותפים עם ארצות ערב.

חוסיין בגרמניה

חוסיין מלך ירדן הגיע אתמול לבון לביקור־עבודה של יממה אחת, שבמהלכו ידון עם מנהיגי מארחיו בסיכוייה של ועידת שלום בין־לאומית למזה"ת.

כפי שנמסר, אין ירדן מעוניינת בהשתתפות ישירה של אירופה בוועידה הבין־לאומית, נוסף לחברות מועצת הבטחון של האו"ם, אולם היא סבורה שהאירופים עשויים לסייע ע"י השפעה על ארה"ב וישראל, כדי שישתתפו בוועידה המוצעת.

ממליץ לדחות

"ניו־יורק טיימס" כתב אתמול במאמרו הראשי, כי מן הראוי לעכב לפי שעה את כינוסה של ועידת השלום, בגלל התסבוכות והניגודים הכרוכים בארגונה.

הזמן להידברות עם בריה"מ

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס אמר, כי עתה היא התקופה של חיפוש הזדמנות להידברות עם ברית־המועצות.

פרס אמר, כי בריה"מ עומדת בפני שינוי עצום, כדי לענות על הצרכים של עצמה שאינם ניתנים לדיחוי. "בשעת שינוי זה, בריה"מ תגלה רגישות כלפי דעת הקהל בעולם ועתה היא התקופה של חיפוש אחרי סדק והזדמנות להידברות אתה ולא לדחות זאת. את 2 מיליון יהודי בריה"מ אפשר להציל כשיש שינוי בבריה"מ" — אמר.

פרס דיבר בפני חברי המוסד המאוחר לענף הבנייה בבית אסיה בתל אביב.

חוסיין מלך ירדן בחברת ארבעה מילדיו בביקור בחנות ממתקים בווינה. (תצלום: אי.פי)

גל גינויים וזעם על מפגש המנהיגים היהודים עם לה־פן

מאת ארנון יפה, כתב "על המשמר" בצרפת ומוטי בסוק כתבנו בכנסת

פאריס. — "היהודים שולטים בשמאל בצרפת, בעוד שבאמריקה הם חסידי הימין", כתב בטאון תנועת הפאשיסטים הצרפתיים בראשותו של ז'אן מרי לה־פן, ששב מארוחה שערכו לכבודו 20 מנהיגים יהודיים אמריקניים במסעדת־פאר בניו־יורק.

כפי שחששו, כבר מנצלים מפגש מוזר זה כדי לפתוח במערכה אנטישמית נגד הקהילה היהודית בצרפת. בטאונם של חסידי לה־פן, "מיניט", תיאר את הקהילה הצרפתית כשולטת בשמאל הצרפתי. לה־פן עצמו האשימה בהמלצתו לרעה.

לעומתם, מוצגים היהודים האמריקניים כבשרים, משום קירבתם לעיצונות הימין.

בקהילה הצרפתית עדיין לא שכך הזעם. מארגן הארוחה, ג'ק טורצ'ינר, הואשם כאן כאיש הימין הקיצוני. שואלים פה, אם השכחון שלם מקופת ההסתדרות הציונית.

טורצ'ינר תואר כמכרו של לה־פן, המופיע בעור כבש או בפרוות זאב, על־פי צרכיו הפוליטיים. הוא חותר להופיע כפוליטיקאי מן המניין לקראת הבחירות לנשיאות ושואף לקבל תעודת־כשרות מישראל ומן היהודים. הוא מחפש קולות כדי להופיע כלשון־מאזניים בין מועמדי הימין.

לה־פן בא למסעדה עם שלושה משומרי ראשו, צירים שלו בפרלמנט האירופי. הוא נוהג להתהלך חמוש באקדח "מאגנום 357", שקנה בביקורו הקודם בארה"ב.

הנהגת הקהילה היהודית תובעת לגרש את טורצ'ינר ממוסדות ההסתדרות הציונית העולמית. חבר הנהלה הציונית מטעם מפ"ם, דב שוד, השוהה בפאריס, שיגר מברק אל דולצ'ין ובו תבע לגנות מיפגש זה.

מנהיגי הקהילות היהודיות באירופה כולה מתייעצים עתה איך להגיב. הם נעלבו על שהאמריקנים לא נועצו בהם לפני שהלכו לארוחה. הפרשה מעוררת מתיחות בין הקהילה לסוכנות היהודית ולקונגרס היהודי.

מחאת הברית העולמית של מפ"ם

הברית העולמית של מפ"ם מחתה אתמול נמרצות על המיפגש של מנהיגים ציוניים בארצות־הברית עם לה־פן. "מפגש של מנהיגים ציוניים עם ראש המפלגה הזאת מעורר בצדק זעם והתנגדות אצל כל שוחרי הציונות והיהדות השפויה. אין דו־שיח ומגעים פוליטיים עם הפאשיזם ואלה שמנהלים תעמולה ארסית אנטישמית, ויש להצטער, שמנהיגים ציוניים לא למדו עד היום את הלקח ההיסטורי הזה," נאמר בהודעת הברית.

מכער הציונות

ז'אק טורצ'ינר, מראשי יהדות ארה"ב, מכער את פני הציונות בעיני יהודים ולא יהודים כאחד, אמרה אתמול יו"ר סיעת מפ"ם בכנסת, חייקה גרוסמן, על הפרשה.

גרוסמן תבעה אתמול מהנציגים הציוניים והיהודיים אשר היו אחראיים לקבלת הפנים, להתפטר מכל תפקידיהם ולפנות את הדרך למנהיגים חכמים יותר ונאמנים יותר לצרכיו האמיתיים של העם היהודי.

"מעריב" — פרפרים בבטן

מאת אפי לנדאו, כתב "על המשמר".

"פרפרים בבטן" — כך הגדיר אחד מבכירי עיתונאי "מעריב" את הרגשתם ערב המהפכה הגראפית והתוכנית בעיתון.

היום יופיע "מעריב" לא ב"תחפושתו" הרגילה. לאחר שנתיים בהן עבד שמעון (ג'וגול) זנדהאוז — האיש שעיצב את "חדשות", "מוניטין", "במחנה" ו"כלנר" — על עיצוב העיתון, יוצא היום העיתון במתכונתו החדשה: אות חדשה לטקסט, מדור קבוע, צבע, דגש מיוחד על נושאים שונים וכותבים חדשים. בין היתר, יחלו לכתוב הסטיריקנים אפרים קישון ואפרים סידון.

במסגרת השינוי, ירחיב "מעריב" את הטיפול בנושאי ספורט, רכב, תרבות ופנאי, כושר ובריאות, תיירות ונופש, הורות, נישואים ותיכנון קריירה. דגש מיוחד יושם על הרחבת הסיקור העסקי והדיווחים על הנעשה בעולם בכלל ובתחום הכלכלי בפרט.

האות החדשה — "נרקיס" — פותחה על־ידי הטיפוגראף דוד נרקיס. זנדהאוז, בעת שעיצב את "חדשות", הציע גם שם שימוש באות זו, אך הצעתו לא התקבלה. מאוחר יותר, עשה שימוש באות זו בעיתון הילדים "כלנר". זו הפעם הראשונה שעיתון יומי חורג מהאות המסורתית "פרנקריהל".

"מעריב" החל לשנות את פניו מאז כניסתו של עידו דיסנצ'יק לתפקיד העורך, לפני כשנתיים. צוות הרכזים הוחלף, הופיעו מוספים חדשים ונשכרו שירותיו של זנדהאוז, כדי לחדש את פניו הגראפיים של העיתון.

בשנה האחרונה הודפסו הרבה עיתוני־דמי. נלמדו לקחים, נערכו סקרי דעת־קהל ונותחו שאלונים שהופצו בין קוראי העיתון. ההופעה בעיצוב החדש נדחתה מספר פעמים עד שנקבע תאריך היום. "הציבור הרחב לא יחוש שוק מהמכה", אמר זנדהאוז. "זו מהפכה טיפוגראפית ומקצועית".

הבוקר ירימו במערכת "מעריב" כוסית לרגל העיתון ה"חדש", בציפייה לפריצת דרך במאבק ב"ידיעות אחרונות" על קהל הקוראים. ב"ידיעות" סגרו אתמול את העיתון ב־22.30 כדי לצאת היום מוקדם בבוקר ולמכור לפני "מעריב". בעוד שבוע מתכננים שם מכה נוספת...

הורי החיילים הנעדרים מבקשים מרבין "לעורר נושא השיחרור"

בני משפחותיהם של חיילי צה"ל הנעדרים ממלחמת לבנון, יהודה כץ, צבי פלדמן וזכריה באומל, נפגשו אתמול עם שר הביטחון יצחק רבין ודרשו ממנו לעורר את נושא שיחרורם מן השבי של בניהם.

בתום הפגישה אמר יוסף כץ, כי בה בשעה שהאסירים הבטחוניים הכלואים בישראל, נהנים מכל הזכויות המוקנות להם על פי אמנת ג'נבה, אין הדבר כך לגבי השבויים. "אנו הומניסטיים" אמר "אבל לא צריך לחכות, צריך לתת לאוייב סימן שיש גבול לסבלנות המשפחות."

בהודעה שפרסמו המשפחות הם מוסרים, כי פנו גם לחברי כנסת ולשרים אחרים ובקשו מהם לנקוט בכל דרך אפשרית, כדי לקבל אות חיים מן הבנים. "הבנים שרתו את צה"ל וממשלת ישראל ועם ישראל אינם יכולים להסיר מעליהם את האחריות לגורלם" נאמר בהודעה. (עתים)

ועדת הכספים אישרה 2.6 מיליון ש"ח למוסדות תרבות ואמנות

מאת אורי נחשון, כתבנו הכלכלי בת"א

וועדת הכספים של הכנסת אישרה אתמול העברת 2.6 מיליון ש"ח למוסדות תרבות ואמנות, לאחר ששר החינוך, יצחק נבון, הבטיח להעביר לוועדה רשימה מפורטת של המוסדות הכלולים בתמיכה זו.

ח"כ יורם ארידור נשא בישיבה נאום ארוך וציטט מתוך חוברת ההסברה שהוכנה בחרות על־ידי לימור־ליבנת, ובה מתואר קיפוחם של מוסדות התרבות המזוהים עם הליכוד.

ח"כ חיים רמון (מערך) אמר, שחברי הוועדה נבוכים מהסתירות בחומר שהוצג בפניהם, ומההסברים השונים שהם מקבלים ממשרד החינוך מצד אחד, וממשרד האוצר — מצד שני. רמון אמר שקשה לאמת את הנתונים והזהיר גם את משרד האוצר, שאגרת החינוך לא תעבור בוועדה.

ח"כ אמירה סרטני (מפ"ם) אמרה, כי הדיון מתנהל בצורה מעוותת, כי במקום לדון על מקומו של החינוך בחברה, עוסקים בקיצוצים במערכת החינוך. גם סרטני תקפה בחריפות את בקשת האוצר להטיל אגרת חינוך.

כאמור, לאחר ששר החינוך נדרש להעביר פירוט של מוסדות התרבות והאמנות שיזכו בכספים הייחודיים — והקריטריונים לחלוקתם — התחייב השר להעביר את הנתונים לוועדה.

הוא גם אמר, בתגובה לטענות ח"כ ארידור, כי אם יימצאו מוסדות נוספים שיעמדו בקריטריונים — ניתן יהיה לסייע גם להם.

המרכז לשלום קורא:

תהא 1987, שנת קידום השלום!

אנו תומכים בקריאת המרכז לשלום וקוראים לציבור להצטרף אליה

אבא אבן
רפי אדרי
משה אונא
פייגה אילנית
שולמית אלוני
לובה אליאב
נסים אליעד
אהרון אפרת
נאוה ארד
יצחק ארצי
נפתלי בלומנטל
מרדכי בראון
דב ברנזר
עוזי ברעם
דוד גולומב
יצחק גולן
יעקב גיל
דוד גלס
אלעזר גרנות
חייקה גרוסמן
עבדול והאב דראוושה
מנחם הכהן

אהרון הראל
אסתר הרליץ
שבח וייס
מרדכי וירשובסקי
מוחמד ותד
יעקב חזן
שמואל טולדאנו
יהודה יורין
מאיר יערי (ז"ל)
אהרון ידיב
חיים כהן
רן כהן
משה כרמל
שלום לוין
דוד ליבאי
יחיאל לקט
סעדיה מרצ'יאנו
ירוחם משל
אורה נמיר
ס. יזהר
אורי סבאג
אמירה סרטני

זיורן עטשי
משה עמאר
נפתלי פדר
נתן פלד
מאיר פעיל
וליד צאדק
יאיר צבן
חיים צדוק
דדי צוקר
משה קול
יצחק קורן
ישראל קרגמן
אמרי רון
אליעזר רונן
חיים רמון
ויקטור שמטוב
יהודה שערי
יוסי שריד
אמה תלמי
מאיר תלמי

המרכז הבינלאומי לשלום במזרח התיכון
רח' החשמונאים 107 תל־אביב, 67011

השם ....
הכתובת .... טלפון ....
☐ אבקש לצרף את חתימתי
☐ אפעל להפצת העצומה
☐ לוטה תרומה .... לכיסוי ההוצאות
.... חתימה

על המשמר

המוסף לשבת

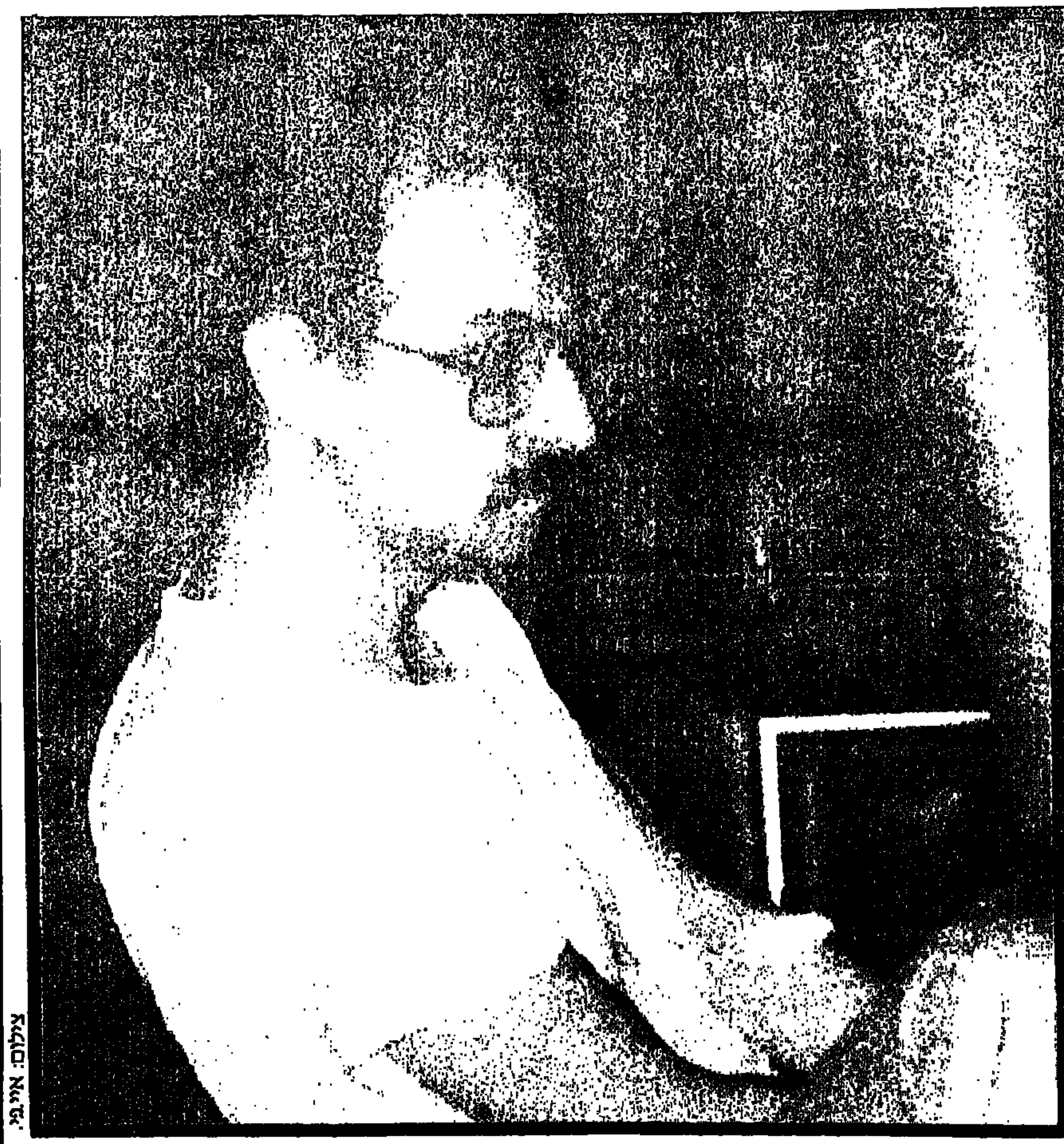

יצא פראייר

ג'ונתן פולארד (בתמונה, עם הישמע גזר־דינו) נשלח השבוע למאסר־עולם על ריגול למען ישראל. מה הוא עשה למען המדינה? מה המדינה עשתה בשבילו?

צילום: איי.פי.

סימנו אותו

אבי בניהו

טרגדיה של טעויות והסתבכויות. רק כך ניתן להגדיר את עיתוי מינויו של אביאם סלע כמפקד תל־נוף

רק חצופים של ממש ועזי מצח יכלו לבוא השבוע ולהטיח האשמות בממשל האמריקני על התערבותו בעניין קידומו של אלוף־משנה אביאם סלע. כשם שרק חצוף של ממש יכול היה להחליט על מינויו של סלע לתפקיד מפקד בסיס גדול של חיל האוויר ימים ספורים בטרם מתן גזר־דינו של אחד המרגלים המיותרים ביותר בהיסטוריה של המרגלים.

כפרשה הזו, מתחילתה ועד עתה, עובר מצעד איוולת של ממש. אין להתפלא, אפוא, אם אותו מימשל אמריקני, הממשיך בחלקו שלא להאמין לישראל בעניין הספינה ה„ליברטי" גם אחרי 20 שנות התנצלות, ירדוף אותנו ויטרח להזכיר לנו את סיפור פולארד במשך העשורים הקרובים.

תארו לעצמכם, לשם דוגמה, כי בוקר אחד מגלים שירותי הביטחון של ישראל מרגל אמריקני בתוך אמ"ן, בצה"ל או בזרוע אחרת של קהילת המודיעין, וזאת בתקופה בה היחסים בין ישראל לארה"ב בשיאם, וגם כסף הסיוע בשיאו. כיצד היינו אנו מגיבים?

מומחים לריגול בארץ ובעולם סבורים, כי בפרשת פולארד נעשו כל הטעויות האפשריות שיכולות להיעשות בריגול, אבל מבחינתנו, הטעות הגדולה ביותר היתה שילובו של אלוף־משנה אביאם סלע בתוך הסיפור הזה.

מי בישראל אמור לתת את הדין על כך שלקחו קצין בכיר מחיל־האוויר, מוכשר עד כדי כך והציבו אותו במשימת ריגול עדינה שכזו?

בהעדר מי שיתן על כך את הדין, יצטרך אביאם סלע לשלם את המחיר. האמריקנים לא קונים — ובוודאי לא יקנו לעולם — את ה„סטנט" הישראלי של קידום בתפקיד ללא קידום בדרגה. מבחינתם, הצבתו של סלע כמפקד בסיס טיסה גדול של חיל האוויר, בימים שהפרשה בשיאה, כמוה כסטירת לחי מצד ידידים שממילא כבר סרחו.

כשהתפוצצה פרשת פולארד בארצות־הברית, לפני כשנה, פיקד סלע על בסיס חיל־האוויר ב„רמון". לא קל היה לאיש המוכשר, המבריק והתמים הזה לכהן בתפקיד. בימים ששמו מתנוסס בכותרות העיתונים בארץ ובעולם. סלע נאלץ אז לכנס את כל הטייסים, הקצינים וחיילי הבסיס באולם הקולנוע ולתת להם הסברים. עכשיו יצטרך לעשות כך בתל־נוף. אגב, היה מישהו במערכת הביטחון שסבר כי את סגן נשיא ארה"ב ג'ורג' בוש, שביקר כאן לפני מספר חודשים, צריך חיל־האוויר לארח דווקא בבסיס החיל ב„רמון". מישהו בשגרירות האמריקנית בתל־אביב, שעלה על העניין, מנע ברגע האחרון את התמונה המביכה של בוש לוחץ יד לסלע, ודאג להעביר את הביקור לבסיס דרומי אחר.

בשבוע שעבר הודיעו האמריקנים באופן רשמי, כי ארצות־הברית והפנטגון יאלצו להחרים את סלע ואת יחידתו וכי יתכן שתהיה למינוי הזה השלכה על כלל היחסים שבין הפנטגון לחיל־האוויר. לגבי סלע, המצב חמור עוד יותר. כמפקד וטייס ישראלי בכיר וכראש יחידה גדולה הוא מנוע עתה מלהיכנס לארצות־הברית לאחר שהוכרז עליו כעל „פושע מבוקש". כיצד יסתדרו הוא וצה"ל עם העניין הזה? לממנה אותו הפתרונים.

בחודשים הקרובים אמור לבקר בישראל באופן רשמי מפקד חיל־האוויר של ארה"ב. סלע, בתפקידו הנוכחי, אמור להיות בין המארחים. האם לא תיגרם תקרית נוספת בקבלות הפנים ובשיחות העבודה? שוב, לממנה של סלע הפתרונים.

במערכת הביטחון טענו השבוע, כי הדרג המדיני והבטחוני לא היה מודע לתאריך החלפת הפיקוד בבסיס חיל־האוויר בתל־נוף, וכי קיבל זאת בהפתעה. אם אכן כך הדבר, כי או גם על קטע זה אין לעבור בשקט. כיצד יתכן שצה"ל וחיל־האוויר ממנים את סלע לתפקיד רגיש מבלי ליידע את הדרג המדיני על העיתוי? האם לא ניתן היה לחכות עד גמר ההליך המשפטי בארה"ב?

הממשל האמריקני טיפס על עניין קידומו של סלע לאחר שמישהו בחיל־האוויר שיגר הזמנה לנספח הצבאי האווירי של ארה"ב בישראל לטקס החלפת הפיקוד בין מפקד תל־נוף הקודם לבין אביאם סלע. הנספח הצבאי, נדהם כולו, ניגש עם ההזמנה לממלא מקום השגריר בתל־אביב, וזה שידר מברק בהול לפנטגון. טרגדיה של טעויות והסתבכויות.

למרות שכבר נאמר הכל, חשוב לציין שוב ושוב, כי אביאם סלע הפך לקורבן הראשי של כל הפרשה העגומה. סלע הוא קצין מבריק ומיוחד, ועל־פי פרסומים זרים כיהן בעבר הלא רחוק כראש מחלקת המבצעים של חיל האוויר והיה בין המתכננים ומבצעי התקיפה על הכור הגרעיני של עיראק.

אביאם סלע כנוי מחומר ממנו בנויים מפקדי חיל האוויר.

התפקיד של סוכן ומפעיל מרגלים שלקח על עצמו יהיה לו לרועץ. לישראל לא יהיה מנוס אלא לדחות את קידומו ולבטל את מינויו כמפקד בסיס לתקופה ארוכה.

האלוף (מיל.) אהרון יריב, הבקיא היטב בתולדות היחסים בינינו לבין ארצות־הברית, אמר השבוע: „על ישראל להוריד את הראש ולשתוק עד שיעבור הגל העכור הזה". ישראל וקברניטיה צריכים לדעת כי עליהם לשלם עתה על צער של בגידה.

עורכת: עדה סער
עריכה: שולה בן־לוריא
עיצוב גראפי: רחל דביר

ג'ון או איוואן

כשנלחץ דמיאניוק בשאלה היכן היה בשנים 42־43 אמר:

„הייתי בורג קטן; לא יכולנו לנהוג אחרת — היינו שבויים"

ניצב משנה אלכס איש שלום, בעדותו אתמול (תצלום: אליהו הראתי)

מאת דוד פרידמן, כתב עת"ם

„הייתי בורג קטן וביצעתי פקודות. מה רוצים ממני, היתה מלחמה", דברים אלה אמר הנאשם ג'ון דמיאניוק לשני המרשלים מארצות הברית שליוו אותו במהלך טיסתו לישראל כאשר הוסגר לפני כשנה.

פרטים אלה, על מהלך שיחתו של דמיאניוק עם המרשלים מארה"ב, מסר ניצב מישנה אלכס איש־שלום סגן מפקד היחידה לחקירת פשעים חמורים במשטרת ישראל.

נצ"מ איש־שלום אמר, כי פעמים רבות במהלך החקירה אמר דמיאניוק לחוקריו: „לא יכולנו לעשות אחרת. לחצו עלינו, היינו שבויים". דמיאניוק הוסיף: „לא הייתי בטרבלינקה, אבל אלו שהיו בטרבלינקה לא היתה להם ברירה". ניצב מישנה איש־שלום הסביר כי כאשר דמיאניוק התבקש במהלך החקירה המשטרתית להסביר משפט זה, סתם ולא פירש.

„האיש הובא ארצה ביום ששי 28.2.86 בלווית שני מרשלים אמריקנים. אני עליתי על כבש המטוס, המרשלים התירו את כבלי הידיים של דמיאניוק. הודעתי לו בעברית שאני עוצר אותו והוריתי לכבול אותו בכבלים של משטרת ישראל. מאז שהגיע אני מביט על האיש הזה ולנגד עיני תצלום תעודת טרווניקי. כל הזמן ניסיתי להשוות בין האיש בתצלום, האיש על כבש המטוס והאיש שלפני בחקירות. למולי לא הייתי בטרבלינקה, אבל יכולתי להשוות. לא יכולתי שלא לראות את הדמיון הרב".

מומחית תשווה התמונות

כאשר העד אמר משפטים אלה, התפרץ הסניגור הישראלי עו"ד שפטל והתנגד שדברים אלו יירשמו בפרוטוקול. „העד גולש לעדות שבה הוא מביא התרשמות סובייקטיבית", אמר. אב בית הדין דחה את ההתנגדות וקבע, כי התרשמותו של החוקר הינה אינדיקציה לכיווני חקירה ולכן התרשמות זו נרשמת בפרוטוקול.

נצ"מ איש־שלום המשיך וסיפר, כי במהלך החקירה ביקש שמומחה ינסה להשוות בין הנאשם ובין התמונות שבתעודות השונות. הוא סיפר כי פרופ' פטרישיה סמית מבית ספר לרפואת שיניים בישראל, מומחית בנושאי לסת, הישוותה בין הצילומים השונים והיא תעלה ותעיד כעדת תביעה במשפט.

„לקחנו איש משטרה, השולט בשפה הרוסית, רב פקד אריה קפלן, והוא הוצב בצוות השמירה על דמיאניוק. דאגנו לצייד את האיש במדי שרות בתי הסוהר, ורק מתי־מעט ידעו שהוא איש משטרה. הסוהרים, אנשי המשמרת ששמרו על דמיאניוק, לא ידעו, כי הוא שוטר, זאת כדי לשמור על קשר עם החשוד ולקבל גירסאותיו של החשוד בשיטה הזו" סיפר נצ"מ איש־שלום והוסיף כי רפ"ק אריה קפלן יעיד בבית המשפט. ראש צוות החקירה סיפר על הקווים המנחים לחקירה שנערכה לג'ון דמיאניוק. הוא אמר, כי שאלו את דמיאניוק פעמים רבות היכן היה במהלך המלחמה. שאלו אותו מי היה איתו במחנות השבויים, מי ישן מעליו במיטת הקומותיים, וביקשו ממנו למסור שמות של אנשים ששהו אתו במחנות השבויים השונים. זאת כדי לאמת את גירסתו, כאילו לא היה בטרבלינקה, אלא במחנות שבויים גרמניים.

„לא יכולנו לעשות אחרת"

„שאלנו אותו: כיצד אתה מסביר שכל כך הרבה אנשים ראו אותך בטרבלינקה והעידו נגדך בבתי המשפט השונים. כיצד יתכן שכל כך הרבה אנשים שיקרו?" — סיפר ניצב איש־שלום, והוסיף כי הנאשם סירב לענות לשאלה הזאת. „לא הייתי במקום הזה בטרבלינקה, ואין סיבה שתעמידו אותי לדין", השיב דמיאניוק לחוקריו. נצ"מ איש־שלום המשיך וסיפר: „דחקנו אותו לפינה לגבי התקופה שבין השנים 1942־1943 והנאשם אמר: ,לא יכולנו לעשות אחרת. לחצו עלינו. היינו שבויים. לא הייתי בטרבלינקה. אבל אלה שהיו בטרבלינקה לא היתה להם ברירה'.

למרות שנשאל פעמים אחרות, לא יכול היה הנאשם — לדברי נצ"מ איש־שלום — לתת שום שם של מי שהיו עמו בשבי.

בעדותו אמר נצ"מ א. איש־שלום כי דמיאניוק נשאל מדוע שיקר לשלטונות ההגירה האמריקנים. לשאלה זאת השיב איוואן, כי רצה להגיע לארה"ב ולא רצה שיגרשו אותו לברית המועצות שם נחשב לבוגד משום שהצטרף לכוחות הפרו־גרמנים שנלחמו נגד הסובייטים. עוד אמר דמיאניוק בחקירתו, כי כולם שיקרו לשלטונות ההגירה האמריקנים.

„כולם משקרים גם היהודים"

מאת בצלאל עמיקם

אתמול היתה נקודת מפנה במשפט הנמשך זה השבוע השלישי. עד כה השמיעו עדי ראיה פרטים מזעזעים ממחנה המוות כשמסייע בידם ההיסטוריון ניצול השואה יצחק ארד. אתמול החלו לדון במסמכים ובתעודות, בחקירות ובבדיקות מעבדתיות העשויות, אולי, לתת תשתית מוצקת לתביעה.

על קורותיו במהלך מלחמת העולם השניה סיפר דמיאניוק כי לחם בשורות הצבא האדום ובקרב ליד נהר הדנייפר נפצע. לאחר שהחלים חזר לשדה המערכה ובשנת 1942 נפל בשבי הגרמנים. תחילה הוא עסק בהנחת מסילת ברזל תחת פיקוח גרמני ולאחר מכן נדד למחנות השבויים ברובנו, חלם, וגרץ. איוון סיפר כי תנאי החיים במחנות היו קשים והוא סבל רעב.

„מדוע לא ייתכן שהיית בטרבלינקה?" נשאל.

„הייתי עור ועצמות כיצד היו לוקחים אותי לשם", אמר.

אלכס איש שלום סיפר, כי דמיאניוק מחה נמרצות על הסגרתו. „זוהי בושה לארה"ב לגרש איש חף מפשע כמוני על סמך מסמך רוסי מזוייף".

תעודת אורחות של ג'ון דמיאניוק משנת 1952 שהוצגה בבית המשפט עשויה לשמש ציר מרכזי בטיעונה של התביעה. בפנייתו לרשויות ההגירה האמריקנים ציין דמיאניוק, כי היה אסיר בסוביבור. מסמך טריבניקי חוור על אותה עובדה עצמה. דמיאניוק תרץ זאת בכך ששיקר משום שהיה חייב להוכיח כי ידיו נקיות מרצח והוא עצמו היה קרבן של הנאצים.

„מדוע שיקרת?"

„גם היהודים משקרים".

נציג התביעה מיכאל שקד הסביר כי קיים קשר ישיר בין איוון דמיאניוק לבין כוחות העזר האוקראינים שאומנו במחנה סוביבור ושובצו במחנות ההשמדה.

החקירה הנגדית שמנהל מרק אוקונור רק נפתחה והיא תימשך בשבוע הבא.

הפסטיבל
למוסיקה ווקאלית
אולמות האבירים
עכו

"זמרי קאמרן" • המקהלה הלאומית "רינת" • מקהלת שטאדטהאגן, גרמניה • מקהלת הילדים "אנקור" • מירה זכאי • רובין ויזל - קפסוטו • אצקו סוזוקי, מיפן • "ששת הצילינדרים" מגרמניה • מוסיקת קאנטרי מנשוויל, ארה"ב • "מלינבי", פולקלור מקניה • ה"סווינגל סינגרס" • "קולן" - החמישיה הגרוזינית • מיכאל מלצר • התזמורת הסימפונית הצעירה מגרמניה • יהורם גאון • חוה אלברשטיין • מופעי איכות נוספים

ניהול מוסיקלי: יוסי זייפרט

"קולות בין החומות" - חוה"מ פסח תשמ"ז 14-16.4.87

פרטים והזמנות במשרדי הווקאליזה בטל' 04-919634

כרטיסים במשרדי הפצה ראשית: קופת חיפה ברולד 11 טלפון 668276 • קופת מופע קריות • שירותי דוד נהריה • קופת הדרן, קסטל אבן גבירול 90 ת"א • קופת בימות שמאי 8 ירושלים • קופת כל־מופע ביאליק 26 ב"ש

עירית עכו • משרדי חנוך והתרבות • אומנות לעם • משרד התיירות • החברה לפיתוח עכו העתיקה • החברה למתנסים • הסוכנות היהודית • האודיטוריום ע"ש אידית וולפסון • מ.פ. עכו • המכון הישראלי למוסיקה • קרן תל־אביב.

המשכים

פרס: תיתכן חקירה נוספת

(סוף מעמוד ראשון)

ברצון, וצריך לעשות מאמץ עליון להתגבר עליה. אין טעם להוסיף שמן על המדורה."

כירסום רציני

שמעון פרס לא טייח את המשבר ואמר, ש„יש כירסום רציני ביחסי ישראל־ארה"ב, אך הגוף חזק מאוד. זה לא כירסום שחייב למוטט את הגוף," אמר שר החוץ. הוא סבור, שאין כרגע צורך במסע־הסברה בארה"ב. שכן, „מסע הסברה עלול להחטיא את המטרה. איננו דנים באשמה קולקטיווית. לא מדינת־ישראל עמדה למשפט. אנחנו רואים בפרשה מקרה אינדיווידואלי חולף, אירוע השייך לעבר, שלא יישנה בעתיד."

לשאלת עתונאים, מה הלקח שלמדה ישראל מפרשת פולארד, השיב פרס: „לא לעשות שגיאה כזאת".

הוא נמנע מלהגיב על עונש מאסר־עולם שגזר בית־המשפט בוושינגטון על פולארד. כן נמנע מתגובה על תלונות רעייתו של פולארד, שנשפטה לחמש שנות מאסר, כי ישראל נטשה אותם.

הדרג המדיני לא ידע

גם רבין אמר שאתמול, כי המעורבות הישראלית בפרשת פולארד היתה שלא בידיעת הדרג המדיני. בדברים שנשא אמש בכנס למלאת שנה למותו של השר ישראל גלילי, אמר רבין, כי פרשת פולארד הינה אירוע מעציב ומצער ביחסי ישראל — ארה"ב, שהממשלה התנצלה ומתנצלת על כך וטוענת, כי הוא חריג במדיניותה.

„אני מאמין, שתשתית היחסים האיתנה בין ארה"ב לישראל והראייה המשותפת בדבר הצורך בשלום ובטחון באיזור, יאפשרו לנו להתגבר על סכנה חמורה זו, שנגרמה על־ידי ישראל וישראלים," אמר שר הבטחון.

רבין הביע קורת־רוח מן ההודעה שמסר אמש שר ההגנה האמריקני, כאספאר ויינברגר, כי למרות חומרת המעשה, נותרו היחסים בין שתי המדינות איתנים כתמיד.

כתבנו הצבאי מוסיף, כי הודעת רבין בדבר אי־ידיעתו של הדרג המדיני בעניין פולארד, מטילה למעשה את האחריות על הדרג הצבאי.

נשיא המדינה, חיים הרצוג, מקווה, שפרשת פולארד תבדק, שיופקו הלקחים ויותקנו נהלים שיבטיחו, כי פרשה מעין זו לא תקרה עוד.

כל מלה מיותרת

ממשלת ישראל לא הגיבה אתמול רשמית על גזר־הדין במשפט פולארד. ומקורות מדיניים נימקו זאת בכך, שהנושא עדיין טרי וכל מלה מיותרת עלולה להזיק. נראה, כי ישראל תמתין עתה ומזימה, עד שתנסה ליצור קשר עם פולארד ורעייתו ולהציע להם סיוע כספי ואחר. בשלב זה מוסיפים מקורות מדיניים ישראליים לקוות — נוכח העונש הכבד שהושת על פולארד — כי יחסי ישראל־ארה"ב לא יושפעו מן הפרשה ולא ייגרע מהאמון שארה"ב רוחשה לישראל בעבר.

על התפקיד שמילאו תצהירי ויינברגר בהרשעת פולארד, אמרו המקורות, כי אין ספק שהחלטת השופט לגזור על פולארד מאסר עולם הושפעה מתוכן שני התצהירים של ויינברגר וכן מן התפקיד שמילא אל"מ אביאם סלע בפרשה וההחלטה בישראל על קידומו.

ח"כים בכירים ביותר בסיעות המערך והליכוד מתחו אתמול ביקורת חריפה ביותר על דרך טיפולה של הממשלה בפרשה, כולל המינוי של אל"מ סלע לתפקיד בכיר ביותר בחיל האוויר. רוב הדוברים ביקשו, עם זאת, לשמור על עילום שמם.

יו"ר וועדת החוץ והבטחון, אבא אבן, מתח ביקורת חריפה על עצם הפרשה, על טיפולה של ישראל במשפחת פולארד ועל חוסר הרגישות של ירושלים, שבא לביטוי במינוי של סלע.

יוסי שריד, נציג ר"ץ בוועדה, קרא לממשלה להדיח את רפי איתן, מפעילם של בני הזוג פולארד. להרחיקו מתפקידו כיו"ר מועצת המנהלים של כימיקלים לישראל ולמנוע ממנו כל תפקיד ציבורי בעתיד.

הממשלה חייבת דו"ח

בהצעה דחופה לסדר היום, דורש ויקטור שם־טוב ממפ"ם, כי הממשלה תתייצב לפני הכנסת ללא דיחוי, כדי לדווח לה אילו לקחים היא הסיקה מפרשה עגומה זו. הממשלה גם חייבת לומר, באילו צעדים כרעתה לנקוט כדי למנוע שגיאות דומות בעתיד.

הסיעה המתקדמת לשלום הודיעה אתמול, כי תביע בשבוע הבא בכנסת אי־אמון בממשלה, על שראש הממשלה והשרים מתנהגים כמו שלושת הקופים המפורסמים: לא שמעו דבר, לא ראו והם גם לא מדברים.

בית הספר לחנוך של התנועה הקיבוצית
אורנים המכללה

מוזיאון
בית אורי ורמי נחושתן
אשדות יעקב 7.3 — 2.4.87
פתיחה: שבת 7.3.87 בשעה 11.00
שעות הביקור: ב', ד', ו' 20.00-21.30
שבת וחג 10.00 — 13.00
לפנה"צ - לפי תאום טלפוני
06-757803
06-757737

אמנות באורנים 1980-86
תערוכת בוגרי המכון לאמנות
ציור פסול תחריט צילום
הגלריה באילון
קבוץ אילון
4.4 — 24.4.87
פתיחה:
שבת 4.4.87 בשעה 17.00
שעות הביקור:
בכל יום 12.00 — 14.00
או לפי תאום טלפוני
עם ורדה פרנק 04-888299

יצא פראייר

(המשך מהעמוד הקודם)

זאב בליצר, וושינגטון

במבט לאחור, החלטת ישראל לשתף פעולה עם ארה"ב בהליכים נגד המרגל ג'ונתן ג'יי פולארד היתה משגה. בספקה מידע סלקטיבי בלבד לחוקרים האמריקנים זכתה ישראל בגרוע שבין כל העולמות האפשריים. ביחסים בין ארה"ב וישראל נוצרה מתיחות חמורה, וסוכן ישראלי נאמן נידון למאסר עולם.

ישראל חייבת להודות כי מוטל עליה חלק רב מן האחריות לכל הטרגדיה הזאת. טיפולה בפרשה היה מוטעה מהתחלה. מלכתחילה אסור היה לישראל להפעיל את פולארד — יהיה החומר שהושג חשוב כאשר יהיה. ההישגים לא היו שווים את הסיכונים, אפילו היו ניכרים. או כפי שטענו פקידים אמריקנים נרגזים חוזר וטעון: "אינך נושך את היד המאכילה אותך".

המידע על פעולות הריגול של פולארד, אשר סופק תחילה לארה"ב על-ידי ישראל, הכשיר למעשה את הקרקע להחלטתו של פולארד לחתור לעסקת טיעון עם ממשלת ארה"ב ולשתף פעולה עם חוקריו. פולארד הודה והתחיל לגלות הכל רק לאחר שהפקידים הישראלים, שהוא נתן בהם אמון ושאיתם עבד, סיפקו לארה"ב הוכחות נגדו. מאחר שחש נבגד ונונח מצד ישראל, התחיל למסור לתובעים פרטים שהושמטו על-ידי הפקידים הישראלים. כך, למשל, החזירה ישראל, לדברי ממשלת ארה"ב, רק 163 מבין אלף המסמכים שנלקחו על-ידי פולארד.

תחילה תיכנן פולארד להסתיר או לפברק סיפורים, כדי לחלץ את ישראל ממשא החקירה. בימים הראשונים לחקירתו על-ידי סוכני האף.בי.אי. לאחר שנחשד לראשונה בפעילות ריגול — וכאשר עדיין תיכנן את בריחתו לישראל — המציא סיפורים שונים על מזרח־גרמניה, פקיסטן ומדינות אחרות, כדי לבלבל את חוקריו. אפילו לאחר מעצרו מחוץ לשגרירות ישראל בוושינגטון, ב־21 בנובמבר 1985, לאחר שביקש ללא הצלחה מקלט, נשאר נחרץ בדעתו לשקר בנוגע לקשריו עם ישראל. הוא רצה להיות מסור לישראל עד הסוף אך לאחר שישראל עצמה הודתה בפשע — אף־כי טענה כי מדובר ביחידת ביון שפעלה על דעת עצמה — החליט פולארד שאין לו ברירה אלא ללכת בתלם. הוא הועמד נוכח עדויותיהם המרשיעות של רפאל איתן, ראש יחידת הביון שהפעילה אותו, של יוסף יגור, היועץ לענייני מדע בקונסוליה הישראלית בניו־יורק, ושל עירית ארב, מזכירת היועץ לענייני מדע בשגרירות ישראל בוושינגטון; ועוד יותר חמור — הללו תיארוהו כמרגל שכיר, המבקש פשוט להתעשר על־ידי מכירת סודות אמריקניים לישראל.

קספר ויינברגר, שר־הגנה.

"שר ההגנה, קספר ויינברגר, בתצהיר לבית־המשפט המחוזי מן ה־3 במארס: "קשה בשבילי, אפילו במה שנקרא 'שנת המרגל', להעלות על הדעת נזק רב יותר לביטחון הלאומי מזה שנגרם על־ידי הנאשם — נוכח ההיקף, החשיבות המכרעת והרגישות העילאית של המידע שהוא מכר לישראל"

פולארד עצמו טען בעקשנות כי המניעים שלו היו אהבתו לישראל וחרדתו לבטחונה.

בשני ראיונות שהעניק לכותב שורות אלו בבית־הכלא הפדראלי בפיטרסבורג, וירג'יניה, הזכיר פולארד כי החלטת ישראל "הרסה" אותו: "אינני יודע מדוע זנחו אותי", אמר: "בכל הנוגע לי עצמי, הייתי בן נאמן לארץ בדיוק כמו אלה החיים שם. עשיתי כמיטב יכולתי. אני מצטער אם לא הייתי יעיל ביותר במבט לטווח ארוך. אך עשיתי כמיטב יכולתי".

14 מכוניות מעקב של האף.בי.איי.

פקידי אכיפת החוק האמריקנים מודים, כי שיתוף־הפעולה מצד ישראל — אפילו היה בלתי־שלם ומטעה — עזר לשכנע את פולארד להודות ולהסכים לעסקת טיעון. בלא המפתחות וההוכחות שסיפקה ישראל, פולארד היה יכול להמשיך בשתיקתו — זו זכותו על־פי החוקה — ולממשלה היה קשה מאוד להרשיעו. הממדים העצומים של פעולות הריגול שלו, שנעשו בפרק זמן של 18 חודשים, לא היו מתגלים לעולם אילו הוא וממשלת ישראל החליטו לשתוק כמו דגים. בקומץ המסמכים שהתגלו בדירתו בלילה

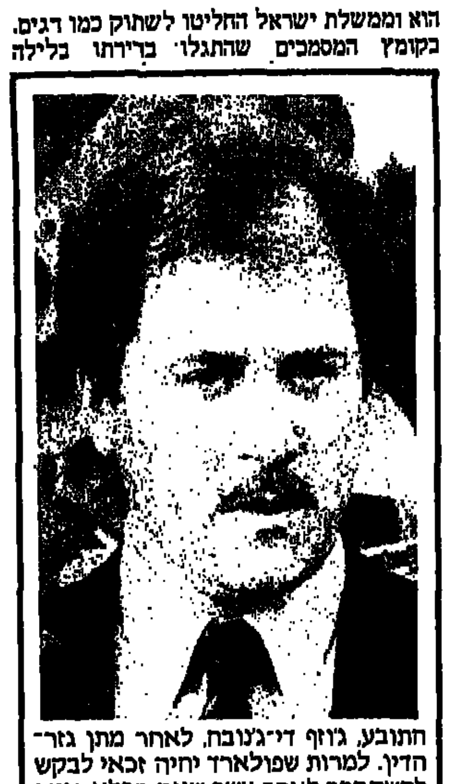

התובע, ג'וזף די־ג'נובה, לאחר מתן גזר־הדין. למרות שפולארד יהיה זכאי לבקש להשתחרר לאחר עשר שנים בכלא, אמר די־ג'נובה: "לא מתקבל על הדעת שהוא יזכה אי־פעם לראות את אור העולם"

פקידים אמריקנים מודים, כי שיתוף הפעולה מצד ישראל — אפילו היה בלתי־שלם ומטעה — עזר לשכנע את פולארד להודות ולהסכים לעיסקת־טיעון. בלא ההוכחות שסיפקה ישראל, היה קשה מאד להרשיעו

הראשון למעצרו לשם חקירה, לא היה די כדי לדונו לתקופת מאסר ממושכת.

פקידים ישראלים הודו באורח פרטי, כי נכנסו לפאניקה כאשר פולארד נעצר ליד שגרירות ישראל. יום קודם־לכן נאמר לו ולאשתו אן הנדרסון־פולארד על־ידי קצין ביטחון של השגרירות, כי יבואו לשטח השגרירות בצפון מערב וושינגטון, "אם תוכלו להתנער מן המעקב אחריכם". למחרת בבוקר נסעו פולארד ואשתו כמה שעות מסביב לוושינגטון, בלא שיבחינו כי אחרי מכונית המוסטנג הישנה שלהם עוקבות 14 מכוניות בלתי־מסומנות של האף.בי.איי. — כולן קשורות זו עם זו באלחוט. כאשר מכונית אחת הסתלקה, נכנסה שניה לפעולה.

פולארד אמר לי שהיה שומר על שתיקה לגבי חלקה של ישראל בפרשה אילו שמרה היא על שתיקה. ואולם, ראש הממשלה לשעבר, שמעון פרס, וממשלת האחדות הלאומית היו מודאגים בעליל ביחס להשלכות השערוריה על היחסים בין ארה"ב וישראל. הם סברו, כי עליהם לפתוח במבצע להקטנת הנזק. הם התנצלו ושיתפו פעולה — אך לא באורח מלא. ההחלטה לנסות ולחפות על חלקו של קצין חיל האוויר אביאם סלע בפרשה עוררה רוגז עמוק בלב האמריקנים. ההחלטה שהתקבלה השבוע, להשיג את הרשעתו הפורמאלית של סלע — מהווה סמלית במידה רבה, מאחר שאין לצפות כי ישראל תסגירו לארה"ב — נועדה להרגיש את הרוגז הזה.

התובע האמריקני למחוז קולומביה, ג'וזף דיג'נובה, אמר במוצאי יום ד', כי ארה"ב עומדת גם לבטל את החסינות המובטחת לשלושת השותפים הישראלים האחרים לקשר — איתן, יגור וארב. הללו מואשמים עתה כי שיקרו בעדות שמסרו לאמריקנים. לדברי פקידים אמריקנים ערות־אמת היא תנאי לחסינות. לאחר שנעצר פולארד היה על ישראל לעשות אחת מן השתיים: היה עליה להישאר נוקשה ולשתוק — התנהגות שפקידי ביון אמריקנים קשוחים היו מבינים אותה — או לשתף פעולה עם ארה"ב באורח מלא ומדויק. בכך שאימצה עמדה באמצע — של שיתוף־פעולה חלקי ומטעה — ישראל נקלעה לתסריט הגרוע ביותר שניתן להעלותו על הדעת.

הפקידים האמריקנים חשבו כי ישראל משטה בהם. אם המבצע לא זכה לאישור, מרוע התמנה איתן לראש "כימיקאלים ישראל", החברה הגדולה ביותר בישראל, שבבעלות הממשלה? וכדי להוסיף חטא על פשע, ישראל אף החליטה לקדם את סלע. והרי קודם לכן הבטיחה כי פקידים המעורבים ברשת ישאו בתוצאות מעשיהם. האמריקנים, כמובן, זעמו.

ד"ר אדוארד לוטוואק, המומחה האמריקני הידוע לענייני הגנה בוושינגטון, אמר לי בראיון אישי ביום ד', כי לפרשת פולארד יש כבר עתה "השפעה הרת אסון" על ידידי ישראל בממסד ההגנה האמריקני. "בעבר — אמר — היו האחראים על הביטחון בארה"ב דואגים לבצע בדיקות בטחוניות באנשים בעלי מגעים מפוקפקים עם מדינות קומוניסטיות או מדינות בלתי־ידידותיות אחרות. אך כיום — אמר לוטוואק — הם חוקרים גם כל קשר עם ישראל. הם שואלים אם החשוד בעיניהם מבקר לעתים קרובות בישראל, אם הוא תורם כסף לעניינים הקשורים בישראל, ואם יש לו קרובים בארץ. "השאלות הללו נהפכות עתה לחלק מן ההליכים המקובלים", אמר לוטוואק.

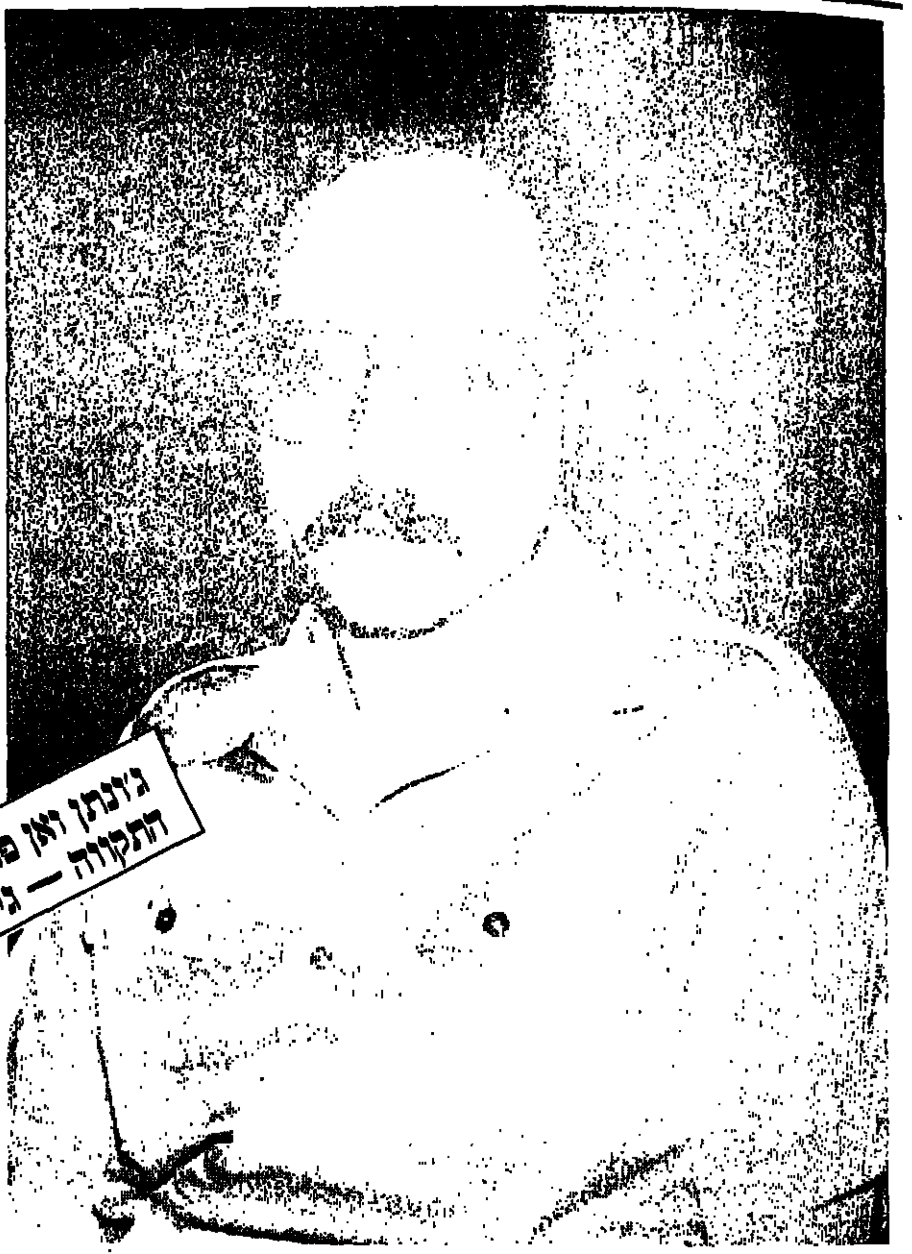

ג'ונתן ואן פולארד. התקווה — גירוש לישראל

"מעשה של מחילה עצמית"

בפרשת פולארד הוכיחה ישראל, לדבריו, כי היא מוכנה לחדור אל קודש הקודשים של קהיליית המודיעין האמריקנית. סירובה להעניש את הפקידים הישראלים המעורבים בפרשה — הוסיף — הוא "מעשה של מחילה עצמית", שאינו מתחשב באינטרסים הרחבים יותר שלה להמשיך ולקיים קשרים הדוקים עם ארה"ב.

לוטוואק האיץ בישראל לנצל את הגשת כתב האישום נגד סלע לשם הוצאתו לחופשה אדמיניסטרטיבית, מאחר שהיא אמורה לנהל נגדו חקירה משלה. בדרך זו תוכל ישראל לפחות לנסות — אפילו ברגע אחרון זה — להקטין את הנזק. מן הדין היה, לטענתו, גם לחקור את איתן ואת השאר, אפילו זכה המבצע מלכתחילה לאישור מצד הסמכות הגבוהה ביותר.

שר ההגנה קספר ויינברגר, בתצהיר לבית־המשפט המחוזי מן ה־3 במארס, אמר: "קשה בשבילי, אפילו במה שנקרא שנת המרגל, להעלות על הדעת נזק רב יותר לביטחון הלאומי מזה שנגרם על־ידי הנאשם — נוכח ההיקף, החשיבות המכרעת לארה"ב, והרגישות העילאית של המידע שהוא מכר לישראל". התובע ריג'נובה טען, כי הנזק שנגרם על־ידי פולארד לארה"ב "אינו ניתן לתיקון" על־אף העובדה שהמידע נמסר לבעלת־ברית. שניהם סירבו למסור פרטים מדויקים, בעילה של בטחון לאומי.

התמונה בבית־המשפט המחוזי ביום ד' היתה עצובה מאוד, כאשר השופט הטיל על פולארד בן ה־32 את העונש המירבי: בחוק. אשתו בת ה־26 צנחה ארצה והשמיעה צעקות היסטריות. אנשי משטרה פדראליים החלו להוציאה בכוח, באוחזם בה אחיזת חנק. היא עצמה נידונה לחמש שנות מאסר — דהיינו, היא רשאית לקבל חנינה אחרי שלוש שנים.

"בבית־הכלא הפדראלי בפיטסבורג, וירג'יניה, אמר פולארד כי החלטת ישראל הדסה אותו. "אינני יודע מדוע זנחו אותי. בכל הנוגע לי עצמי הייתי בן נאמן לארץ בדיוק כמו אלה החיים שם. עשיתי כמיטב יכולתי. אני מצטער אם לא הייתי יעיל ביותר במבט לטווח ארוך"

כאשר ריאיינתי את פולארד בכלא הפדראלי בפיטרסבורג, ב־29 בינואר, הוא היה מודאג ועצבני מאוד. הוא אמר כי הוא מצפה למאסר עולם. הערתי, כי התביעה, כחלק מעסקת הטיעון, הבטיחה שלא לבקש מן השופט מאסר עולם אלא רק "עונש כבד". הוא השיב: "אקבל מאסר־עולם, אני יודע זאת". בהמשך הביע תקווה כי על אשתו, שהיא חולה מאוד (הפרעות חמורות בתיפקוד הקיבה מקשות עליה לעכל מזון והיא נזקקת לניתוח), יוטל רק עונש על תנאי וכי תועמד תחת פיקוח. "אם תהיה מחוץ לכלא לפחות תוכל לבקר אצלי", אמר.

עתה יש להם רק תקווה אחת — שישראל תהיה מסוגלת איכשהו להגיע לעסקה עם ארה"ב, כי שניהם יגורשו לישראל. מבצע הצלה כזה יהיה קשה ועדיין מאוד, אך לא בהכרח בלתי־אפשרי לאור (וזוהי האירוניה שבדבר) היחסים הקרובים בין וושינגטון וירושלים. השאלה היא מה תוכל ישראל להציע לארה"ב בתמורה.

מומחי מודיעין ישראלים מכירים בחומרת הבעיה. הם יודעים כי סוכנים אחרים המוצבים במקומות אסטרטגיים ומסוכנים ברחבי העולם ממתינים ומצפים לראות מה תעשה ישראל למען פולארד. □

על אחריות הרמטכ"ל

ש[illegible]

[illegible]

ממשלת ישראל [illegible] הצהירה כי פעולה זו נעשתה ללא ידיעתה והיא נובעת אך ורק ממעשיהם של גורמים בלתי מורשים.

[illegible]

הרמטכ"ל אינו יכול לשחרר את עצמו מאחריות, גם אם לא ידע וגם אם דיווח לדרג המדיני.

גם אם הוא לא היה מודע לנעשה על־ידי קצינים בכירים בצבא, הוא נושא באחריות

הפיקודית. הרמטכ"ל היה צריך למנוע שירכב קצין בצה"ל לפרשה זו. בכל מקרה, גם אם הדרג המדיני היה לוחץ עליו להטיל תפקיד מסוג זה על סלע. אך ההאשמות האמריקניות לא הוכחשו. סלע [illegible] במילוי תפקיד מקשר בפרשה זו, והרמטכ"ל לא מנע זאת.

מאחר שנקבע כבר כי הרמטכ"ל יסיים בקרוב את תפקידו, אין טעם לפטרו, במיוחד לאור התקדים של ועדת כהן, שאיפשרה גם לרפאל איתן לסיים את תפקידו. אולם [illegible] המינויים האחרונים של הרמטכ"ל הנוכחי [illegible] — מעידים [illegible] שהרמטכ"ל אינו [illegible] צה"ל אם היה יוצא כבר בחודש עד למועד סיום כהונתו.

כל האמור לגבי הרמטכ"ל אינו משחרר את שר הביטחון, שכיהן בתקופה זו באחריות מיניסטריאלית כוללת על פרשת המרגל זו.

צבי טימור

שלטון ללא השתתפות עצמית

התנערות מאחריות הייתה לסיגנון חיים בישראל, אך בפרשת פולארד היא השתכללה לכדי מתן פרסים וציונים לשבח על חוסר אחריות. פקידים וקצינים זוכים לקידום, מפני שנהגו כמו מטומטמים, אידיוטים, מהמרים בגורלות של מדינות ואנשים. אבל, אומרים לנו, לא ייתכן שלא לקדם קצין או פקיד מוכשר רק מפני שנכשל; אם נחסום אנשים כמותו, יתרחש מרד אצל שכבה שלימה של בני מעמדו וגילו. וזו הנקודה הקריטית: מעמד חדש של מצליחנים ישראלים בועט בכל ניסיון ניהולי ליצור קשר בין הצלחה בתפקיד לבין התקדמות בקריירה האישית. מגיע לו לבן המעמד הזה, מה שמגיע, בזכות הוותק, בזכות האהדה אצל החבר'ה, בזכות המרפקים. מה פתאום שמישהו יבחון את התאמתו לתפקיד כלשהו, או את מעשיו מבחינת הצלחתם או כשלונם.

נוצר ומתגבש אצלנו משטר של קידומים מיכאניים, המבטיח עליה מהירה למכשילנים. כמה תחנונים ואיומים הופנו כלפי ראש השב"כ הקודם, עד שנאות להתפטר מן השרות, למרות הטיפשות האישית המובהקת שגילה בכל פרשת החטיפה של אוטובוס בקו 300. כמה ועדות ומבקרים וגיוסים של דעת־קהל הלכו אל יו"ר ההנהלה של בנק לאומי, ארנסט יפת, כדי שייאות לעזוב את תפקידו, לאור הכשלון הקולוסאלי שהיה לו במשחק וויסות המניות, כשלון המעיד על היעדר חשיבה הגיונית וניהולית — וכשכבר התפטר, כמו אידיוט ניסה לסחוב מן הבנק עוד מיליוני דולרים. מה חשב, שזה לא יתגלה?

והאחראים הישראליים על הפעלת "רשת פולארד", מה הם חשבו? שהאיש ימשיך לשלוח חומר סודי ביותר מתיקי הצי בלי שום חשד, בלי שום עיקבות? הם פשוט לא חשבו: הם נהגו כמו מטומטמים גמורים. לא רק סיכון פוליטי ולאומי אדיר היה כאן, עוד קודם־לכן היו כאן הרבה שוויץ ולא כלום של שיקול־דעת וזהירות.

המעמד של מצליחנים מזוייפים, הוא גם המעמד של שחצנים. הם יסובבו את העולם כולו על האצבע הקטנה שלהם, ויעשו בו כבתוך מגירה נעולה, שלאיש אין אליה מפתח, חוץ מהם עצמם. הם ימכרו נשק אסור לאיראן מבלי שמישהו יידע, וגם ישלחו לשם רובים משנת 1944, בטוחים בכך שהאיראנים המטומטמים ישלמו וישתקו, כמו בובה. הם יביאו הביתה (ועבורה בשעות נוספות) מסמכים מכספות הפנטאגון ויצלמו אותם בשקט, ובלא שום אמצעי זהירות, שהרי הסתומים מן הסי.אי.איי. ממילא לא יגיעו לעולם לעמקי הגיניוס היהודי. הם יכו מכות רצח לאור מצלמות טלוויזיה, בטוחים שיכלו אחר־כך לטייח הכל, לספר צ'יזבאטים, להפעיל צנזורה, לשקר לכולם ביחד, ולכל אחד לחוד.

גם מנהלים ומנהיגים נבונים נוטלים לפעמים סיכונים גבוהים. איך דואגים שלא יהיו גבוהים מדיי? אומרים הכלכלנים: אין שום ערובה נגד הימור־יתר, נגד התנהגות המכונה "הימור מוסרי" והמתארת למשל, את מי שאינו משקיע בחומרים חסיני־אש, משום שעשה כבר ביטוח מלא לבניין שלו נגד שריפה, אלא בשיטת ההשתתפות העצמית בכל נזק. בהסדר כזה, מי שגורם לנזק, תמיד יוצא ניזוק מכך, ולעולם לא יזכה לשיפוי מלא, ולכן יש לו תמריץ אישי חריף להימנע מהימורים מיותרים. בדרג הבכיר ביותר, של ראשי ממשלה, שרים ורמטכ"לים, השתתפות עצמית פירושה אחריות מוחלטת, ופרישה פוליטית מהירה כשקורה הביזיון; בדרגים נמוכים יותר, פירושה נשיאה באחריות חלקית וסילוק מתפקידים שבביצועם נדרשות בדיוק אותן תכונות שבגלל היעדרן קרה אסון פולארד. ניתוק הקשר התיפקודי בין תרומה לתמורה, בין חטא לעונשו, בין נזק למחירו, בין טיפשות לקידום, מוביל את החברה הישראלית למבנה פיראמידי, שבשלביו הגבוהים ביותר יושבים מי שהכי פחות מתאימים לתפקידיהם. מהם, אף אחר לא קם כשהזוג פולארד הושלך לכלא. ויחסי ארה"ב־ישראל־יהדות אמריקה (וסיוע חוץ ללא תחליף) הוכו בליכם. כי להם הובטחה הארץ הזאת לשלטון מתמשך, וכידם נתונה חזקה על ניהולה, ופוליסת ביטוח על הקריירה האישית שלהם. הם מוגנים, ללא שום השתתפות עצמית.

פ. סבר

אז מה אם אני קיבוצניקית?!

לא רק יפות. יש להן גם מה לומר, וכולן מפרגנות לכולן, ובעצם הן באו רק בשביל הספורט, כי אמא לחצה, והחבר רצה, ומישהו הרי צריך לייצג את ישראל גם מבחינת הצורה. ובין כל הסופיות, שטופפו בחן בתחרות מַלְכַּתיוֹפִי, היו השבוע גם שתיים משלנו. קַבְּלו אותן

עמירם כהן

צילום: מאיר פרטוש

ב אולם האיפור במלון „השרון" בהרצליה המתח שבאוויר נספג רק בחלקו בשטיחים הרכים. בעוד כארבע שעות תיערך הבחירה הסופית של מלכת היופי בהיכל הספורט. אוהדי מכבי ואוהדי הפועל יפנו את היציעים למעריצות עפרה חזה ולמעריצות אילנה אביטל, ובמקום משחק כדורסל נקבל משחק של גופות יפות.

שייכות-לא-שייכות למחזה הזה, מחכות בסבלנות שתי הקיבוצניקיות שבין עשרים היפות הסופיות לתורן לקבל את ה„קרם בסיס". בעוד זמן קצר ידמו פניהן לאלו של כל האחרות, וכל שמץ של ייחוד אישי יימחק מהן.

אך גם ללא מסיכות הקרם הלבנות קשה להבחין בהבדלים: כולן יפות, כולן גבוהות, כולן רזות וחטובות, כולן מהלכות כמו חניתה צנטנר וכולן בעד אחדות לאומית.

אני תוהה האם השופטים עצמם בכלל מבחינים בין יפה ליפה? איכשהו הצליחו המארגנים להרחיק מהבנות כל שריד לייחוד אישי. ימית נוי, יופי סינטטי חף מכל סקס, מלכה-עם-אוטוביאנקי בעוד מספר שעות, מדלקמת באוזניך את הקונצנסוס: „אין כאן כל הבדל בכלל בין הקיבוצניקיות לכל אחת אחרת: כולם יחד, כולם קולקטיב אחד. כולם מפרגנות אחת לשניה, ואני למשל, אם לא היו אומרים לי שהן מקיבוץ, לא הייתי מבחינה". ורחל סבן, היחצ"נית של ההפקה מטעם „לאשה", תוך שהיא רומזת לנו להזכיר את „קוליין קומפלקס" (תכשירי יופי) ו„באלי" (משרד נסיעות), ו„רוזי" (נעליים), ו„גוטקס" (תלבושות ובגדי-ים) ושאר הספונסרים, שהנערות משמשות להן לוחות פרסום, מחזקת את דברי המלכה העתידה בחיוך נעים: „הקיבוצניקיות מקסימות: בנות באמת על הכייפק. כמו כולן כאן — יש להן ראש טוב".

קשה להחליט אם ה„כמו כולן", השופע מפי כל, הוא כל-כך מחמאה לאופיר אלוני ממזרע, שהיא נכדתו של מנחם באדר ז"ל, ממייסדי הקבה"א, ולאילה שמיר מכפר-גלעדי, נכדתם של מקימי ה„שומר" ומייסדי כפר-גלעדי.

מכל מקום, בפעם הראשונה לאחר 75 שנות חלוציות קיבוצית, יש לנו שתי חלוצות עם בגדי-ים בין עשרים הסופיות, צעד נוסף לקראת הנורמליזציה. אגב, על-פי חשבון פשוט, אופיר אלוני ואילה שמיר הן רק קצה קרחון היופי הקיבוצי. חשבון זה מראה, כי בין 3000 המועמדות שהתחילו במסע הארוך לכתר, היו 300 בנות קיבוץ...

או בין מריחת הבסיס ל„מייק אפ", אני שמח לבשר לקוראי העיתון ששתי הקיבוצניקיות שבחבורה, בלונדיות בעלות עיניים חומות, הן לא רק יפות. יש להן גם מה לומר.

•••

אילה שמיר, חיילת בחיל האוויר, אוהבת בעלי חיים, שכתגדל תהיה (אולי) וטרינרית, מסכמת את ההתנסות: „האמת, שבסוף כל העסק הזה התחיל להלחיץ אותי. באיזה מקום הרגשתי שאני מתחילה לא להיות אני, וזה לא עשה לי טוב. הרגשתי שקשה לי לדחוף את עצמי בכל מיני נקודות כפי שמוכרחים כאן. אני יודעת שבחיים צריך להיות גמישים, אלא שלמדתי על עצמי שאני מוכנה לעשות את זה למען מטרות יותר נעלות".

— מה הלחיץ אותך כל-כך?

אילה: תראה, בסך-הכל יש גם דברים חיוביים. את לומדת לטפח את עצמך. איפור, הליכה, יותר מודעת לגוף שלך. את מוסיפה ביטחון, זה לא ביטחון עצמי — זה סוג אחר של ביטחון שקשה לי בדיוק להגדיר. אבל אני לא בטוחה שהמחיר כדאי: היו שעות שהרגשתי שאני הופכת מאישיות לפיסת יופי. את מגיעה למצבים שאולי השפלה זו מלה גדולה מדי בשבילם.

לדוגמה, בסוף השבוע שהיה לנו כאן במלון השרון, יחד עם השופטים. הם שאלו אותנו, את כולנו, כל מיני שאלות. בין היתר את דעתנו על מדינה פלשתינית. אני מניחה שזה כדי לראות איך אנחנו מתמצאות בעניינים. או אחת אמרה שם, שצריך להקים מדינה פלשתינית לצד ישראל. או השופט אמר לה שזו דעה קצת קיצונית. טוב, מזה ידענו כבר לא להגיד את זה... למדנו די מהר, שלא טוב להביע דעה נחרצת בשום תחום. האמת, שאף אחד בעצם לא התעניין באמת בדעה שלך על מדינה פלשתינית, או על כל דבר אחר. רוצים לבדוק איך את מתבטאת, רוצים שתדעי כאילו לענות לשאלה אבל שייצא מין דבר כזה נייטראלי... טוב, זה שוב חלק מההצגה... ולמדתי לשחק את התפקיד וזה לא עשה לי טוב. אתה ממלא טפסים ואתה תופס מהר מה מצפים ממך.... בטפסים האלה כל השאלות הבאנאליות על ספרים וסרטים ותחביבים... יכולי לכתוב שאני קוראת רק שייקספיר...

— אם יש לך כל-כך הרבה ביקורת, איך הגעת למעמד הזה?

אילה: כבר כמה שנים החברות שלי מנסות לשכנע אותי ללכת, והשנה החברה של אחי המליצה עלי והחלטתי לנסות, גם בגלל שאני משרתת באזור. ההורים בקיבוץ מאוד עודדו ותמכו, במיוחד אמא שלי, שזה מאוד קרץ לה. נו, סבא התנגד, אבל הוא לא אוהב גם דברים אחרים שהשתנו בקיבוץ. בוודאי הוא לא מבסוט מזה שהנכדה שלו בבגדיים תופיע בהיכל הספורט.

> אופיר אלוני: „מה יש לך? לינה משפחתית, לדעתי זה הרבה פחות קיבוצי מתחרות יופי. לינה משפחתית תשנה לגמרי את הקיבוץ, והתחרות הזו, מקסימום, תשנה אותי [illegible]

בכלל הרעיון של תחרות יופי לא נראה לו... בשבילם זה שוק. אבל בסך-הכל מקבלים את זה באהבה. אני לא מכחישה שידעתי שזה כולל חשיפה ופרסום. אבל אמרתי — יבוא הרגע נראה. מראש הלכתי בגלל החוויה, לקבל את הטעם, בשביל הכיף.

או היו רגעים שהרגשתי כזה לא שייכת. כל הריבוד האינסופי על הבגד הזה והצבע ההוא... זה התחיל עם המיון. שם באמת היתה תחושה של שוק בשר. המוני בנות בבגדיים, ואת באה, עושה לפניהם סיבוב, ואחד יושב שם ועושה תנועה עם היד שלו זו כן וזו הביתה... מין בדיקה ויזואלית בלבד: מין מדידה כזו רק של איך את נראית: את עומדת והוא מודד אותך בעיניים שלו.

— יכולת לפרוש.

אילה: טוב, כבר הגעתי לשלב כזה... ותוך שאת ניכנסת לזה ועושה את הדברים ועוברת חוץ — את כבר בפנים. ושוב: כאמת לומדים הרבה טיפוח בכל זה, וכל אשה רוצה לטפח את עצמה.

— בסוף, לחשבון הנפש, מה תאמרי לבנות השש-עשרה בכפר גלעדי? תאמרי להן „לכו בעקבותי"?

אילה: בסך הכל הקבוצה נחמדה ולא היו שריטות ושליפת צפורניים מאחורי הגב...

— אפילו לא צפורניים מלאכותיות...?

אילה: ביקשו מאיתנו לשים את זה, אבל לידיעת כולן: זה בכלל לא נוח וכל הזמן נופל... אבל אין ברירה... גם אין לי ריסים מלאכותיים. יש כאן תהליך: את הולכת לתחרות בגלל החוויה, הכיף, הבידור ופתאום את רואה שאת בלחץ בגלל שאת מתחילה לקחת את זה יותר מדי ברצינות ורצה אחרי כל האביזרים המלאכותיים האלה, ואחרי הלהיות כל הזמן מאופרת ולהראות טוב ולהיות נחמדה. וזה מלחיץ... מי שקורץ לה עולם הזוהר ומוכנה למחיר — שתלך. בשביל האחרות — לא יודעת. איכשהו, אני מודה, אילצתי את עצמי לעשות דברים שהם לא אני. בסך הכל לומדים הליכה ואיפור ויציבה וכל זה, אבל מעבר לזה ריקני... ריקני הרבה אפילו. וזה כולל את הנושאים שעליהם משוחחים פה".

•••

אופיר אלוני, חיילת בת 18 מקיבוץ מזרע, נבחרה אחת מבין תשע הסופיות וזכתה בתואר הנכבד „נערת החן". היא כנה, פיקנטית, ספונטנית, ושופעת חן. אולי ספונטנית מדי: כששאל אותה מני פאר את השאלה השגרתית על החבר הצמוד, סיפרה על חבר מתנדב מאנגליה. אינפורמציה כזו בוודאי שלא הוסיפה לה נקודות בבלומפילד, אצל אותו סוג של קהל פטריוטי וכבר יכולת לשמוע לידך את הבדיחות על הנקניק הכשר והנקניק הטרף של מזרע.

„בסך הכל אני נערה פשוטה ורגילה מהקיבוץ ושלא יעיזו להגיד עלי שאני סנובית כי זה הכי מעליב אותי. ואני מקווה להגיע לאחד המקומות הראשונים בתקווה שזה יפתח לי פתח לעולם הדוגמנות למשל..."

„האמת שבמוסד לא כל-כך למדתי, וחוץ מלישון אהבתי בעיקר מלאכת יד... מה לעשות, אין לי ישבן בשביל לימודים. הייתי נערה כזו מבולבלת, אולי זה הגיל. הבחורה שעבדה איתי במטבח בהכנת סלטים המליצה עלי והחלטתי לנסות. בהתחלה לא כל-כך רציתי אבל כולם התחילו לעבוד עלי, החבר שלי וההורים שלי, שנורא רצו שאלך לתחרות."

— ביקשת אישור של ועדת חיילים, התייעצת במטפלת?

אופיר: כחייך! אף אחד לא ידע מזה... וחוץ מזה, למה אני עושה רע למישהו אם אני הולכת לתחרות יופי? אז מה אם אני קיבוצניקית? וחוץ מזה המטפלת כבר לא אחראית עלי...

— תחרות יופי משתלבת עם החינוך השומר של „הבל החן ושקר היופי"?

אופיר: אני זה אני, ואני לא חייבת ללכת מרובע ורוצה לנסות דברים. ועובדה, בקיבוץ שלי, במזרע, קיבוץ של השומר הצעיר, שהוא מאוד מאוד מרובע, עד עכשיו היו מרוצים מזה וכולם נורא מפרגנים לי ולא שמעתי הערות רעות מאף אחד. אני יודעת שאוהבים אותי בקיבוץ.

> אילה שמיר: „תראה, בסך הכל יש גם דברים חיוביים. את לומדת לטפח את עצמך — [illegible] השפלה זו מלה גדולה מדי בשבילם"

— סבא שלך, מנחם באדר, בוודאי מתהפך בקברו...

אופיר: סבא בטח רוקד בקבר... אני בטוחה שהיה מבסוט אילו חי. וגם אילו היה נגד, הייתי משכנעת אותו! אני בטוחה! צריך כבר להשתנות... מה יש לך? ולינה משפחתית. לדעתי, זה הרבה פחות קיבוצי מתחרות יופי. לינה משפחתית תשנה לגמרי את הקיבוץ, והתחרות הזו, מקסימום, תשנה אותי... בסך הכל, האמת, לא מתאים לי כל הדבר הזה. אני לא אוהבת להתאפר וכל התסרוקות המנופחות כאן משגעות אותי.

— חלום של בת קיבוץ זה עולם הדוגמנות?

אופיר: זה לא עניין של עולם הדוגמנות. זה עניין שנחמד לי. אני מכירה אנשים שאף פעם לא הייתי מכירה, רואה בגדים אחרים, תלבושות, עיצוב. היום אני מסתכלת על בגד לגמרי אחרת מאשר לפני התחרות. וכל הלימוד של האיפור והיציבה וההליכה הנכונה... לא, בקיבוץ אני ממשיכה ללכת נורמלי... והנימוסים שלומדים פה... ולדעת להתנהג... למה לא? למה אתם כל-כך מרובעים? נכון שלפעמים היו גם קטעים מביכים. למשל הקטע הזה שהשופטים מודדים אותך בעיניים... בוחנים כל סנטימטר קטן בגוף שלך... אבל לעומת זה מסתכלים גם על האינטליגנציה שלך וההתנהגות והחן.

— יש לך קווים אדומים? יש דברים שלא תעשי למען הזוהר?

אופיר: להתפשט...? לעולם לא! אפילו שארעב ללחם! זהו קו אדום, אדום אצלי.

— ומה תעשי כשתהיי גדולה?

אופיר: אני חושבת ללכת לכיוון של עיצוב אופנה ואולי אפילו לכיוון של דוגמנות. קודם עבדתי בזה אצלנו במזרע בסטודיו לעיצוב בגדים של אורה.

□

יופי של ביזנס

בני המלכה כפני העם. ימית נוי, מלכה חרשה, תלמידת תיכון, מדקלמת בטלוויזיה על „מפלגת אחדות לאומית". פעם פעם, כשבחרו אותן באולם הקטן של בית ציוני אמריקה, לפחות העמידו פנים שיש כאן משהו לאומי, אפילו ציוני, והיפה, לאחר הבחירה, היתה נוסעת בברכת האומה להיפגש עם יהדות אמריקה, לשכנע אותה לתרום למגבית ולהביא גאולה לציון.

גם אז היה בזה ביזנס. מאז נשאר הביזנס בלבד.

19 פעמים, כמספרה של הזוכה, שבהן הזכיר המנחה, מני פאר, את „באלי" — חברת נסיעות, „רוזי" — נעליים, „גוטקס" בגדיים, „מרווין" — בכיר שעוני שווייץ. ואיך אפשר בלי התכשיטים של „קרן אור"? ואוטוביאנקי, כמובן.

פעם היו בוחרים לנו גם מלכות נמוכות. היום לא תמצא בהן אחת שקומתה נופלת ממטר שבעים. היופי של שנות ה-80 נקבע לפי דרישותיהן של מעצבות האופנה: כתפיים גבוהות — קולבים רחבים לתלות עליהם הרבה הרבה בד.

כולן יפות, כולן גבוהות, כולן חטובות וכולן בעד אחדות לאומית

פעם, בבית ציוני אמריקה, כשהנחו את הבחירה אורי זוהר, בכיר בדרני האומה, ושרגא פרידמן ז"ל, מבכירי שחקנינו (— „אורי, המכנסיים שלך קרועים! אז שיראו לי את התחת") — מי העלה על הדעת לשדר את כל העסק במשך ארבע שעות תמימות, ועוד ברשת הממלכתית, אפילו זו רק רשת ג'? ואיך ענה אחד הצופים באולם לשאלה „מה הביא אותך לכאן?" „יותר טוב מהאיידס שיש היום בטלוויזיה, אתה לא חושב"?

קרוב ל-11 אלף צופים, 35 שקל לכרטיס, פקקי התנועה התחילו בנחלת-יצחק, ויתרו על האיידס כדי לראות במקומו במה מעוצבת בצורת לוח שחמט (עיצוב: גילה שאקין), וכדי לשבור את הראש, ללא הצלחה, על הקשר שבין המשחק האינטליגנטי, הזה לבין הנעשה על הבמה.

ועל הבמה 20 בנות — למספר 20 נתקע החיוך, לא יורד לה אפילו בהפסקות — עולות ויורדות לפי קצב הקנקן עם בימוי חסר דמיון של צדי צרפתי הנצחי. רואים אותן בהפסקות הקצרות שבין מני פאר החף כתמיד מכל הומור אינטליגנטי דורון ג'מצ'י, שהיה אחד השופטים, („זה שרק הרגליים שלו בולטות החוצה... תכניס אותן ג'מצ'י, תשב יפה!"), הלחץ של עפרה חזה, אילנה אביטל וחיים משה לבין אחר דתי חובש כיפה בשם יהודה פישר, שבין ביקיני לשורטס נתן לנו קטעי חזנות. והבנות — „יורעאלה, לאן את רצה, עכשיו עולים לא יורדים" — פעם בשורטס וחולצת טריקו הדוקה שאינה מבליטה דבר (מפני שאת בעלות החזה המשמעותי כבר ניפו השופטים במוקדמות; לא מתאים לחליפות גוטקס ולבגדי הים שלהם), פעם בשמלות-ערב המזכירות את ימי „חלף עם הרוח", פעם בבגדיים משנות השישים עם מחשוף משנות ה-90, ופעם בשמלות בייבי דול („יראו להם את התחתונים?") עטויות בחגורות שחורות ונועלות נעלי עקב.

עוד סיבוב בבגדיים, „נגבה, תמתחי את החזיה, טלי תיישרי את המכנס שברח לך מהעכוז" — 11 אלף צופים מביטים.

סוף סוף 9 הנבחרות. לעפרה אביב יש הרבה אוהרים. ימית נוי הביאה לכאן את מחצית ראשון וגבעתיים גם. ובין צעדה לעיכוס של היפות, רוכבות שוב כוכבות האומה: אילנה אביטל ועפרה חזה.

אילנה אביטל, באופנת האדם הקדמון, ועפרה חזה מסנוורת בנוצצים ובמעברים, וככר. בציניים מתגלגלות. מתנועעות מולן המעריצות. ידיים למעלה. ידיים למטה.

בהפסקה הגואלת, איזה שקט באוזניים. אני מנהל שיחה אינטימית עם שתי נערות. „בתניקיות בשם רינת מאור ורחל גל. איכשהו הצליחו להתפלח עד לבמה. האחת — מעריצה של אילנה והשניה — של עפרה דווקא.

— למה אתן מעריצות אותן?

— מה זה למה? כחייך. אתה רוצה לומר, שכשאתה היית צעיר אף פעם לא הערצת אף אחד?

— כשהייתי צעיר הערצתי את מרטין בובר.

מרטין בובר... איזה סוג של מוזיקה הוא כתב?

המלכה, ימית נוי „אם לא היו אומרים לי שהן מקיבוץ, לא הייתי מבחינה..."

קשר כפול

אפי לנדאו

מן המקורות

„מ קור בכיר"; „מקורב"; „מקור מוסמך"; „מקורות יודעי־דבר" — אלה מקצת הכינויים המשמשים עיתונאים לכיסוי מדליפים רשמיים ולא־רשמיים למיניהם, בעיקר מתחומי הביטחון, הפוליטיקה והמשטרה. השבוע פורסם, כי ועדה של מועצת העיתונות — בהרכב: משה ז'ק („מעריב"), זאב שיף („הארץ") ואלוף (מיל.) עמוס חורב — קבעה נורמות חדשות בתחום זה לגבי כיסוי מערכת הביטחון, והעבירה את המלצותיה לאישור מועצת העיתונות. „מקור צבאי בכיר" יהיה קצין מדרגת אל"מ ומעלה. דובר צה"ל יהיה „מקור צבאי מוסמך". הכינוי הנרדף לשר־הביטחון יהיה „מקור בטחוני בכיר", ואישיות בטחונית אחרת תהיה „מקור מוסמך".

הוועדה ל„סיווג המקורות" קמה בעקבות „פנייה של איתן הבר, היועץ לענייני תקשורת של שר־הביטחון" — אומר יהושע רוטנשטרייך, נשיא מועצת העיתונות. הבר טוען, לפי רוטנשטרייך, שכל כתב צבאי כותב „מקור בכיר" ולעיתים „לא היו דברים מעולם". לפי המצב עתה, מקור צבאי בכיר יכול להיות רמטכ"ל, כמו גם סגן צעיר. אולם, אליה וקוץ בה. בדרך־כלל לא מעוניינים מספקי המידע ה„עלומים" למיניהם בחשיפתם. שהרי אם כך, היו מזוהים בשמם. מעתה, אם ייושמו ההמלצות, טווח האפשרויות לזיהוי ייקטן. מדליף מצה"ל (ויש כאלה — אנשים שאיכפת להם או בעלי־עניין למיניהם) שהוא קצין בכיר, יבקש אולי מהכתב להיות סתם „מקור צבאי".

זאב שיף, מוותיקי הכתבים והפרשנים הצבאיים בארץ, מנה מספר דוגמאות של נזקים צבאיים שנגרמו כתוצאה מייחוס דברים שנאמרו על־ידי אנשי צבא זוטרים ל„מקורות צבאיים בכירים", עד כדי „שורשרת של תקלות". ההמלצות, גם אם יאושרו, יישארו עדיין בגדר המלצות. הכתבים יוכלו להשתמש בכינויים מכינויים. שונים, כיד הדמיון הטובה עליהם. אולם, אומר שיף, מעתה תהיה המודעות לנושא, לפחות מבחינה בטחונית, גדולה יותר. אחת מההמלצות המעניינות מזהירה את הכתבים להיזהר מציטוט אנשי מילואים המקורות צבאיים או בטחוניים. „הם אורחים לכל דבר ויש להם פניות פוליטיות" — מסביר שיף.

●●●

עם הופעתו של עיתון „חדשות", לפני כשלוש שנים, היה שם ניסיון להימנע מהשימוש במונח „מקור בכיר". „הבעייה הייתה לשונית־גרידא" — מסביר יוסי קליין, עורך העיתון אז ועתה. „הושבנו שאנו לא ניגרר לקלישאות. ואין קלישאה גדולה מהביטוי ‚מקור בכיר'". המציאות טפחה במהרה על פני „חדשות". „הצטערתי על כך" — מספר קליין — „אך לא הצלחתי למצוא ביטוי טוב יותר מאשר ‚מקור בכיר' לתיאור מקור שאני לא יכול לנקוב בשמו".

●●●

דברים אלה נכונים לא רק לגבי התחום הבטחוני. התחום המדיני־פוליטי שורץ מדליפים ו„מקורות". כמוהו גם התחום המשטרתי. רפי מן, הכתב המדיני של „מעריב", מגדיר זאת כדילמה של הכתב: „מצד אחד הוא רוצה להצביע על כיוון המקור או דרגת חשיבותו, ומצד שני — לטשטש אותו". בתחום המדיני מוגדרים בדרך־כלל המקורות באופן הגיוני. לפי מן, „פקיד בכיר" הוא מנכ"ל או סמנכ"ל של משרד ממשלתי. לעיתים גם השר מכונה כך. יש גם „חוגים בליכוד" ו„חוגים במערך". מקורבים ממינים שונים ו„פקידים בירושלים" — מונח השגור בפי כתבי־חוץ בעיקר. בגלל חילוקי הדעות המאפיינים את האחדות, מבדילים הכתבים המדיניים בין „פקידים" במשרד־החוץ לבין אלה ממשרד ראש־הממשלה.

מונח המעורר סימני־שאלה ולעיתים גם העוויית־גיחוך, הוא „שר בכיר". „בינינו לבין עצמנו", אומר מן, „כל שר שמח להיות מוצג בתור שר בכיר. פרט לראש־הממשלה, ממלא־מקומו וסגניו — אין היררכיה כזו. או שהשר מייחס לעצמו בכירות או שהכתב, כדי לתת יתר־תוקף לדברים, עושה זאת". יוסי אחימאיר, יועצו לענייני תקשורת של ראש־הממשלה, יצחק שמיר, מגדיר את התופעה כך: „אם שר בלי תיק מספר 29 מבקש מכתב שיגדיר אותו כ‚שר בכיר' — כולם מייד יודעים מי השר הזוטר הזה".

לאחר מלחמת יום־כיפור, בעת המשא־ומתן על הסכמי הביניים, נע שר־החוץ של ארה"ב, הנרי קיסינג'ר, עם ליווי של סיעה גדולה של כתבים, בין ירושלים, קאהיר ודמשק. ממטוסו הודלף מדי יום מידע בשמו של „פקיד בכיר בפמליית שר־החוץ". זהותו של המקור הייתה ידועה לכל — הנרי קיסינג'ר. אולם, היה הבדל בהתייחסות לדברים שנאמרו בשמו, אשר נשאו חותמת של מחויבות אמריקנית, לבין אלה שנאמרו בשם „הפקיד הבכיר". „קשר שתיקה" כזה ברור אינו מאפיין תמיד את הכתבים המדיניים, אך לעיתים — מספר רפי מן — יש ויכוחים בין כתבים לאחר תידרוך או שיחה „לא לייחוס". איך להגדיר את מספק המידע. בדרך־כלל מגיעים גם להסכמה.

יוסי אחימאיר מייצג את הצד השני — המקור. כיועץ לענייני תקשורת של ראש־הממשלה, הוא מצוי ברזי ההגדרות למיניהן ויודע מי עומד מאחוריהן. אחת ההגדרות — מקורבי... שמיר, פרס, רבין... — מקוממת אותו. „לשמיר" — הוא אומר דרך משל — „יש הרבה ‚מקורבים'. גם חבר־כנסת שנכנס אליו לעיתים או מדי יום הוא ‚מקורב'. אותו ‚מקורב' יכול להוציא הודעה לעיתונאים, שלעניות דעתו זהה לדעתו של שמיר בנושא. לא תמיד כך הוא. זו הכשלה בתום־לב ועל העיתונאי לבדוק היטב אם אכן הדברים מבטאים את דעת שמיר. שאם לא כן, הוא מטעה את הקורא".

„אז מי, בכל זאת, הם ‚מקורבי שמיר'?" — שאלתי את אחימאיר. „יש שני אנשים המוסמכים לדבר בשם שמיר — יועץ התקשורת והדובר". „ומיהו ‚מקור במשרד ראש־הממשלה'?" אחימאיר: „היועצים למיניהם". שירות לקורא.

●●●

אצל הכתבים לענייני משטרה, הגיוונים אף הם מהדלפות, יש מונחים מאוד ברורים. מספר אילן בכר, הכתב לענייני משטרה של „מעריב": „‚מקור משטרתי' הוא כל אדם השייך למערכת המשטרתית. ‚מקור המקורב לחקירה' הוא אדם שאינו עוסק ישירות בחקירה, אך יודע מה קורה בגלל תפקיד אחר שהוא ממלא — כתבנית, אדם שמקבל דיווחים וכו'. ‚מקור בכיר במשטרה' או ‚קצין משטרה בכיר' הוא אדם בעל דרגת קצונה גבוהה — בדרך־כלל מדרגת סגן־ניצב ומעלה. ‚מקור רם־דרג במשרד המשטרה' יכול להיות השר עצמו או המנכ"ל. המפכ"ל מכונה ‚מקור רם־דרג במשטרה'".

לעיתים — ממשיך בכר — מוציא דובר המשטרה מידע לעיתונאים אך אינו מעוניין שזה ייצא באופן רשמי מהמשטרה. במקרה כזה, יכונה המקור „מוסמך". כל יתר המקורות אינם מוסמכים, ולעיתים אף בעלי־עניין.

„יש מוסרי מידע שנעלבים מהביטוי שמודבק להם על־ידי העיתונאים?"

בכר: „מדי פעם קורה שאדם שמסר מידע חושב למחרת שהוא בכיר יותר מאשר תארת אותו. התשובה, בדרך־כלל, זהה: הדבר נעשה כדי שלא תיחשף".

„מה קורה כאשר קצין משטרה מסתבך בחשד לפלילים ואתה, מתוך שיקולים שונים, לא נותן את שמו אך כן מעוניין שיזוהה?"

„אני אתקרב לרמת דיוק מירבית לתואר שלו. אתן פרטים יותר מזהים על אופי תפקידו. אולי את הדרגה שלו. אולם, היו טענות גם על־כך שלעיתים, אם מישהו מבצע מעשה פלילי, האצבע מופנית כלפי כולם".

„מה עם אלה שרודפים אחר הפרסום?"

„ישנן בקשות מפורשות של אנשים להכניס את שמם. חולשות־אנוש רגילות. כל אחד רוצה לקבל קרדיט על חקירה שביצע. אני משתדל להיענות לבקשות. זה אינו פוגם בעבודה".

●●●

יהושע רוטנשטרייך, נשיא מועצת העיתונות, מחייב קביעת נורמות בתחום ה„מקורות" גם בתחום המדיני־פוליטי והמשטרתי: „יכול להיות שבעקבות הדיון שיתקיים בקרוב על המלצות הוועדה בתחום הבטחוני, אפשר יהיה להרחיב את המסגרת".

□

רפי מן „כל שר שמח להיות מוצג כשר בכיר"

יוסי אחימאיר „יש הרבה ‚מקורבים'"

זאב שיף „אנשי מילואים הם אורחים לכל דבר ויש להם פניות פוליטיות"

לפידות יושב על הזנב של פדהצור

ב אחרונה מנהל מפקד חיל־האוויר, אלוף עמוס לפידות, מלחמת־חורמה נגד מה שהוא רואה כהדלפות מתוך חיל־האוויר. ב־14.1.87 פורסם ב„על המשמר", מפי כתבו הצבאי, אבי בניהו, תוכנו של מברק ששלח לפידות אל סגל הפיקוד הבכיר של חיל־האוויר, בו הורה להם שלא להתבטא באמצעי התקשורת בנושא ה„לביא". האלוף הזכיר לקציניו הבכירים, כי שיחה עם נציג אמצעי התקשורת ללא אישור, מהווה עבירה חמורה על פקודות הצבא. הוא הודיע בפנייתו, כי צה"ל וחיל־האוויר ינקטו צעדים חריפים נגד כל קצין שהתבטא או יתבטא בנושא מטוס ה„לביא".

תוכן המברק פורסם בעודו „חם". כלומר, עדיין לא הגיע למכותבים. יש להניח, שלפידות לא אהב את זה, אם לנקוט בלשון המעטה. השבוע פורסם, כי האלוף הורה לפתוח בחקירת מצ"ח נגד סא"ל בחיל־האוויר, בחשד שהוא מהווה מקור להדלפות לעיתונאים או לעיתונאי מסוים. החקירה נמשכת, למרות המלצות שר־הביטחון, הצנזור הראשי ומצ"ח להפסיקה.

עמוס לפידות עדיין שייך לקבוצת מיעוט בצה"ל התומכת בהמשך ייצור ה„לביא". הקצינים הכפופים לו ירדו כבר מהגולם שקם על יוצרו, ומטבע הדברים הם נותנים לכך ביטוי באמצעות הדלפות לעיתונאים. ראובן פדהצור, הכתב הצבאי של „הארץ", משתמש בהדלפות אלה בכתיבתו נגד ה„לביא", וגם את זה לפידות לא אוהב. מה גם שפדהצור, המשמש במילואים כטייס בחיל, מכיר את המערכת, את האנשים בה ואת נקודות התורפה.

לפני כשנה ביקש לפידות מדובר צה"ל, אפרים לפיד, „למשוך" את פדהצור מחיל־האוויר ולהעבירו ליחידת דובר צה"ל. הניסיון להיפטר מהעיתונאי־המבקר נכשל, כאשר הוסבר לאלוף שהיחידה אינה מעסיקה עיתונאים. עתה, לאחר עוד פרסומים בנושא הכאוב של לפידות, נוקט זה בטקטיקה חדשה: הבטן הרכה של כל שכיר – מקום עבודתו.

עמוס לפידות – כישלון בניסיון להיפטר מהעיתונאי

לפדהצור, נוסף לעבודתו כעיתונאי, משרה זמנית בחברת „ארקיע", כטייס. כמו חברות תעופה אזרחיות אחרות, מקבלת „ארקיע" הזמנות לטיסות תובלתיות מצה"ל ומטוסיה נוחתים בבסיסי חיל־האוויר. בתואנה של „ביטחון שדה" (פורסם אתמול על־ידי אלכס פישמן ב„חדשות"), הורה לפידות לחברות האזרחיות לא להעסיק טייסים שהם גם עיתונאים, בטיסות המוזמנות על־ידי צה"ל.

הוראה זו, אפילו אם יכחיש זאת דובר צה"ל, מכוונת ישירות לעברו של ראובן פדהצור — גם טייס ב„ארקיע" וגם כתב צבאי המכסה במסגרת דיווחיו השוטפים את חיל־האוויר. לפידות חושש שפדהצור ינחת במטוס האזרחי בבסיס חיל־האוויר אי־שם, ירגל במקום, יצפין את המידע ויעבירו בחשאי למערכת „הארץ". למחרת יגיע המרגל הנועז לאותו בסיס. לעיני כל, במסגרת תפקידו הבכיר כטייס בחיל־האוויר. מילכוד־22 במהדורת 1987.

דובר צה"ל, ששאילתה בנושא הופנתה אליו אתמול בשעות הבוקר, „התקשה" להגיב.

□

טפטופי כנסת

מוטי בסוק

מיעארי לא מתאים למרכז לשלום

נ פלאות ונסתרות מעיני מטרותיו ודרכיו של המרכז הישראלי הבינלאומי לשלום במזרח־התיכון. מצד אחד הוא מכריז כי מטרתו שלום ישראלי־ערבי. ומצד שני הוא ממהר להחרים את ח"כ מוחמד מיעארי. מחד גיסא הוא חותר להבנה, לשיחות, להכרה יהודית־ערבית, ומאידך גיסא הוא ממהר לנדות את אחת המפלגות הישראליות היחידות (המתקדמת), המקיימת דיאלוג יהודי־ערבי כן.

איך ניתן לדבר על שלום עם העם הערבי־הפלשתיני השכן, כאשר בו־בזמן מטילים טאבו על ציבור ערבי גדול מאוד, כשלושים אלף מצביעי המתקדמת, החיים בקרבנו?

ודרך־אגב, ח"כי המתקדמת, פלד ומיעארי, חברים במרכז לשלום זה כשנתיים וחצי.

צודקים ח"כי הליכוד, כשעה שהם מטיחים כאבא אבן, כאורה נמיר, כנאוה ארד וכברוך שחם, „עם מיעארי אינכם מסוגלים, אז עם איזה פלשתיני מהשטחים תצליחו להגיע לאיזה שהוא הסכם?"

הסיפור מורכב.

ב־12.2.87 פירסם המרכז קול קורא תחת הכותרת „תהא 1987 שנת שלום למזה"ת" במודעה שפורסמה אגב ב„הארץ" וב„ידיעות" ולא (למשל) ב„על המשמר" — נאמר כי „עשרים שנה חלפו מאז מלחמת ששת הימים. עשר שנים חלפו מאז יוזמת השלום המצרית. הגיעה השעה לשים קץ לסכסוך הישראלי־ערבי הממושך, למעגל האיבה, לטרור ולאלימות, לשפיכות הדמים והסבל, לשלטון עם בעם. הסכסוך לא ימצא על פתרונו בכוח. אנו קוראים לכל הצדדים לוותר על שימוש בכוח מכל סוג שהוא. הגיעה השעה לכונן שלום של הכרה הדדית על בסיס פשרה טריטוריאלית והגדרה עצמית. רק שלום כזה יבטיח את בטחון ישראל. מימוש שאיפות הפלשתינים ואת יציבות האיזור. אנו קוראים לכל הצדדים לסכסוך להתגבר על מחסומי האיבה ולפתוח במו"מ לשלום בלי תנאים מוקדמים".

מוחמד מיעארי – אולי, רחמנא ליצלן, הוא יזיק לתדמית שלהם

על הכרוז הזה חתמו רבנים, סופרים, עיתונאים, אמנים, אנשי אקדמיה, משק, כלכלה, צבא וביטחון (במילואים), וכן אישי ציבור. היוזמים כן פנו לאל"מ (מיל.) מתי פלד. למרות, כאמור, ששני אלה חברים בפורום הח"כים של המרכז.

סירב לחתום על הכרוז, שנראה לו מיליטנטי מדי, מנהיג היונים של העבודה, שר החוץ בממשלת גולדה מאיר — אבא אבן. סירבו לחתום מסיבות הפוכות (נראה להם מתון מדי), מוסטפה נטשה, לשעבר ראש עיריית חברון, חנא סניורה, מועמדו של פרס למשלחת הפלשתינית, אברהים קרעין, עורך השבועון הפלשתיני „אל אודה", ואחרים.

בכך הסתיימה המערכה הראשונה.

ביום רביעי השבוע נפתחה המערכה השנייה. בעתון „הארץ" פורסם כרוז־המשך מטעם „המרכז". נאמר בו מעט מאוד: „המרכז לשלום קורא: תהא 1987 שנת קידום השלום. אנו תומכים בקריאת המרכז לשלום וקוראים לציבור להצטרף אליה".

חתומים על הקריאה 64 ח"כים בהווה, ובעיקר בעבר. חתום עליה אבא אבן. נעדרים ממנה — עכשיו כבר ניתן לומר כמובן — שני ח"כי המתקדמת, מיעארי ופלד, וכן אורי אבנרי, הח"כ לשעבר, והיום איש המתקדמת.

ראש של אבן. לקריאה של המרכז מה־12.2.87 הוא התנגד, אולם לעצומה הקוראת לתמוך בקריאה הוא מסכים.

ברשימת 64 התומכים נמצאים ח"כים וח"כים־לשעבר מהמפד"ל (משה אונא, דוד גלס) וד"ש ז"ל (דוד גולומב) ועד מפ"ם ושל"י ז"ל (סעדיה מרציאנו ווליד צארק).

הגיב על החרמתה של המתקדמת מזכיר הסיעה בכנסת חיים הנגבי: „כאשר התקבל נוסח המודעה לעיתונות ואושר סופית, החליטו עסקן המרכז לשלום דוד שחם וח"כים מהמערך שלא להציג כלל את הנוסח בפני מיעארי ופלד, מחשש שמא יסכימו לחתום עליו. החלטה דומה קיבלו גם ביחס לח"כ לשעבר אבנרי, למרות שטרחו הרבה להחתים ח"כים לשעבר. במסגרת הדיונים הפנימיים הסודיים שלהם החליטו עסקני המרכז שהחתימות של מיעארי, פלד ואבנרי עלולות להזיק לתדמית שלהם בעיני הציבור. על החרמת מיעארי ואבנרי לא היו עוררין: כאשר העלה מישהו את האפשרות להחתים את פלד („בכל זאת הוא היה אלוף בצה"ל"), הטילה אורה נמיר וטו. ושחם נכנע לה מיד".

הנגבי טוען עוד, כי „עסקני המרכז, שהירבו בשנים האחרונות בנסיעות בזכוניות לחו"ל, על חשבון תרומות ובשם השלום, כמובן, גילו בהתנהגותם תערובת מסלידה של גזענות, מקארתיזם ופחדנות".

ח"כ ממפ"ם ציין באוזנינו, כי לא שותף כלל, למרות שהוא חבר בכיר במרכז, בניסוח שתי ההודעות לעיתונות, ולא היה בסוד הדברים. לדעתו, אם העובדות שציינו בכתבה זו נכונות, הרי תגובת המתקדמת היא יותר ממוצדקת.

כדאי גם לציין את טאקטיקת החשיבה של אנשי המרכז לשלום. הם השתדלו לזקוף לזכותם יותר מ־60 חתימות, כדי להגיע לגימיק של רוב כביכול בכנסת. מסיבה זו לא בוטל שמו של פלד על הסף, כמו שמו של מיעארי. הודגש, כי „אם יהיה חסר לנו שם אחד, נבקש את חתימתו. בכל זאת הוא היה אלוף בצה"ל".

טוב ליהודים

כשביקש מזכ"ל מפ"ם, אלעזר גרנות, למחות בכנסת, באמצעות הצעה לסדר היום, על הדרישה הישראלית החדשה מארה"ב, לבטל את מעמד הפליט ליהודים העוזבים את בריה"מ, הוא לא העלה בדעתו, כי התנא המסייע לו, יהיה שמעון בן־שלמה מש"ס.

וכך חזתה הכנסת ביום שלישי השבוע, בתופעה המאוד מוזרה, של שיתוף פעולה ולעיתים גם של נימוקים מאוד דומים של ש"ס ומפ"ם („היינו מאוד רוצים שכל היוצאים מבריה"מ יעלו לישראל. אבל מאידך, אין לפגוע בחופש הבחירה שלהם. יש להילחם על זכותם לצאת מבריה"מ לחופש. אין לפגוע במעמד הפליט שלהם, שכן זה מקנה להם יתרונות בבואם לארה"ב...").

שיתוף הפעולה הזה זיכה את גרנות ב„מחמאה" של גאולה כהן: „אתה והרב שך חושבים אותו דבר". למנחם פרוש, שניסה לעזור לבן־שלמה, אמרה חכ"ית התחיה: „אתם בארץ, אבל מהמדינה ירדתם". שלא כצפוי, עורר הנושא התעניינות רבה בכנסת, סערת רוחות והרבה קריאות־ביניים. אלו, למרבה הפלא, חשפו שינוי גישה יסודי לנעשה בבריה"מ דווקא בליכוד. בניגוד לעבר, בניגוד לתקופת בגין, בניגוד לימי ממשלת שמיר מלפני ארבע שנים, סבורים היום בחרות, כי בבחירה בין הגירת יהודים לארה"ב, לבין הישארותם בבריה"מ, עדיף כי יישארו אצל גורבצ'וב. ארץ הסובייטים אינה עוד התופת, השאול שיש לברוח ממנה ויהי מה.

תפנית מעניינת בספקטרום הקיצוני־ימני של המפה הפוליטית.

שאל בן־שלמה: „יהודי נתון במצוקה בארץ־גלות, אך אינו מעוניין לעלות לישראל אלא מתכוון להשתקע בארץ אחרת — כלום אין אנו צריכים לעשות כל מאמץ לסייע לו?"

עוזי לנדאו, מניצי הימין, השיב לאקונית: „לא".

בן־שלמה: „יש עניין של הצלת יהודי באשר הוא יהודי".

וכאן בא המהפך. לנדאו: „האם יש סכנת חיים בבריה"מ? אם יש סכנת חיים, אתה צודק".

בן שלמה בשלו: „יש גם סכנת חיים".

ומרים גלזר־תעסה, גם היא חרות, וגם יו"ר ועדת העלייה והקליטה של הכנסת, קובעת בפסקנות: „אין סכנת חיים שם".

בהמשך ידגיש לנדאו, כי יציאת יהודים מבריה"מ שלא לישראל, איננה יעד למאבקה של ממשלת ישראל.

ומי שחשב כי עוזי לנדאו וגלזר־תעסה מייצגים עמדות פוליטיות משלהם, שינה די מהר את דעתו לנוכח קריאות הביניים של גאולה כהן ודב שילנסקי.

מתחת לחגורה

כשעמד מ"מ רה"מ, שמעון פרס, על דוכן הנואמים בכנסת, ביום רביעי, והשיב בנאום פולמוסי מאוד לארבע הצעות לסדר היום, בנושא הוועידה הבינלאומית, נכחו במליאה רק שלושה שרים. היו אלו, ולא במקרה, עזר ויצמן, משה שחל ויעקב צור. רה"מ, יצחק שמיר, שלח לשולי המליאה, במקומו, שלושה מיועציו הבכירים — יוסי אחימאיר, צחי הנגבי ואריה מקל.

אולם דומה כי פרס עצמו לא חיכה לשמיר במליאה. הוא רצה לגמור חשבון דווקא עם מקורבו של רה"מ, סגן השר במשרד ראש הממשלה, רוני מילוא. ורוני עשה את הטעות. הוא קרא קריאת ביניים לפרס, ונכנס לתוך מלתעות הארי.

הטעות של מילוא נשמעה כך: „בגין עשה את השלום".

פרס לא שמע את התוכן. הוא שמע מילוא.

„רוני בגין בעזרתנו", קרא בתשובה. „אני לא יודע איפה אתה היית אז. באיזה מחלקה של הסברה. אתה כל הזמן מסביר לעם. המסביר הגדול בעם. אני לא יודע מה עשית חוץ מדברי היטפלות חסרי השחר. חשבתי שהתבגרת. עשו אותך סגן שר. תהיה קצת יותר אחראי. בחייך. תבחר לך סגנון. תראה לעם למשהו שעשית. כברזיל היה לך הישג גדול לגבי הילדים המאומצים. יוצא מן הכלל. אם כי הברזילאים הכחישו. אני לא יודע למה. תאמין לך סגנון של בן־אדם. הלא כבר נכנסת לעול מצוות, לעול משרות. שמור על לשונך, לטובתך. אני אומר לך. אני נותן עצה לאדם צעיר".

פרס זועם מאוד על התקפות הליכוד עליו בשבועות האחרונים, בפרשת השעון, בפרשת הכספים לתק"ם ובפרשת הוועידה הבינלאומית. במיוחד הוא זועם על ההתקפות האישיות, הדמגוגיות, אלו שניתנות מתחת לחגורה. נדמה לו כי הליכוד מתחיל לחזור לימי הכיכרות, לימים של לפני הבחירות. לדעתו, מילוא הוא אחד ממושכי החוטים העיקריים.

מילוא — זה הטמפרמנט שלו — היה מוכרח להגיב. „תיזהר", הוא אמר לפרס ולא פירט ממה.

מ"מ רה"מ לא נבהל: „לי אין ממה להיזהר. אל תבהיל אותי. אני לא קשור לסי. אי. איי. ניסית כבר לקשור את מישהו".

מילוא מוכרח להיות בעל המילה האחרונה: „לא קיבלתי שום שעון ולא החזרתי שום שעון לאף אחד".

מימשל תקין. דמוקרטיה למופת. כך מדבר סגן שר זוטר אל מ"מ רה"מ, לפני כ־80 ח"כים, עשרות עיתונאים, והרבה תלמידים ביציע האורחים.

פרס מחליט להכניס אף הוא מתחת לחגורה. אהרל'ה הראל מנסה לעזור לו בקריאות ביניים. פרס: „אני מוכן לעשות השוואות בין ההכנסות שיש לך, לא ממה שאתה פועל לטובת העם, לבין ההכנסות שיש לי בחיים. תיזהר. אל תחשוב שאתה תמשוך. אתה לא בגין ולא אף אחד. אתה לא תמשוך בלשונך את העם לעבר דברים כאלה".

מילוא, נבוך מאוד, מנסה להאחז בפרשת הילדים המאומצים מברזיל. פרס, מגיב בלעג: „כך היה הסכם עם ברזיל?"

מילוא: „אל תשקר. אמור אמת".

פרס, בגיחוך: „מאה אחוז. אני אומר לך שזה הפרק המזהיר ביותר במדיניות הישראלית זה 38 שנים".

מעניין, לנוכח כל המתקפה הזו על מילוא, מצד האויב הגדול, איש במחנה חרות לא נחלץ לעזרתו של רוני. אכן, האהבה שורה בבית הקר אותו נטש בגין רק לפני 42 חודשים.

□

מסביב לעולם

ז'וז' ארן

להרוג תורכי

ס פר רב־מכר, שיצא לאור השנה, איפשר לתורכים רבים להציץ בפעם הראשונה לעולם הסגור של צבאם. אך עורר זעקת כעס מצד הממסד הצבאי. „אמרט קומוטאנים". מאת העיתונאי מהמט עלי ביראנד. מוסר פרטים על האימון והליכי הקידום של קציני הצבא, וכן על טובות־ההנאה שהם מפיקים ממקצועם.

הוא כותב שמלמדים את הצוערים לראות עצמם כמעמד שונה מזה של התורכים הרגילים: „הצבא הוא בבחינת טאבו בתורכיה. לעולם אין מותחים עליו ביקורת, וכאשר המדינה בצרה, מסתכלים עליו תמיד כעל מושיע", כותב ביראנד.

הספר, אשר התפרסם בחודש דצמבר, נעשה מיד לרב־מכר. הוא זכה לקיתון של רותחין מצד המטה הכללי, אשר בהודעה פומבית (מסוג שאינו מקובל בדרך־כלל) האשים את המחבר בכך שכתיבתו מבוססת על דעות קדומות.

„הספר, ברבים מפרקיו, מבוסס על מידע, רעיונות ושיפוט בלתי־שלמים. מוטעים ומיושנים", נאמר בהודעה, אשר טענה כי הספר אינו מייצג את הדעות ואת האידיאלים של סגל הקצונה, המונה 70,000 איש.

לגבי התורכי הפשוט הצבא הוא למעשה ארגון מקודש, והערכתו כמקצוע גבוהה מאוד, בפרט באזורים הכפריים המוכים עוני. הוא הצבא הגדול ביותר בנאט"ו אחרי זה של ארה"ב, ו־800,000 חייליו ממלאים תפקיד מרכזי בהגנה על האגף הדרומי של הברית.

ברשימה ביומון הליבראלי „מילייט", שהוא משמש ככתבו בבריסל, קיבל המחבר ביראנד את הודעת המטה הכללי כפתיחה אפשרית לויכוח על תפקידו של הצבא.

בהקדמה לספרו הוא אומר, כי הספר לא נכתב כדי למתוח ביקורת ואף לא כדי לגמור את ההלל על הצבא. „מטרתי היתה לשפוך אור על עולמם של הקצינים... אשר יותר מאשר בכל מקום אחר בעולם חיים בתוך הקהילה ועם זאת הם מרוחקים ממנה".

הוא מספר שאנשי הצבא ומשפחותיהם אוכלים ושותים במסעדות ובתי־תה מיוחדים, עורכים קניות בחנויות צבאיות מיוחדות ושוהים בבתי־מלון של הצבא ברחבי הארץ — ולא רק ליד בסיסים צבאיים אלא בכל עיר ועיירה.

מאז נוסדה הרפובליקה התורכית על־ידי מוצטאפה קמאל אתא תורכ בשנת 1923, התערב הצבא שלוש פעמים בפוליטיקה של תורכיה והדיח את הממשלה — באחרונה בשנת 1980.

ביראנד מתאר כיצד מחדירים את התפיסה בדבר הצבא כמושיע האומה כלב הצוערים. כבר בראשית הקאריירה הצבאית שלהם. הוא מצטט את דבריו של אחד הצוערים, שאמר לו: „אנו צבא בשביל הממשלה וחובתנו להציל את המדינה... הבטחת יציבותו של המשטר היא אחת מחובותינו".

את הצוערים, ההולכים ללימודים מעולים יותר מכל יתר הסטודנטים בתורכיה, מלעיטים ב„אתאתורכיזם", דהיינו — בעקרונות הדוקטרינה של קמאל אתא תורכ. „אם המקור בקלפי או בפרלמנט — אנו מתנגדים לכל דבר ולכל האדם הפועלים בניגוד לעקרונותיו של אתא תורכ", אמר למחבר מרואיין אחר.

אתא תורכ, נשיאה הראשון של הרפובליקה התורכית, הורים לאומנות קיצונית לאפיק של פטריוטיות בונה והפך ארץ של ימי הביניים למדינה מודרנית, תוך הפרדת הדת — 99 אחוזים מבין התושבים הם מוסלמים — מענייני המדינה.

ביראנד מנתח את חילוקי־הדעות בין הפוליטיקאים לבין אנשי הצבא וכיצד הם רואים איש את רעהו. לדבריו, ההבדל הראשי בין הצבא התורכי לבין הצבאות במערב־אירופה הוא בכך שהצבאות המערב־אירופיים מקבלים את שלטון האזרחים, תהיה ביקורתם על הפוליטיקאים חריפה ככל שתהיה. לגבי תורכיה הוא מוסיף: „מלמדים את הצעיר בבתי־ספר הצבאיים כיצד צריך פוליטיקאי להיות, וכאשר הם עומדים מאוחר יותר מול פוליטיקאים, שהם כפי שהינם בגלל תנאי הארץ, שאין מהם מנוס, הם מטילים את האשמה במצב על הפוליטיקאים במקום לראות את התנאים שבהם הללו פועלים".

סווה אולמן, „רויטר"

□

פוקוס אישי

גדעון ספירו
אוהב, לא אוהב

מעט מדי יום אני מוצא עצמי עומד בפני יהודים ירושלמים, אשר זורקים לי את השאלה: נו, מה אתה אומר על הערבים שלך? כל אימת שיש תקרית כלשהי בה נפגע יהודי, יהיה מישהו במדרחוב הירושלמי שיאמר לי: תראה מה עשו החברים הערבים שלך. לפני מספר ימים עברתי ברחוב יפו ליד הדואר, ובעל חנות תכשיטים קרא לי ואמר: ספירו, אתה הרי בחור פתוח, אז למה אתה אוהב ערבים? יהודי שומר מצוות שפוגש אותי מדי זמן, מוצא תמיד לנכון לפתוח את השיחה בינינו בהערה: תגיד לי, למה אתה אוהב ערבים ושונא יהודים? חבר ששירת איתי יחד בצנחנים, ושנים רבות לא ראה אותי, פגש בי באקראי ברחוב ובטרם החל בסדרת השאלות המקובלות בפגישות מסוג זה (התחתנת? התגרשת? יש לך ילדים? וכו') התריס: זה נכון מה ששמעתי עליך? מתי התחלת לאהוב ערבים?

לא רק אנשי ימין אימצו להם סיגנון זה. גם במרחב הגדול של תנועת העבודה אפשר לשמוע דפוסי־לשון דומים. חבר שלמד אתי יחד בקיבוץ אמר לי פעם, לאחר אירוע קשה בו נפגעו ישראלים: אין מה לעשות עם הערבים שלך.

בקיצור, הערבים הם „שלי". על כתפי הצנועות העמיסו את כל העולם הערבי. כל פלשתיני ששולף סכין וכל ערבי שפוגע ביהודי או בישראלי ברחבי העולם הם „חברים שלי".

נוכח שטיפת המוח הזו החלטתי קודם־כל לבדוק את עצמי, האם אני באמת אוהב ערבים? חיברתי לעצמי שאלון קטן והגעתי לתוצאות מעניינות מאוד. התברר לי שאינני אוהב מוסיקה ערבית: אינני צופה בסרט הערבי שהטלוויזיה משדרת בימי שישי אחה"צ; השפה הערבית, מבחינת הצליל המוסיקלי שלה, ממוקמת על־ידי בקו הרצף של „אוהב לא אוהב" באזור של השפה ההונגרית (לא שונא, אבל גם לא אוהב מי יודע מה); אי־אפשר לאתר אצלי סימנים של רומנטיקן נוסח לורנס איש ערב שנכבש בקסם המזרח הערבי; אינני חושב שהערבים הם קולקטיב יפה ואציל החורג מהממוצע האנושי (מה שאני כן חושב על המולאטים, ובעיקר המולאטיות, של ברזיל); אינני חש בנוח עם נורמות רבות אשר עדיין נהוגות בחברה הערבית, כמו, למשל, מעמדה של האשה בחברה זו; אני מתנגד בצורה נחרצת לכל משטרי העריצות הנהוגים במרבית ארצות ערב; אם יבקשו ממני לבחור בין ירדן לאיטליה, אני בוחר ללא היסוס באיטליה. באחת: גיליתי שאינני אוהב ערבים.

מה, בכל זאת, מפריע לכל אותם יהודים המוטרדים מ„אהבת הערבים" שלי? להערכתי, הם אינם יכולים לעכל את העובדה שאינני שונא ערבים. היהודים הללו אינם מסוגלים להבין כי אני מאמין באמונה שלמה שלערבים מגיעות אותן זכויות — בדיוק אותן זכויות — שיש להם. הם מתקשים לתפוש כי יחס של אהבה אינו זהה ליחס של כבוד והערכה. הסכסוך הממושך הקהה את יכולתם לעשות את ההבחנה בין אהבה לבין זכויות אדם וזכויות אזרח. יהודים רבים בישראל (לצערי, רבים מדי) רואים בי אדם שנפל מפלנטה אחרת משום שאני מאמין באמונה שלמה בעקרונות שטבע הפילוסוף האנגלי בן המאה ה־17, ג'ון לוק, לפיהם מגיעות לו לאדם, עם לידתו, זכויות טבעיות כמו החירות האישית והשוויון בפני החוק. שום חוק כתוב, המשיך לוק, אין בכוחו לבטלן או להגבילן. ברגע שהשלטון מנסה להגבילן, מופעלת הזכות — הטבעית אף היא — להתנגד לנסיונות אלה (האנציקלופדיה למדע החברה של ספרית הפועלים, כרך ב', עמוד 380).

עוד יותר תמהוני אני נשמע באוזני אותם יהודים שעה שאני מצטט את הסעיף הראשון של „ההצהרה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם", אשר נתקבלה על־ידי עצרת האו"מ בדצמבר 1948 ואשר אומרת: „כל בני האדם נולדים בני־חורין ושווים בזכויותיהם ובכבודם. הם חוננו בתבונה ובמצפון ומצווים לנהוג איש ברעהו ברוח האחווה". (האנציקלופדיה העברית, כרך ט"ז, עמוד 832).

כל בני האדם — על־פי הפירוש הנאיבי שלי — כולל גם את הערבים. לא במקרה נאמר ברוח אחווה ולא אהבה.

הסעיף השלישי של ההצהרה מכריז ש„כל אדם זכאי לחיים, לחירות ולביטחון אישי". ושוב, על־פי הבנתי הצנועה והלא פופולארית „כל אדם" כולל גם את הערבי הפלשתיני בישראל ובשטחים הכבושים. ההצהרה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם כוללת 30 סעיפים אשר מהווים עבורי את המצפן הדמוקרטי וההומניסטי שלפיו אני פועל. ישראל מפרה את כל סעיפי ההצהרה מדי יום בשטחים הכבושים, ועל כן אני רואה מחובתי להתריע על כך. אילו בשטחים הכבושים היו יושבים מונגולים במקום פלשתינים, או בושמנים, או נפאלים, היתה עמדתי זהה לחלוטין מבלי שאהפוך משום כך ל„אוהב מונגולים" וכו'.

האם כל אותם לא־יהודים שלחמו באנטי־שמיות היו „אוהבי יהודים"? האם אמיל זולא, במאבקו נגד העוול שנעשה לדרייפוס, עשה זאת מ„אהבת יהודים"? אני נוטה להאמין כי אנשים אלו עשו זאת משום שנאבקו נגד עוול, אי־צדק וגזענות ומי שנאבק באי־צדק ובגזענות יעשה זאת בין אם הקורבן הוא שחור, יהודי או ערבי פלשתיני. ואת זאת, יותר ויותר יהודים בישראל של היום אינם מבינים. על כך בוכה הנביא.

אבי בניהו
שיבוצים ולחצים

שר הביטחון, יצחק רבין, נלחץ מאוד בשבועות האחרונים. לחצו עליו האמריקנים בעניין אביעם סלע, לחצו עליו במערך בעניין הוועידה הבינלאומית, לחצו עליו בצה"ל ובמקומות אחרים בנושא הלביא ולחצו אותו גם בעניין מפקד הנח"ל המיועד.

נראה, כי אף פעם לא עורר תפקיד מפקד הנח"ל רעש כל־כך גדול כמו עכשיו. תמיד החליטו ומינו. מחצית ממפקדי הנח"ל בעבר היו קיבוצניקים, ומחציתם לא, והנח"ל המשיך לזרום.

אני לא יכול לבוא ולקבוע בוודאות, מה טוב יותר עבור הנח"ל ועבור התנועות הקיבוציות: האם עדיף מפקד קיבוצניק או עירוני. אני רק יכול לקבוע, כי מפקד הנח"ל הנוכחי (עירוני מנס־ציונה) היה טוב מאוד הן לתנועות המיושבות ובוודאי לנח"ל ולחטיבת הנח"ל שהתבססה בתקופתו.

גם הפעם, כמו בעבר, נשלח נציג צה"ל לתנועות הקיבוציות, כדי לשמוע על מועמד עדיף שלהם למשרת מפקד הנח"ל. האלוף עמרם מצנע שהיה הפעם השליח, שמע את התנועות והבין, שאין הסכמה של ממש על מועמד אחד ולפיכך חזר העניין לפורום השיבוצים של צה"ל, שקבע לתפקיד את אלוף־משנה ירמי אולמרט אחיו של ח"כ אהוד אולמרט (נץ), ושל המזרחן יוסי אולמרט (יונה). מועמדותו של אלוף־משנה בנצי ויינר, חבר דגניה, נדחתה.

לאחר שבתנועות הקיבוציות החליטו רשמית, כי אין להתערב עוד בעניין המינוי הצבאי, המשיכו אנשים בתק"ם לדבר אל ליבו של יצחק רבין ולנסות לשכנעו, שויינר עדיף לתפקיד. רבין, המכיר היטב את בנצי ויינר, יודע, שויינר הוא קצין מוכשר ורב־פעלים, אולם האם צריך שר הביטחון לדחות החלטת פורום שיבוצים של המטכ"ל, לטובת מועמד לתפקיד שאיננו בין הבכירים ביותר בצה"ל.

למיטב ידיעתי, החליט כבר רבין למנות את בנצי ויינר כמפקד הנח"ל ולפצות בהתאם את ירמי אולמרט בכך שיתן לו תפקיד בכיר אחר בצה"ל (שהובטח למישהו אחר).

הפרשה הזו כנראה סגורה, אבל היא יכולה להיות תקדים מסוכן בצה"ל, ובהחלט מותירה טעם טוב. „לרבין לא נעים עם הסיפור הזה", אמרו מקורות בטחוניים, שבישרו על סיום הפרשה. כדאי שלא תחזור עוד.

יהודה להב
פשרה רקובה

עוד שההתנצחויות בין הליכוד והמערך בעניין הוועידה הבינלאומית נישאות על גלים גבוהים, שככה בשקט בשקט הסערה סביב הסיוע לקיבוצי התק"ם. לאחר ששבועות רבים אי־אפשר היה בכלל להגיע להעלאת הנושא לסדר יומה של ועדת הכספים של הכנסת, הרי ביום גשום אחד אושר הסיוע המבוקש ברוב גדול בישיבה קצרה ועניינית אחת, בתמיכתם הצייתנית של נציגי הליכוד. כעבור כמה ימים אושר גם הסיוע המבוקש להתנחלויות (עטוף באריזה של הסיוע לעיירות הפיתוח). גם הפעם אושרה ההחלטה ברוב גדול, בתמיכתם של נציגי המערך, פרט לקולו יוצא־הדופן והראוי לציון של חה"כ חיים רמון.

כך הושגה פשרה, שהכל הכחישו את קיומה. אך דומה, שהכל מרוצים ממנה. גם אותרי השעה אין מודים בה ואף טרחו להסוותה על־ידי הפרדת ההצבעה על שני חלקיה בכמה ימים. יש להניח, שבמסגרתה בא על סיפוקו גם יו"ר ועדת הכספים חה"כ אברהם שפירא, שהרי אם לא כן, כבר היינו שומעים את זעקותיו עד לב השמיים. ובכלל, מי שמע על פשרה כלשהי בעניינים פיננסים, ש„הסקטור החרדי" יצא מקופח ממנה?

כאמור, הכל מרוצים. אנשי הליכוד השתתקו. גם נציגי המערך שותקים. לפתע כבר לא שומעים אותם אומרים, כי לא יתנו יד לעסקה „תק"ם תמורת התנחלויות", שהרי אין מקום להשוואה בין ענף יצרני כתנועה הקיבוצית ובין טלפי־תקציבים במקומות הלינה הקרויים התנחלויות. וגם השוואות בין שיעור הסיוע לעיירות הפיתוח וההקצבות להתנחלויות אין הם עורכים עוד. אף שיש ויש מה להשוות. לא זו בלבד, שעיירות הפיתוח קופחו לעומת ההתנחלויות בעבר, אלא גם הפעם, בסיוע בסך 20 מיליון ש"ח שאושר השבוע בוועדת הכספים, הוקצבו לרבבות תושבי ערי הפיתוח 14 מיליון ש"ח ואילו לכמה מאות מתנחלים ניתנו 6 מיליונים.

בפוליטיקה אין מנוס לעתים קרובות מפשרות. ולא כל פשרה פסולה וראויה להגדרה „פשרה רקובה". כאשר המתפשרים מתמקחים על עניינים שווי ערך ומשקל, למשל, שתי מפלגות המחליפות ביניהן את תיק התחבורה תמורת תיק האנרגיה — זו יכול להיות פשרה טובה או רעה, אך אינה פסולה עקרונית.

הפשרה בעניין הסיוע לתק"ם רקובה ומזיקה, כיוון שעל כף המאזניים לא הונחו ערכים בעלי אותה איכות. גם בלהט הוויכוח והויקוקין הדמגוגיים לא העזו אנשי הליכוד להתכחש לתרומתה החיובית של התנועה הקיבוצית לחברה ולכלכלה של הארץ. לעומת זה, מתנגדי הגדלת הסיוע להתנחלויות, וביניהם (לא בשורה האחרונה) גם דוברי מפלגת העבודה, אמרו, שההתנחלויות הן גם נטל כלכלי וגם נטל פוליטי, מאחר שהן נועדו מלכתחילה לשמש מכשול על דרך השגת השלום והסדר הפשרה עם שכנינו.

במלים אחרות, המערך ביקש תמיכה לענף שלכל הדעות ראוי לסיוע, ואילו הליכוד צידד בהקצבות מיותרות ואף פסולות. אך לאור „הפשרה" בוועדת הכספים נוצר בציבור רושם, ששני הצדדים דאגו ל„לקוחות שלהם" — מפלגת העבודה לתק"ם, הליכוד להתנחלויות — ושני „הלקוחות" שווים במעמדם: שניהם כשרים לסיוע (או שניהם פסולים) באותה מידה. נוסף על כך, כבדרך אגב, הליכוד הצליח „ליטול תחת חסותו" את עיירות הפיתוח, והוא מופיע כמי שדואג להן — אף כי קיפח אותן מכל הבחינות.

ה„פשרה" הזאת היא כביכול רווח לליכוד והפסד למערך. היא פגעה בתדמיתה של התנועה הקיבוצית ופגעה גם בתדמיתה של מפלגת העבודה. ויותר מכל פגעה באמינות טיעוניהם של שמעון פרס וחבריו, האומרים שהם מחויבים לוועידה בינלאומית, מאחר שלנגד עיניהם בראש ובראשונה קידום תהליך השלום. שכן, איזה מין קידום תהליך השלום הוא, כאשר בעת ובעונה אחת עם המאמצים להסרת מכשולים מדרך השלום גם מאשרים תמיכה וסיוע לגופים, שכל תכליתם היא להערים מכשולים על דרך השלום?

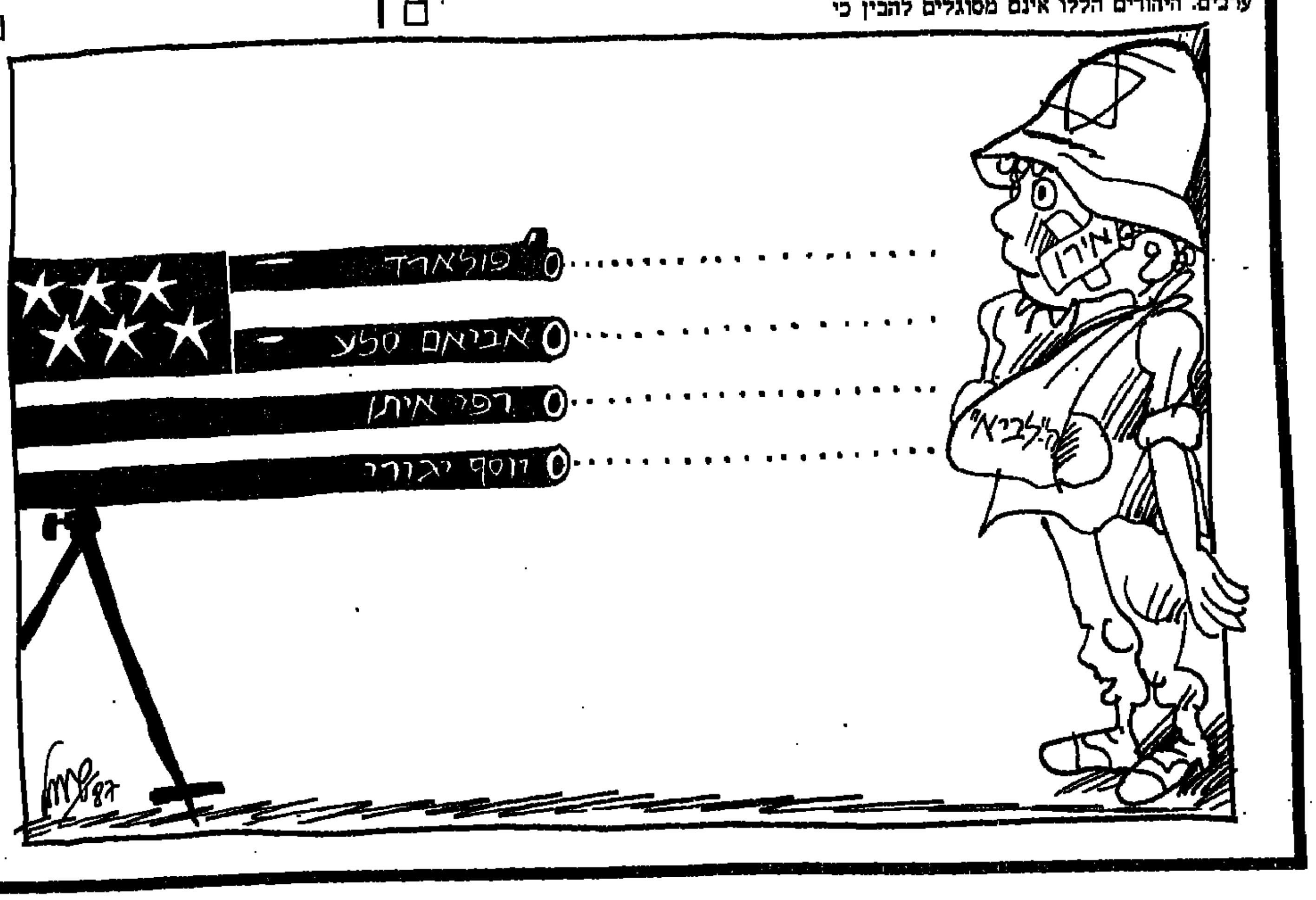

יואב אביב
חור בכיס

קשה להאמין, אבל השבוע, סוף סוף, זה קרה גם לי. לראשונה מאז אני זוכר את עצמי התחלתי לחוש את מה שחשים רוב היהודים החיים בארץ המובטחת, וזו בהחלט סיבה למסיבה. כן, גם אני, התחלתי להרגיש סוף סוף „פראייר", וזה בהחלט לא הסוף.

נחשו מי הביא לי את התחושה. הדוור השכונתי היה חולה, וצו הקריאה החודשי לשירות מילואים שבועי לא הגיע, כך שצה"ל לא גרם לתחושה המוורה. הרמטכ"ל היוצא, זה הנכנס, ואפילו האלוף אמיר דרורי לא הצליחו לעשות זאת בעזרת הכרזות מסובכות. שר התחבורה היה השבוע ב„דאון" נורא, ועמיתו הממונה על מטמון המדינה המפוקפק, משה ניסים, גם הוא לא היה בשיאו ולא הצליח לגרום לתחושת „הפראייר" שלי. אפילו אריק שרון לא נתן הצהרה מטורפת מן הרגיל, ודמי המשיך לזרום בקצב רגיל.

העקיצות האלה בקצות האצבעות, הפרפורים בשפה העליונה, שלוו בהגברת קצב פעימות הלב, נגרמו לי — לא פחות ולא יותר — מאותה ועדת מכובדים ציבורית, שהמליצה להעלות את שכר הלימוד באוניברסיטאות לשלושת אלפים דולר, ולחמשת אלפים דולר בשנה, על־פי ההיצע והביקוש. וכמו כל אנשי העסקים היהודים במאה העשרים, כמו הנהלת ההיפר־כל, הסופר־כל והסופר־מרקט, הם מאפשרים לי לשלם זאת בתשלומים דחויים.

לגבי ידידי החלה הפרשה כולה על הר הכרמל, כשהייתי בן שבוע. לא צעיר במיוחד, אבל עדיין לא ישיש. המוהל השנורר, שהופיע בבית־החולים, דרש מחיר מופקע כדי להכאיב לי. הוא קיבל וגם הכאיב. אחר־כך גויסתי לגנון, לבנון באה קצת יותר מאוחר. מהגנון הועברתי על טופס לגן־חובה. אותות הצטיינות מיוחדים לא היו לי. קיבלתי רישום לזכות רק על הצטיינות ביידוי אבנים.

בבית־הספר היו הדברים קצת אחרת. למנהל לא נראו כל המיסים, והוא החליט לגבות „מחיר רמים": דמי ספריה, דמי חבר, דמי טיול, דמי שכלול, דמי שתיקה, דמי שימוש ודמי בית־שימוש.

בתיכון מימנו הורי שמשות חדשות לכל החלונות, ומיד אחר־כך בא הצבא. המשכורת הראשונה היתה 22 לירות לחודש, ועוד 200 לירות על חשבון אבי הברון. כך נמשך הדבר מדי חודש בחודשו עד שהופיע המפקד. „תתחתם, חמודי." אמר לי. „צה"ל קורא לך, מותק. תהיה ציוני טוב ואל תשאיר אותנו לבד להגן על המדינה שלך". עוד חמש שנים של קבע, ואחריהם קיבלתי פיצויים.

יומיים אחרי השיחרור באו הצרות וההצהרות. לא מכס, מס הכנסה. כרגיל, הם תמיד מכניסים לנו אותה. תצהיר על משכורת, על עבודה, הצהרת אמת, הצהרת שקר, הצהרת בלפור והצהרת הון.

צחוק הגורל, רמזו לי שכדאי להתעניין בדירה, אפילו רצו לתת לי משכנתא. אחר־כך קיצצו אותה. נשאר לי ביד די כסף לקנות מכונית יד שניה ממודל ישן. קניתי מכונית ממודל עוד יותר ישן, ואת השאר שילמתי לאוניברסיטה. עכשיו הם רוצים בין 3000 ל־5000 דולר בשנה.

אם אלמד רפואה ידרשו 35 אלף דולרים. אומרים שרופא מתחיל בבית־חולים ממשלתי מקבל רק אלפיה בכל חודש, שהן 36 אלף ש"ח בשלוש שנים. וכיוון שהשקל עדיין לא שווה בדיוק לדולר, צריך שוב ללכת להורים, וזה לא בדיוק נעים.

אם אסתפק בלימודי משפטים אצטרך 25 אלף דולרים. בפרקליטות המדינה מקבלים רק 900 ש"ח מדי חודש וגם כאן ההכנסה לא בדיוק תספיק.

אז אולי כדאי באמת להתפשר על משהו זול יחסית. משהו ציוני שאפשר לעזור בו לזולת. אולי אפשר אפילו לעזור איתו לחברי הכנסת. אולי אלמד חינוך מיוחד. זה בכל זאת פחות מחצי המחיר. רק תשעת אלפים דולר בשלוש שנים. כלכלה אני פשוט לא צריך. עובדה, איך החישובים?

ועכשיו תגידו איך אפשר שלא להרגיש כמו פראייר ???

גיורא מנור
חרב, מגל ומכחול

מאז חדלה להקת הנח"ל להיות כוח מוביל בשדה הבידור הישראלי ולספק אמנים לתיאטרון, עם ביטול הלהקות הצבאיות על־ידי רפול במסגרת מאמצי הקימוץ המוזרים שלו, לא שב צה"ל למלא תפקיד אמנותי, אפילו עם חידוש פעולתן של הלהקות, לפני שנים מספר.

שעה שצה"ל מגלה רוחב־יד לגבי ספורטאים מכל הסוגים, ומציב אותם בתפקידים המאפשרים להם להמשיך באימונים תוך כדי שירותם, הוא מהווה סכנה לגבי כל מי שכשרונותיו אינם בתחום הכדורסל או ההתעמלות אלא בתיאטרון או מחול, למשל.

בימים אלה מתרקמת תכנית חרשנית, שתהיה אולי תשובה הולמת לבוגרי התיכונים האמנותיים (כגון תלמה ילין או התיכון שליד האקדמיה בירושלים) ולבעיותיהם בשנות שירותם הצבאי.

עד־כה נאלץ כל בוגר אולפן או תיכון לאמנויות לחפש פתרון לעצמו, כדי לא לאבד את כושרו בתחום אמנותי זה או אחר, מלבד, אולי, נגנים, שתזמורת צה"ל שימשה להם בית צבאי הולם.

כרגע מסתמן בכל זאת פתרון לבעיה.

זה חודשים אחדים עוסק אביטל מוסינזון (איש מאוד „לשעבר": לשעבר עובד הטלוויזיה, לשעבר מנהל תיאטרון ירושלים, לשעבר מנהל אמנותי של פסטיבל ישראל, וכו') בתכנית חרשה, הקשורה בהקמת מושבת אמנויות במצפה־רמון, יישוב המרוחק מהמרכז, בו מצויים בניינים ריקים רבים. הכוונה היא להקים מעין משכנות־שאננים במצפה רמון, שישמשו אמנים יהודים, ישראלים ומארצות אחרות, כמקום של יצירה, הרחק מהפרעות החיים הסואנים של העיר ואורותיה.

ומסתבר, שלפני שהמפעל החל למעשה לפעול, יש כבר התעניינות רבה, ולא רק בשהיית ארעי, אלא ברכישת בתים במושבת־האמנים העתידה לקום על־ידי יוצרים ואנשי אמנות ישראליים מוכרים.

אחת השלוחות של המפעל תהיה גרעין־נח"ל, במתכונת גרעינים דומים בעיירות פיתוח, המיועד לנוער הרואה באמנות את מסלול חייו. תנועת הצופים תהיה אחראית לגרעין זה, יחד עם היחידה להכוונה לערי פיתוח הפועלת במשרד העבודה.

כפי שמקובל בנח"ל, יהיה על המצטרפים לגרעין לחתום על המשך שירות, במקרה זה לשנה, וזה יקנה לבנים שהות של שנה ולבנות שהות של 18 חודש, במסגרת שירותם במצפה־רמון, ועל־ידי־כך לא יתהווה פער של שלוש שנים באימוניהם של האמנים הצעירים, והשירות הצבאי לא יאיים עוד על המשך התפתחותם כאמנים, כי במצפה־רמון יתקיימו שיעורים בכל תחומי האמנות, כולל מקצועות כקדרות, קרמיקה וכו'.

אגף הנוער והנח"ל במשרד הבטחון קיבל את ההצעה ברצון רב, וממש בימים אלה עוברים בשמיניות של התיכונים האמנותיים, כדי להסביר את התכנית ולגייס את הגרעין הראשון.

וכך, בזכות האמנות, שב הנח"ל להיות מסגרת חלוצית, ואולי צריך להוסיף למגל והחרב את המכחול בסמל שלו.

עדנה רזי
העיקר התהליך

פרס: „יש להבחין בין דיון הוועידה לבין פתיחת הדיונים על־ידי ועידה. צריך תהליך שלום".

למראית עין משפט מורכב, אולי גם תפל. אך בקריאה שניה ושלישית, ולאחר התעמקות במשמעויותיו של המשפט, ברור לכל ילד שפרס צודק.

רק אדם כשמיר, בעל אוצר מילים מוגבל, שאינו קורא ספרים (אפילו בחופשתו), איננו מצליח לראות את ההבדלים. רק אדם מוגבל כראש הממשלה איננו מבחין בין דיון בוועידה לבין פתיחת הדיונים על־ידי וועידה. הרי ברור לכל שההבדל הוא עצום, עקרוני ומהותי. איך אפשר בכלל להשוות דיון בוועידה לפתיחת דיון בוועידה?

רק מי שמתעקש לרצוח את תהליך השלום יכול שלא להבחין בהבדל הזועק שבין דיון בוועידה לפתיחת הדיונים על־ידי ועידה.

אך לא הכל פשוט כל־כך. עדיין קיימת שאלת המטריה. האם תהא זו מטריה בינלאומית או מטריה של מרקס אנד ספנסר?

גם שאלת הפלשתינאים האותנטיים עדיין לא נפתרה. האם פלשתינאי אותנטי הוא פלשתינאי השותה תה עם נענע או פלשתינאי שאיננו שותה תה כלל?

שמיר, שהוא בן אדם מאוד מוגבל, מאשים את פרס כי הוא רוצה לחזור לגבולות 67. רק רוצח יכול לדבר כך. רוצח של תהליך השלום. פרס עצמו מיהר להשיב לו: „מדוע ליחס לי דעות שאין לי?" והוא צודק. לא רק בעניין גבולות 67, אלא בעניין הדעות בכלל. כיצד אפשר ליחס דעות לאדם שאין לו דעות? יצחק שמיר המוגבל לא שם לבו לחלק החשוב, לסיפא של דברי פרס: „צריך תהליך שלום". אני עדיין זוכרת את הזמנים שממשלת ישראל טענה שהיא רוצה שלום. היום רוצה ממשלת ישראל תהליך שלום.

פעם היינו מדינה רודפת שלום. היום אנו מדינה הרודפת תהליך שלום. אולי זה נשמע קצת מצחיק, אך לאחר שממלא מקום ראש הממשלה יחזור על כך מספיק פעמים יישמע הצירוף „רודפת תהליך שלום" טבעי לחלוטין.

שמיר המוגבל איננו מבין שהשלום המאיים הצטרף למשפחת הזוחלים. תהליך השלום הזוחל הוא בן־זוגו של הסיפוח הזוחל. למרות כל זאת אולי נצליח בוועידה כזו להביא ליציאתם של יהודים נוספים מברה"מ, לא לפני שנגיע להסכם עם ארה"ב לבטל את מעמדם שם כפליטים.

ועכשיו ברצינות. לאלה מאיתנו שהשלום באמת חשוב להם, את מי אנו צריכים להעדיף — את שמיר או את פרס?

אאוט אוף פוקוס

פורים, רעיונות

מסכות של דמויות ידועות בתערוכה הבינלאומית לצעצועים ותחביבים, המתקיימת עתה ב„ארלס קורט" בלונדון. בינידן: יאסר ערפאת, מרגרט תאצ'ר, הנשיא רייגן, הנסיך צ'ארלס — ו„השמן והרזה".

יריות אחרונות

מארק גפן

לפני שנה לערך שמעתי בישיבת ריכוז מפ"ם את מאיר יערי מבקש את רשות הדיבור. גם בגילו המופלג ובמצבו הבריאותי הרעוע, כאשר כושר הראייה שלו היה מוגבל ביותר, נהג האיש להטריח את עצמו ולהגיע מביתו הקיבוצי במרחביה לאותה ישיבה שבועית. התלווה אליו נהג צעיר, אשר הוביל אותו אל כסאו הקבוע ליד השולחן, וסייע לו להתיישב. הדביקות הזאת להמשיך ולהיות בעניינים „עד הסוף", מעידה על־כך שלא היה מסוגל לנתק עצמו מן המתרחש בתנועה, גם כאשר ידע כי אין בו עוד כוח להמשיך באותם מאבקים על דמותה של התנועה, אותם מאבקים שעמד במרכזם במשך עשרות שנים.

לרוב הקשיב ושתק, לעתים ביקש מהנואמים להרים את קולם, כי שמיעתו היתה כבדה. לעתים היה נדמה, כאילו הנאמר אינו מגיע אליו, אך כאשר ביקש את רשות הדיבור, הסתבר כי מוחו צלול לחלוטין. באותו יום אכן ביקש לדבר, ועל־פי הנוהג והכבוד שחלקו לו — וגם בהתחשב בעובדה שלא היה נשאר עד סיום הישיבה — ניתן לו מיד לדבר, ככל שיחפוץ. למען האמת, לפחות חלק מן החברים סבר, כי זהו מעין טקס שחובה לקיים אותו, שכן מאיר אולי אינו מעודכן עוד, ואולי לא ידבר לעניין שעל סדר היום.

מאיר התחיל בנימה אישית, שהפכה אצלו להרגל בשנים האחרונות: „אני נמצא בתנועה זה 73 שנים, היום אני בן 88, תמיד הייתי במרכז הדברים, פעם כמזכיר הקיבוץ הארצי ואחר כך כמזכיר המפלגה... אחרי היו יורקס וויקטור שם־טוב. במשך כל כהונתי, ובזו של אלה שבאו אחרי, מלבדך (כאן התייחס למזכ"ל הנוכחי, אלעזר גרנות, שהעלה מחשבות לגבי דרכה של מפ"ם בעתיד) איני זוכר שמישהו, אפילו ברמז, העלה אפשרות שיכולה לקום מסגרת שלא תהיה מפ"ם, אלא תישא שם אחר... אני מתנגד בכל תוקף שאפילו ברמז יודע לוותר על השם מפ"ם, ונקבל שם אחר למען מסגרת רחבה יותר. אפשר להסתפק בפדרציה, אך לא אסכים לחיסול מפ"ם. עם כל הכבוד לאותו פרופסור חשוב שהצטרף למפ"ם, לא צריך להישמע לעצותיו. אם הקיבוץ הארצי הסכים לכך, אני לא ויתרתי, ואיני מעלה

מאיר יערי — ייסורי כתיבה, עיקשות, דקדקנות (צילום: ויקי כהן)

„...כתיבתו נבעה מרצון מתמיד להיאבק על עקרונות תנועתיים, במיוחד בתקופות של מבוכה... הוא רצה להנהיג את התנועה גם כאשר רשמית חדל לשמש כמזכ"ל מפ"ם ■ עוד כמה מילים לזכרו של מאיר יערי

על הדעת שחזון מוותר על מפ"ם. אפשר ללכת יחד לבחירות, אבל לא להתחסל. עם כל החברות לכולכם, אני מתנגד...".

רשמתי את דבריו מלה במלה, מופתע מבהירות המחשבה. אך בינתיים סטה מאיר לנושא אחר: „חטאנו לחזון, שהוא לא היה מזכ"ל המפלגה, חטאנו שנתנו לו להסתובב... הוא לפחות שווה לי, אך לא יותר. אני בעד שוויון בינינו... אני לא שווה פחות..." כאן הפסיק בהערה של טרוניה: „לצערי איני שומע טוב ולא יכול לקרוא, ואני עוזב את הישיבה מבלי לדעת מה ייאמר בהמשך הדיון...".

אחד החברים שיגר אלי פתק ובו משפט קצר: „למרבה הפלא מאיר הוא היחיד שדיבר כאן לעניין". ואכן, בדברים של מאיר נשמעה נימת החרדה לעתיד של מפ"ם, שיצאה אחרי פירוק המערך לדרך עצמאית, ועדיין לא זכתה לתמיכה ציבורית משמעותית. מאיר חרד מפני העלמותה של מפ"ם, והתעקשותו בעניין השמירה על שמה ההסטורי היתה ההתעקשות על קיום הזרם האידיאולוגי, שהוא היה ממעצביו הראשיים במשך עשרות שנים, תוך משברים וגלגולים רבים.

דקדוק בקוצו של יוד

את מאמריו של יערי קראתי בטרם פגשתי בו. זה היה מיד לאחר המלחמה. הגעתי לקריאת מאמריו בהשפעת כמה מן השליחים שהגיעו מארץ־ישראל לפולין שלאחר השואה. „משמר" (שקדם ל„על המשמר") היה מגיע אלינו בדואר־אוויר, וראיתי את השליחים שקועים בקריאת הטורים הארוכים של מאמריו. „עליך לקרוא את מאיר" — אמרו לי — „תראה איזה עומק אידיאולוגי ואיזה כוח שכנוע". קראתי לראשונה את דברי יערי בתרגום פולני, ואם־כי לפחות חלק מן הנושאים לא היו ברורים לי (בעיקר הוויכוחים הפנימיים בארץ), הרי התרשמתי מאמנות הכתיבה הפובליציסטית שלו. כתיבה על דברים ברומו של העולם, המתובלת בהבדקות מילוליות ובלשון פולמוסית, לעתים מחודדת ביותר. זו היתה כתיבה לוחמת, כתיבה של מנהיג הנלחם על עקרונותיו, לעתים על ניסוח שהיה בעיניו אידיאולוגיה שלמה, כמעט על קוצו של יוד. מכל מקום, לא היו שם מליצות מיותרות. הכל היה מדוד על פי התרכובת, שזכתה בזמנה להגדרה „הסינתזה". המהפכנות היתה כרוכה תמיד בקונסטרוקטיביזם, והמאבק של היישוב — עם קריאה להוקעת „הפורשים" (אצ"ל ולח"י).

למען האמת, התאכזבתי מן הפגישה עמו, כאשר הגיע לביקור בפולין. מבחינה חיצונית לא דמה למנהיג, ודרך הדיבור שלו לא הקסימה מן הרגע הראשון. שמעתיו באסיפה גדולה של יהודים בלודז', וקשה לומר שהרשים אותי כאורטור. להיפך, מידי פעם נשמע גמגום שקטע את דבריו, גמגום שעדיין לא הבנתי את פשרו.

רק מאוחר יותר, בארץ, תחילה ככתב ומאוחר יותר כעורך, כאשר באתי במגע עם מאיר, הבנתי את פשר הגמגום הזה. אני זוכר את הראיון הראשון שערכתי עם מאיר. הייתי מתוח לקראת הפגישה, שכן חשבתי שהמשימה גדולה מרי. מכל מקום, עשיתי שיעורי בית והכנתי לעצמי כ־20 שאלות מתחומים שונים, ביניהן גם כאלו שאפשר להגדיר כ„פרובוקטיביות" או כ„שאלות לוחצות". הייתי מעוניין מאוד לעשות ראיון מעניין, על־פי האסכולה של ראיונות שהייתי רגיל לקיים עם ראשי מפלגות אחרות.

באתי לדירתו ברחוב לינקולן, ונדהמתי למראה עיני. הדירה היתה כה צנועה עד שאפשר היה להגדירה כדירת עוני. מעט מאוד ריהוט, ואף הוא פשוט ביותר. המקום היה דומה יותר לתא של נזיר, מאשר למשכן של אחד המנהיגים הפוליטיים הבולטים בישראל. מאיר קיבל אותי לבוש מכנסיים קצרים־ארוכים. הוא ביקש לכבד אותי ופתח את המקרר — „יש פה מעט חלבה, נוכל להתחלק". הכרתי רבים מן הפוליטיקאים הישראלים, מהם גם מנהיגים, אך לא נתקלתי באחד שדמה למאיר יערי בצניעותו, שגבלה בהתעלמות מפרוזות החיים.

היה זה ראיון מוזר מאוד. כשפתחתי את דף השאלות הפסיק אותי מאיר: „חכה, ראשית תשאל אותי על...", וכאן הציג לעצמו, כאילו באמצעותי, את השאלה — ומיד התחיל להשיב. הוא התחיל להסתובב בחדר, הנה והנה, פולט חצאי משפטים, ואז החל לגמגם. אך לא היה זה גמגום הדיבור. רק עתה הבנתי, כי מאיר נאבק על כל ניסוח, על כל מילה, כדי שתבטא נאמנה את מחשבותיו. הוא לא סיים להשיב על השאלה הראשונה, וכבר ביקש שאמחוק חלק מן הדברים שרשמתי, ובמקומם אכניס דברים אחרים, שלכאורה לא היו שונים, אך פה ושם הוחלפו בהם הביטויים. ראיתיו מתייסר ממש בחיפושים אחרי הניסוח, וכאשר ניסיתי פה ושם „לסייע" על־ידי הצעה שלי, ביטל את דברי. כך, עד אשר הגיע לאותה שלמות שאליה שאף. אז היה מתחייך, המתיחות שלו פגה, וכמו ילד ביקש לשבח את עצמו: „מה אתה אומר על התשובה הזאת? זה בדיוק מה שרציתי לומר".

כך זה נמשך שלוש שעות תמימות. כל ניסיון שלי לשלוף אחת משאלותי עלה בתוהו. חשתי מבוכה גדולה, נדמה לי שאני פשוט לא יודע לראיין אותו. כאשר סיימנו, שמעתי ממנו להפתעתי: „עשית מלאכה מצוינת...". אמרתי לו: „הרי לא הצגתי אפילו שאלה אחת!" „אין דבר" — השיב מאיר — „שמור על השאלות לראיון הבא. היתה לך סבלנות לשמוע אותי, ובכך עזרת לי מאוד".

דו־קרב עם בן־גוריון

מאז אותו ניסיון התחלתי להבין את הרצינות והחשיבות שמאיר יערי מייחס לכל מילה כתובה. הוא נחשב בימיו הטובים כאחד הפובליציסטים המזהירים בעיתונות הישראלית. פעמים רבות שמעתי מפי עיתונאים או יריבים פוליטיים של מפ"ם, שהיו קוראים את מאמריו בשקיקה, כי לא כתב „סתם" מאמרים, אלא השתמש במילה הכתובה כנשק במלחמתו האידיאולוגית והפוליטית.

בשנת 1953 התנהל דו־קרב דרמאטי, ללא כפפות של משי, בינו לבין דוד בן־גוריון. ב.ג. החל לפרסם סדרת מאמרים ב„דבר" בחתימת „ס.ש. יריב". רבים תהו מיהו הכותב בארס כזה נגד יערי ותנועתו. יערי ידע כמובן מי מסתתר מאחורי השם המושאל, והרים את הכפפה. זה היה ויכוח אידיאולוגי־פוליטי, אך מלא התקפות אישיות (משני הצדדים). יערי האשים את יריבו בכך שהוא מוריד את רמת הוויכוח „לדרגת שדרות רוטשילד" (מושג שבוודאי אינו מובן היום. אך הוא מתייחס לאותו „פרלמנט" שהיה מתכנס אז מדי יום בשדרות רוטשילד, ובו היו היהודים הפשוטים מתווכחים, תוך ניבולי פה, גידופים וכו'). במקום אחד, למשל, מאשים יערי את ס.ש. יריב כלהלן: „במאמרים אלה (של ב.ג.) ההבדל ביני לבין סנה ומיקוניס אינו אלא בזה שהם קומוניסטים גלויים, ואילו אני איני אלא קומוניסט צבוע ודו־פרצופי, המתקשט בנוצות של ציונות כדי לרמות את נותני הכספים מציוני אמריקה ולסחוט מהם תקציבים בשביל ‚האחוות' של הקיבוץ הארצי."

לימים, כעורך העיתון, למדתי, כי כתיבתו נבעה מרצון מתמיד להיאבק על עקרונות תנועתיים, במיוחד בתקופות של מבוכה (ואלה לא היו מעטות), ומתוך החלטה לבקר את אשר ראה כסטייה מסוכנת. הוא רצה להנהיג את התנועה גם כאשר רשמית חדל לשמש כמזכ"ל מפ"ם, ושאף להנהיג אותה בהדרכה אידיאית. הכתיבה היתה בדמו, אם־כי לא היה קל־כתיבה. להיפך, לעתים היה הרעיון מתבשל במשך שבועות, והטיוטות שהיה מכין היו מתחלפות ומתערכנות.

אין לי ספק, כי פרישתו מהמזכ"לות בגיל 76 גרמה לו למועקה ולמשבר אותם לא הסתיר מפני סביבתו; לעתים אף הגדיר זאת כהדחה. פעם אמר לי: „כעת לא נותרה לי אלא הכתיבה בעיתון", והוסיף „אני מקווה שאתם לפחות לא תסרבו לפרסם אותי, אני הרי כותב ותיק שמגיע לו אצלכם שכר סופרים רב."

יכולתי כמובן לקבל את מאמריו ולמסור אותם לדפוס כלשונם — מי אני שאתערב במאמריו? אך הוא דרש במפורש שאקרא את הדברים ואביע את דעתי. לעתים, בבואו למערכת עם מאמרו, בליווי מזכירו הנאמן מיכאל, היה מסתגר עם ידידו יצחק רונקין כדי לקרוא שוב את המאמר וללטש אותו פעם נוספת. לאחר מכן אף היה ממתין עד שאקרא את שכתב. לרוב היה עוזב ומבקש שאתקשר עמו למרחביה. קיבלתי את פנייתו בתום־לב, ואכן, פה ושם הייתי מעיר לו הערה עניינית מסויימת, מציין איזה אי־דיוק בעובדות. התגובה הראשונה היתה נזעמת. „מה, אתה רוצה לצנזר אותי, אין לי כבר מקום בעיתוני לכתוב באופן חופשי..." והשיחה היתה נקטעת לאחר שסגר את השפופרת. לי היתה תחושה של אי־נוחות רבה. למה בכלל הייתי צריך להעיר לו, האם כל המתפרסם בעיתוננו הוא שיא הדיוק והשלמות?

כאבתי על הפגיעה האפשרית בכבודו, אם־כי הערתי הערה אדיבה מאוד, ולפי הבנתי, לטובת המאמר. אך לא חלפו דקות ספורות ושוב שמעתי את קולו של מאיר: „שמע יקירי, סלח לי על ההתפרצות שלי, אתה צודק בהחלט בהערתך ותתקן כהצעתך. אם תמצא עוד דברים הראויים לתיקון עשה כהבנתך..."

זה היה מאיר יערי בשנים האחרונות לכתיבתו בעתון. הוא התמיד בכתיבה, אם כי עשה זאת בהפסקות גדולות, כמעין אחיזה אחרונה בפעילות רוחנית, כיריות אחרונות במאבק הפוליטי והאידיאולוגי. בדביקותו זו הזכיר לי את יצחק גרינבוים, אשר התמיד לפרסם מאמרים בעיתון, כמדומני עד גיל 86. אלא שגרינבוים נהג לעסוק יותר בעבר, ואילו מאיר מיקד את מאמריו באירועים האקטואליים, תוך חיפוש אותה נקודת־אור במנהרה, שלמרות אווירת היאוש האמין שאפשר להגיע אליה.

את הרשימה האחרונה שלח למערכת באמצעות מזכירו בקיץ האחרון. היא לא דמתה למאמריו הקודמים. ראשית, היתה קצרצרה ולא היו בה סימני פולמוס כלשהו. כשקראתי אותה, אמרתי לחברי: נדמה לי, כי זו צוואתו של מאיר. הדברים נשמעו כזעקה חרדה לגבי עצם קיומה של מדינת ישראל, זעקה נגד הירידה, וחרדה בפני מיעוט העלייה. כאילו כל החשבונות הפנימיים התגמדו בעיניו לעומת העתיד הלאומי המעורפל. □

דפים לספרות

אה, הסופרים הללו! לא עולה על דעתם לכתוב משהו מאלף, נעים, מרגיע. הם חייבים לחפור ולחשוף את כל הזוהמה הטמונה מתחת לפני השטח. הלוואי וייאסר עליהם לכתוב! ברצינות. הרי זה לא יאמן: אתה קורא, ואתה מתחיל לחשוב – כל מיני דברי־הבל צצים ועולים בדעתך. ברצינות, אני הייתי אוסר עליהם לכתוב. הייתי פשוט אוסר עליהם לכתוב בכלל, ובזה היה נגמר העניין!

מתוך „חלכאים ונדכאים" לפיודור דוסטוייבסקי

אלכסנדר ארכיפנקו, שתי נשים, 1920, מתוך תערוכה הנפתחת ב־12.3.87 במוזיאון תל־אביב.

מיהו פשיסט?

דב בר־ניר

Bernard-Henri Levy:
"Questions de principe Deux"
Editions Grasset, Paris, 1986

לפני פחות מעשור שנים הם היו לאופנה. קראו להם, לשני יהודים צעירים, ברנארד־הנרי לוי ואנדריי גליקסמן, „הפילוסופים החדשים". הם חצו אז את כל הקווים ומלוחמי מרד הסטודנטים ב־1968, אוהדי כהן־בנדיט, מאו או טרוצקי, הם נהיו לכופרים בכל עיקרי הקומוניזם ואף הסוציאליזם. בכל זאת, נעלבו עד עומק נפשם כאשר ניסו להסיר מהם את איצטלת השמאל ולראותם כאנשי הימין, החדש או הישן, לכל רגע. בינתיים הופיע באמת מה שקראו „ימין חדש" בצרפת — שונה מהם מהרבה בחינות — ואף הגיע לשלטון במדינה. אשר לשני סופרינו היהודיים־הצרפתיים, הם יצרו יצירות — הגיגים, מסות, מאמרים, פיליטונים — והם מוסיפים להתייצב בשורה הראשונה של סופרי צרפת. אחד הספרים האלה מונח לפני והוא מקפל בתוכו (כאוסף מסות ממועדים שונים) לא מעט מהגות המחבר והוא משמש בבואה להלכי־רוח השוררים בדור הצעיר המערבי בכלל, ואולי אף בעולם התרבותי כולו.

„הכי פחות ממשלה"

המיפנה אצל „הפילוסופים החדשים" החל בניתוץ אלילים. הם הזדעזעו עד עומק נפשם לא רק ממחנות הריכוז הנאציים, אלא גם מן ה„גולאג" הסובייטי, שסולז'ניצין חשפו לעיני העולם הנחרד. מכאן — כהכללה סוחפת — הם כרכו קומוניזם ופאשיזם בחבילה אחת שקראוה: טוטאליטאריות. זו אפילו התחילה מן הטירור היעקוביני במהפכה הצרפתית הגדולה, נמשכה בטיהורים ההמוניים הסטאליניים והגיעה לשיאה באושוויץ ובמיידאנק היטלריסטיים. יתירה מזו: ה„נסיך" — נוסח מקיאוולי המודרני, המתעלל בכל מוסר ודורס ברגל גאווה את זכויות האדם והאזרח, הוא, בעיני ברנארד־הנרי לוי, המפלגה. המפלגה היא אבי הטומאה: „שום אליל פוליטי, שום [illegible] מפלגתי, אינם זכאים שיקריבו עבורם ובשמם את הציוויים האוניברסאליים של האתיקה." מעתה — כפי שנאמר, בספר קודם מפרי־עטו („צוואת האלוהים"), „יש להגביל את הפוליטיקה כדי לפנות דרך לאתיקה." כלומר, למוסר. ומאחר שכל מדינה, כל ממשלה, כל מפלגה, עומדת על טהרת הפוליטיקה, ומטרותיה מקדשות את האמצעים השלטוניים, הממשלה הטובה ביותר תהא זו שתהיה הכי־פחות ממשלה, הכי־פחות שלטון, וממילא הכי־פחות שרירה ושרירות. מעתה יימדד הכל לפי היושר, נקיון־הכפיים, דחיית העוול והעוולות, העזרה לחלש, לרעב, לנדכא. גולת הכותרת בכל ההתגייסות הזאת — שכן „הפילוסופים החדשים" רואים את עצמם כסופרים מגוייסים, ולא שרויים להנאתם במגדל־שן — היא הגנה על זכויות האדם והאזרח, החל ביחיד, אושרו וחירותו — שהם עיקרי הגותם, האוהבת להתפשט על פני כל אמצעי התקשורת. והשאלה שכבר תעלה כאן — מבלי שנגיב עליה בשלב זה — תהא: במה שונה גישה זו מן הליבראליזם הקלאסי, שהרים אמנם את דגל זכויות האדם אך לא דאג לבדוק אם אותו אדם לן תחת הגשר או בארמון מפואר. נקדים את סיכום סקירתנו ונניח לרגע כי כובדו כל זכויות האדם והאזרח, והשלטון אכן מקיים בקפדנות את כל עשרת הדיברות ששני היהודים־הצרפתים הצעירים מעלים על נס כמורשת היהודית־נוצרית לתרבות העולם. האם בכך תיפתר הבעייה הסוציאלית, כלומר בעיות הכלכלה, המחיה, התרבות והערבות ההדדית במערב הקאפיטאליסטי, במזרח הקומוניסטי, בצפון השבע והדרום הרעב? עם הבטחת זכויות האדם רק מתחילות וכלל לא נגמרות בעיות היחיד והכלל בחברה, היודעת עושר ומצוקות קשות כמעט ללא הפרד ביניהן. שום תשובה לא מצאנו כאן אצל ברנארד־הנרי לוי. פרט ל„זכות הזעקה", פרט אפילו למה שניתן לקרוא: קול קורא במדבר. הנה מעלה הוא על נס את אלבר קאמי, כמורה־הוראה שלו. באומרו עליו: „הוא קבע לעצמו כלל שנשאר אקטואלי עד ימינו והוא שאפשר, ואף צריך לדעת להיות לעתים בודד, ולהיות צודק. במלה אחת: כדי להתגייס, יש להיחלץ תחילה." משמע, לדעת להיות בודד, כפי שבודדים היו הנביאים הקדמונים שמרדו במלכות בשם האלוה, בשם המוסר, בשם היחיד, בשם היתום והאלמנה." ומאחר שהבדידות לשם בדידות אינה אידיאל, אלא, לכל היותר, כורח לא יגונה, ויש לצאת אל הציבור, מציע ברנארד־הנרי לוי: „יש להביא לריכוז כל האינטלקטואלים האנטי־אוטוריטאריים... שנית, יש ללכת למנהלי כל ערוצי הטלוויזיה ולהציע להם תוכניות מוחשיות לצירוד בזכויות האדם לשם הגנה על כל הפליטים, כל קרבנות העינויים, כל סובלי הרעב, כל משוללי הדימוקראטיה בעולם... השררה או תילחץ אל הקיר, והיה מעניין לראות כיצד היא תימלט מלחץ זה... מכל מקום הזוכים, הזוכים האמיתיים של המיבצע יהיו, לפחות זו הפעם, המוני העמים השרויים בצל, או בבתי־המטבחיים המודרניים לרצח האדם".

האומנם מאמין לוי כי כך — במכה אחת, או שתיים או שלוש — יירפאו כל מדווי הדור, או אפילו רק בארצות הדימוקראטיות כלבדן ערוצי טלוויזיה או מינשרי אינטלקטואלים אינם HIS MASTER'S VOICE. לוי כנראה לא שמע על משטרים דימוקראטיים המעלים לשלטון מפלגות אנטי־עממיות, ואף דימאגוגיות־פופוליסטיות? (ישראל, מאז 1977 יודעת דבר־מה על עיוות שכזה.) הרי הוא־עצמו אומר כי „קיימים שני אופנים להגדיר את הדימוקראטיה: האחת באה אלינו מן היוונים הקדמונים... שם ביטאו הממשלות בנאמנות את משאלותיהם של הנמשלים, אפילו כאשר משאלות אלה היו ברבריות. השנייה נובעת מן המורשת היהודית־נוצרית בה המימשלים מתחייבים לחוק, להלכה, וחוק זה מעצב וממסר את שררתם." לא ברור לי על סמך־מה — מלבד עקרונות הברזל של תורת משה המקורית — באה אידיאליזאציה זאת של תולדות המלוכה הישראלית, ומכל שכן של המלוכות הנוצריות, מאז נפילת הקיסרות הרומית ועד לשחר המשטרים החילוניים, האנטי־כנסייתיים, בעולם הנוצרי.

ברנארד־הנרי לוי קובע לעצמו „פרשת־מים" חדשה בעידן המודרני: „מזה מאתיים שנה הקו החוצה העיקרי הוא בין הימין לבין השמאל ובאמצעותו ודרכו מוקיעים את הפאשיזמים מימין בנימוקי הפאשיזמים משמאל... אשר לנו, אנו אומרים להם עתה: הקו החוצה הוא בין התליינים לבין קרבנותיהם, בין הטרוריזמים לבין זכויות האדם." הקיצור: יש פאשיזם אחד ויחיד, ולא נראה הבדל בין הפאשיזם ההיטלריסטי לבין הפאשיזם האדום, מיסודה של מוסקבה או פקין, בשניהם, זכויות האדם והאזרח הם למירמס. הנוכל אנו מצידנו לקבל הנחה סוחפת זאת, שהיטלר וגורבאצ'וב, שריפת הרייכסטאג וכיבוש ארמון החורף בשעתו הם היינו־הך? היו, לכל הרעות, ימי „היסטוריה טיהורית" סטאלינית, כשם שהיו בסין העממית טיהורים פחות ידועים, או „מהפיכה תרבותית" שיצאה מגידרה. אך מארקס, למשל, בניגוד לטיעונים שהיו בפי הבולשביקים שהם צאצאי היעקובינים, על אילוצי המערפת, טען — והדבר פחות ידוע, או טושטש — כי הטירור היעקוביני היה מעין שגעון חולף של מהפיכה שיצאה מדעתה ולאחריו המהפכה הצרפתית, בורגנית במהותה, חזרה לעצמה, ואפשר לומר לאיתנה, דווקא בטרמידור, כאשר היא זנחה את הדוקטרינריות היעקובינית, השוויונית והסהרורית, והניחה את היסוד לדימוקראטיה הפרלמנטארית המודרנית. ברנארד־הנרי לוי, אילו זכר לרגע כי ההיסטוריה נעה בדרכים עקלקלות, ולאחר חום וקדחת חוזרת לשפיותה, צריך היה להחוות קידה למהפיכה הצרפתית, על אף מוראותיה, שכן על ברכיה (ועל ברכי המהפכה האמריקנית) קמו אותן זכויות האדם והאזרח שהוא רוצה לשמש להן פה ושופר. הרי הוא האומר כי „שומה עלינו להחזיר ולהעלות מחדש את קרנו של האידיאל הדימוקראטי שהיה פעם גדול — ומאז מאתיים שנה הזנחנו אותו באופן דראמטי." אך האם לא עלו דימוקראטים על באריקאדות ב־1789, ב־1830, ב־1848, ב־1871, ב־1944, כאשר מפלגות עמדו בראשן והתוצאות לעולם לא היו אידיאליות, אך מאתיים השנים שחלפו לא היו שנות רזון לחזון הדימוקראטי, בין אם היה צרוף ובין אם לאו. לא נראית לי גישת המחבר, נוסח או הכל או לא כלום, או דימוקראטיה מושלמת וללא דופי — או פאשיזם. שכן, בספר קודם, שהוא בא להזכירו, טען: „כתבתי ספר־נעורים שבו ניסיתי להוכיח כי צרפת של תקופת האורות ושל זכויות האדם היתה העריסה האמיתית של הפאשיזם." הקיצור — רובספייר היה הפאשיסט הראשון, משום שהיה „טוטאליטארי", משום שהיה „טירוריסט", משום ששלח את בני האצולה למערפת. כלום נהפוך את ההיסטוריה הפתלתלה, העקלקלה, לפשטנות אחת גדולה?

מבחינה אחת צודק לוי (פרט לבעייה היהודית שעוד נדון בה): הוא נחרץ בשלילתו את הטירוריזם העושה עתה, שמות באירופה, וכמובן, גם במזרח התיכון. „אירופה המערבית חיה עתה בעידן של פצצות ובקבוקי מולוטוב. זה נקרא טירוריזם ואני טוען כי הוא יהיה כנראה מחר בעיית החברות הליבראליות... מאחורי הפראזיאולוגיה המהפכנית שבה הוא מתלבש, גישה טירוריסטית זאת יש לה שם אחד ויחיד: לגיטימאציה לרצח, מדיניות של פשע." והוא מטעים שלאחר אושוויץ, לאחר טיהורי סטאלין, „בין הטירוריזם האינדיבידואלי ישנה ספיראלה שטנית העושה מן הראשון את המקור לשני." מאז אושוויץ, מאז הירושימה, דם האדם הוא זול. מה מציע איפוא לוי: „אינני אומר כי יש לשלוח צנחנים לשחרר את סאחארוב או יוסף ביגון. אני אומר שזו בעייה מוסרית וכי עוכרה היא שביגון נשלח למחנה־כפייה — ואנו איננו עושים דבר." לפיכך הוא שולל, ובצדק, את מה שדיפלומאטים צבועים קוראים „אי־התערבות בעניינים הפנימיים של מדינות ריבוניות." כאשר המדובר בזכויות האלמנטאריות של האדם והאזרח אין להכיר בשום גבולות מקודשים — והצדק עימו.

כאן הוא מתפלמס עם ריימון ארון המנוח (בעודו בחיים) אשר טען כי היהודים, אזרחי צרפת, חייבים להיות מרוסנים יותר, „היסטריים" פחות בגנותם את משטר וישי־לשעבר, או מגמות נאו־פאשיסטיות, שונאות־זרים ואף אנטישמיות. שכן אם סופר כברנארד־הנרי לוי יתקיף את תרבות צרפת (כפי שעשה, אגב, ברוב גוומה, שהיא שונאת זרים ואנטישמית, מאז המהפיכה הצרפתית ועד עתה) יאשימו את היהודים ב„נאמנות כפולה", ואף ב„קוסמופוליטיות תלושה ואנטי־צרפתית". משיב לו לוי, בצדק, כי הפחד מדבר מפיו של הפילוסוף בערוב יומו. אך תוך־כדי כך הוא עובר מקיצוניות אחת לשנייה. מצד אחד, הוא מעלה על נס את מורשת היהדות, שבו רואה הוא את שלטון החוק, הצדק, המוסר, הנבואה העשייה ללא חת, אך מצד שני הוא שב ומכריז על זהותו הצרפתית ללא־דופי. יש בכך משום עמידה איתנה על צירוף יהדותו בצרפתיותו, לאחר השואה והסירוב להיות יהודי מבוייש, אך בכל זאת משהו צורם בהכרזתו כי „בתור צרפתי, כמו כל פילוסוף צרפתי אחר, הסתכנתי בחקירת מה שקראתי ‚צרפת השחורה', שנושאה העיקרי הוא שנאת זרים, ולאו־דווקא האנטישמיות."

לא סוחר־חלומות

לא אדרש כאן, לביקורת העצמית הסארקאסטית של ברנארד־הנרי לוי שבה, במעין אקסהיביציוניזם מוזר, חושף הוא לראווה את יומרותיו להיות „הסופר החשוב ביותר בצרפת של ימינו" וטוען כי כל התייצבותו הנאה נגד הרע ולמען הטוב, לא רק נוגדת את כל אורחות־חייו האישי, אלא באה „לנפח את האגו" שלו. ואמנם כן: האיש, המוכשר מאין כמוהו, הוא מצטיין בניתוחים מבריקים, אך גם טוחנים יתר־על־המידה, מוסרים למהדרין, אך מתעלמים לחלוטין מאילוצי ההיסטוריה ומן אותו חומר נוקשה הקרוי אדם. לא־בכדי נאמר לו (והדבר הוציא אותו מן הכלים) כי ביקורתו „השמאלית" למעשה משרתת את הימין, שכן אם קומוניזם ופאשיזם ואף הסוציאליזם הדימוקראטי, כולם־כולם נתחבים לשק אחד, לא רק ממלכתי אלא גם טוטאליטארי ולמעשה „פאשיסטי" לחלוטין, או לחצאין, וכל זאת בשם ההגנה על זכויות האדם והאזרח, הרי שהם משאירים את השטח ריק מכל מגמה חברתית מתקדמת. שכן, נניח לרגע כי יישמרו בקפדנות אותן זכויות האדם והאזרח — כלום יחדל העולם להיות מחולק בין „דרי־מעלה" ו„דרי־מטה", בין מרושני־עונג לבין עלובי־חיים, בין מנצלים לבין

(המשך בעמוד 18)

בעריכת יעל לוטן
עורך משנה אילן שיינפלד

דינה קטן בן־ציון

הגיבורה שלה, בעיר הזרה של עצמה

רות אלמוג: נשים;
בית הוצאה כתר, ירושלים 1986
עמלה עינת: אני שונא אותה דוקטור,
היא מזכירה לי את המוות;
ספריית פועלים, 1987

ובשעה שהתשובה פעפעה בתוך נשמה גם מת בה משהו („מרתה תמתי עד נצח", נשים), הרחימות וקבלת הדין והאימה והדרוך והטליזה שהיו מאחזה היחיד בריק האפל („דין ותנועה", אני שונא אותה, דוקטור...)

אילי אין זה מקרה, כי במרכז הסיפור הפותח של כל אחד משני קובצי הסיפורים אלה (שהופיעו בהפרש של חודשיים אחדים), ניצבת גיבורה הסובלת ממחלה ממאירה, חשוכת מרפא. בשני המקרים נקלטת מצוקת הגיבורה גם כביטוי מטאפורי של מצב פסיכולוגי, המאופיין בהתכווצות תגובתית. במעין עווית שבה מגיב הגוף על מחלה נפשית. פניה השונים של העווית הכיווצית הם חלק מרכזי בעולמם של סיפורי שני הקבצים. בסיפור של אלמוג, „פריחת האביב העזה העילוזה" היא שנותמת לתגובה האסטמטית, במישור העלילתי ובמישור המטאפורי גם יחד, ואילו בסיפור של עמלה עינת היא נגרמת על ידי זכר הנוכחות המגרה של „החוויה הקולקטיבית" מימות הילדות, ומצוקתה הסלעית של נופי הרים. בשניהם, בלשון שונה, עולה האינטנסיביות ומהיבטים שונים, מערכת היחסים המורכבת והמתעתעת שבין פנים הנפש לבין מה שמחוץ לה, בין 'אני' ל'אתה'.

רות אלמוג ועמלה עינת, שכל אחת מהן מצטיינת בסגנון־כתיבה אישי מובהק ומגובש, שונות מאוד זו מזו בתכנים, בבניית העלילה, במירקם הרגשי ובלשון העולם הפנימי. עם זאת, 'העיר הזרה' שבה מוצאות עצמן הגיבורות שבסיפוריהן מתאפיינת בכמה אלמנטים משותפים. אחד מהם הוא מודעות חריפה למקומו ומשקלו של העבר בעולמן הנפשי ולשבר בינו לבין ההווה, הנשלט בתחושה של כשל ונתק, של בגידה, שיבוש והתפוררות, ובעיקר, בחוויית גילגול מרושע ומיוסר של אהבה בשנאה, של תקווה במפח, של יצר וחלום — כמחלה, כהיפוכה הציני, האבסורדי, של מערכת התניות הנעורים (כמיוחד „הצטמצמות" ו„מרתה תמתי עד נצח" אצל אלמוג; ואילו בסיפוריה של עמלה עינת שורה אותה חוויה של היפוך יוצרות העבר כמעט בכל מקרה כמרכיב ממרכיבי השיבוש, ובחריפות מיוחדת בסיפור שעל שמו נקרא הקובץ). בשני המקרים לפנינו סיפורים קצרים שבמרכזם התנסות בתהליכים של התפוררות פנימית. הגיבורה עומדת בדרך כלל בגיל ש„באמצע החיים", בין הורים מזדקנים לבין ילדים מתבגרים, נשלטת בהרגשת כשלון והשתבשות, השוררת בקרבה ובמציאות שמחוץ לעצמה גם יחד: האפקט המצטבר של פרטי הו־ברים משקף לרגעים, מבעד לנסיון הנפשי האינדיבידואלי של כל דמות, מצב נפשי, רגשי והכרתי, של שכבת־גיל מסויימת, אך גם מצב קיומי במובן הרחב יותר. מבחינה תמאטית ניתן לכך ביטוי במערכת היחסים של הגיבורה עם אנשים קרובים או רחוקים: מבחינת העולם החוויתי־רגשי, בתחושה חריפה של נסיגה, של החמצה עקב הפער בין עצמת תביעתו של הפוטנציאל החי לבין המפח שבאי היכולת לממש אותו (בעיקר אלמוג) ומלכודת ההתניה והתלות (עינת); ומבחינת עולם הדימויים — בנוכחות השיבוש והמחלה, במרכזיותה של הרגשת ההיפלטות וההישמטות, תוך מודעות מחריפה והולכת לתקפות הפוטנציאל ולכוחו, נוכח הרגשה לאיפוסקת של חורבן הסיכוי למימוש. הדברים באים לידי ביטוי בתכני החיים ובפנורמה הרגשית של כל אחד משני הקבצים, בשפתו שלו.

הפנורמה הרגשית

נכבער לעולם המגוון של מראות והתרחשויות הופנה המבט בשני הספרים אל פנים העולם הרגשי, אל עמקויותיו ודקויותיו. הפנורמה האמוציונלית היא, במובן חשוב, הגיבור הסמוי בחלק ניכר מן הסיפורים שבכל אחד משני הקבצים. הפחד, כתבנית יסוד, הוא אקלימו הטראגי של הגוף הפנימי („עוד לפני התחלת הכול, היה הפחד" — כך נפתח הסיפור של עינת, „התריס נשבר"); הפחד בסיפוריה של אלמוג, „רחל שטרן ברומא, פוגשת את פליני" מביא את הגיבורה למצב אבסורדי של נתק מן המציאות הנוכחת. הגיבורה בסיפור זה אינה מסוגלת להתייצב בתוך חייה אלא רק לצידם, תוך התמכרות אינטנסיבית לעולם הזיותיה, עד שאין היא שמה לבה לסימני המחלה שבגופה ולדאגתו הממשית של בעלה, שרויה כולה בניכור הנפשי הנשלט בהזיה האינטנסיבית של הגשמה־עצמית תוך מימוש „ההרפתקה הגדולה", המזומנת לכאורה, אם־וכאשר, איי־שם, איי־פעם. ואכן, המחלה, בגילוייה הבוטים והישירים („בגידה", „אני שונא אותה..." של עינת) או בגילוייה התהרניים הסמויים, בשלטונה החונק, כמעט בכל אחד מסיפורי אלמוג, היא נוכחות אינטנסיבית מאיימת, הנותרת ברובד הלא מודע ולא־מתפרש לגיבורים, אשר על כן אלם הסבל חריף יותר. הגוף הרגשי שבסיפורי אלמוג עשוי מן המרקם העשיר של הזדמנויות מוחמצות, מן האופק החסום אשר ניזון מבהירותו ואונו של פוטנציאל החיים. מאי־האפשרות של האפשרות הקוסמת, שבסתר הנפש נחווית כ„נכונה", מן העיוות הגופני־נפשי, של חיים חסומים בין החומות, מודעים בחריפות לאפשרויותיהם האחרות (מיד בסיפור הפותח, בשיחה נפלאה, רוויית כאב והומור, המשקפת את עוצמת הניגוד שבין הטבע הפראי הנהדר לבין מערכת ההרחקות שבתוכנה, בשיחה שבין אביגיל לגב' אירה רבינוביץ, „זה לעשות אהבה, אירדה. זה מתענגים צועקים. „מיזה תענוג", אומרת אביגיל, ביהודית...

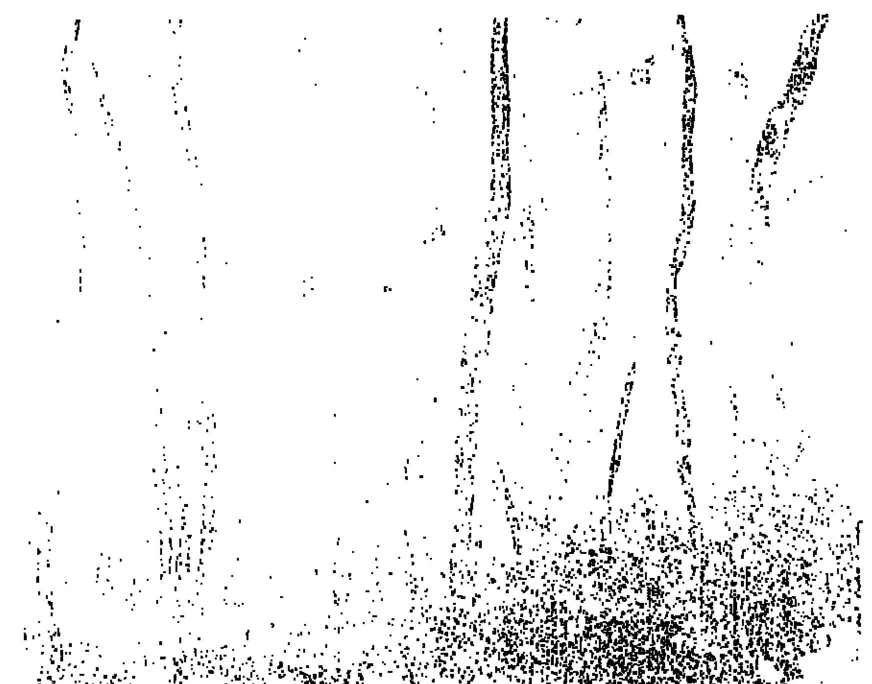
נוף גליל, פיני נ. אבירם. מתוך תערוכת קולג'ים בטכסטיל, שנפתחה ב־18.3.87. במרכז לתרבות של שגרירות ארצות־הברית.

„הצטמצמות", ואידה עונה: „צריך לסגור אותך בבית משוגעים, משוגעת אחת", ופונה ללכת).

נסיגת הנעורים, התחושה ההולכת ומעמיקה של אין־להשיב, אימת הזיקנה המחלחלת והמוות האורב, מכאוב תהליכי ההישחנות הפנימית, עולים בסיפורים שוב ושוב, כנוכחות חריפה בחיי הגיבורות, אם בלבוש התקפי־לב ודום־לב ומחלות ממאירות וזוחלות, ואם בחקר פניו השונות של כלא הלבדות, נסיונות ההתחמקות, המנוסה והעקיפה, שמהם מורכב מרחב המחיה האישי. כל אחד מן הסיפורים, בשני הקבצים, מתמודד עם גבולות תאו הנפשי של היחיד בתוך כלא החיים. בשני הקבצים נפרץ כלא הלבדות הקיומית, הרוחשת מטענים חיים של יצר ורגש שאינם יכולים להגיע לידי מימוש, או שנסיון מימושם משתבש באופן טראגי, תוך אישור קיומו הכפוי והנחרץ של הכלא. אך התכנים ודרכי הביטוי שונות בכל אחד מהם.

„עולם" בתוך עולם

אין זה סוד שאנו חיים בתקופה אלימה. רוח האלימות שבה רוויים חיינו, על התופעות המצויות של גילויי כוחנות מזה והתארשות מזה, אינם בנמצא כאף אחד מן הסיפורים במישרין. מה שמצאתי, כמעט בכל אחד מהם, הוא נסיון לבטא הרגשה פנימית של הינטשות. הרגשה זאת עולה כהתנסות נפשית מרכזית. היא דומיננטית גם במצבים שבהם האלימות היא סמויה ונסתרת מעין, לובשת פני דאגה־לכאורה, או סתם אי הבנה של עצם העיקר („מרתה תמתי עד נצח"), או כאשר היפגעות הגיבורה הרגישה נובעת מקושי לקבל את התנהגות הצד השני ולהתאים עצמה אליה („כל החוצפה הזאת, לשבת שם מגולי ולקרוא עתון, כאילו שאני איזה קיר", ב„מרתה תמתי עד נצח"). יש והרגשת ההעזבות משתלטת עקב אי־בטחון באהבת הצד השני או הרגשה של אהבה מושבת ריקם („המזרן (אר־עולה המחתרון)", „בגידה" — בסיפוריה של עינת). הכוונה היא, כמובן, להרגשת ההינטשות הרגשית. היא קיימת גם בין הורים לילדים: „את מי הכרת, מתי, תמיד בריצה אחרייך. תשמעי אותי קצת אמא. תגידי לי משהו אמא. תגעי בי. תגידי. תשמעי. אני מתגעגעת אלייך אמא. אני נורא מתגעגעת אמאי" („כל האמת", עינת).

רוב הגיבורות הן נשים שנישואיהן התרוקנו ממשמעות רגשית, או כאלה החיות ללא בן־זוג ומוצאות עצמן לא מסוגלות לקיים מערכת יחסים חלקית עם גבר, אלא נסוגות בבהלה נוכח האפשרות להתגשמותה („הצטמצמות" הוא דוגמא מובהקת). הצד העשיר והפתוח שבאישיותה של אביגיל מתבטא בנדיבות שופעת כלפי ילדי חברתה, ובעלייחויים, כצידה השני של תחושה פנימית של אופקים מצטמצמים, המתבטאים במישור הגלוי בדמות האב הזקן הרטנני והאדיש, שלצרכיו היא רוואגת, ובמישור הסמוי, הפנימי — במנוסה מאינטימיות. הפתיחות וההתחכום שאמורים לאפיין את יחסי שני המינים בעידן שבו אנו חיים, כמו מותירים את הגיבורה בתחושה של אי־בטחון רגשי עמוק, מפרפרת בברית של כמיהה וחרדה, שמקפדת את אפשרות הקשר הטבעי, והקירבה האמיתית, ואשר בלעדיהם אין חייה חיים. אין זה אומר, כמובן, שגווע חלום ההרפתקה הגדולה, המסעירה, העמוקה, זו שיש בה משום „הגשמה עצמית מלאה" (כמו לשחק בסרט של פליני ולהאהב על ידו, בסיפור של אלמוג), או בעצם להיות בת־חורין בתוך מסגרות החיים, להיפגש — בלשונה של אלמוג — עם המעמקים שבתוך עצמנו. „דרך השחור שהסוס הזה (בתמונה של גוגן) שותה, כאילו מעבר לשחור האטום הזה יש מקום שאליו זורם האור ואפשר להגיע לשם..." ובעיקר (ושוב בלשונה) „להחלץ מן הבאנאליות". נהפוך הוא. החלום הזה מתעצם לממדים בולעים, ואינו חדל להתקיים בסתר, קיום מחליא. שני קבצי הסיפורים, כל אחד בדרכו שלו, נותנים ביטוי למצוקת אי־ההבנה שבין המינים, לתחושה המתעתעת שבין קירבה לניכור שבמסגרת חיים האמורה לאפשר יחסים פתוחים ומתמשכים מתחומה שבעתיים את תחושת הבדידות הפנימית, את חוסר הבטחון הרגשי ואת הכמיהה אל הדבר האמתי.

בעידן שבו אשה חופשית ועצמאית הוא אידיאל רווח למדי, הסיפורים מתארים גם את מחירו הגורלי של הקושי העצום להתמודד עם קירבה אינטימית הכרוכה בתלות רגשית, ועם המוות הפנימי המשתרר בלעדיה. הסתירה הפנימית המרה הזאת כמו מאשרת בעקיפין את קיומו של הצורך הטבוע באשה בבטחון רגשי, בתקופה שבה עליה להתנכר לו, כדי לשרוד: גם הודאה בצורך באהבה בלשונו של מפח התלות הרגשית הלא־מודעת אל עצמה. בלשונו הצרופה של הרגש, בלשון התאונה שקרתה לו, בלשון נכותו: כמו „קרינת הכאב הנטווית מכעסו" („התריס נשבר", עינת). במלים אחרות, הודאה בתלות הרגשית כאמת יסודית הטבועה במבנה נפשה של האשה, תלות שלא ניתן לכפור בה מבלי לחסום את מעיין החיים; אף שהיא לרועץ לה בכל מובן ממשי, בזאת אין כל ספק, (יעידו, גם במובן זה, הנסיגה אל מחלות, מחשבות התאכרות, חילחול תחושת החידלון וכיו"ב). הקרבה הנכספת, הרגשית־גופנית, זו שכמעיין־חיים משחררת, כרוכה באופן בלתי־נמנע בתלות רגשית ולפיכך משעבדת. נקמת הסתירה הזאת היא לב־ליבם של רוב הסיפורים, המעלים את אפשרות החיים המתקפחת. בסיפוריה של אלמוג עולים שוב ושוב — ובלשונה — מצבי „מוות בתוך החיים וחיים שבתוך המוות." ניכור מצבי הנישואין, יחסים שהרגש אבד מהם, או יחסים מעוכבים, נחווים כבאר שאבן על פיה. (כך ב„הצטמצמות" של אלמוג, ואילו ב„עולה מן המחתרת" של עינת, נאמר כי „חוטי החום שבעיניו" (של האיש האהוב — ד.ק.ב.) תוחמים את „קווי הקפיאה במיטת נישואיה הרוגנת"). זאת ועוד: האשה המצליחנית, ה„פמיניסטית", האסרטיבית והבוטה, נתפשת כחלק מן המערכת הביצועיסטית העקרה, האדישה והמנדה, למשל בסיפור „הצטמצמות", בדמותה של עכסה הצלמת: „תחשבי מה שאת רוצה, לא אכפת לי. העיקר שלא תפריעי לי פה. אני צריכה לעשות עבודה.")

העצים המתים

בעולמן של הגיבורות, על אף שהן שונות בהתנסותן ובהתנסחותן בשני הקבצים האלה, האקרח אינה יורה. (דימוי האקרח שאינו יורה מופיע גם בסיפור „פרקים במסעו של לייזר סבירסקי", בהשלכה על מצב העזובה שבזקנה ובמחלה, תוך מודעות להידרדרות המתקדמת באחריות ההדרית („זה עוד כלום — דברי הרופא האוזין... אותנו בגיל הזה לרחוב יורקו"); גם בסיפורו של אלמוג ממחיש דימוי זה של האקרח המושבת דאגה מרכזית, אך ככבכל סיפוריה של אלמוג, היא מתורגמת לחוויה נפשית. הצער עובר הסבה: „עכשיו יכלה לסגת מן הצער ולשוב ולנצור אותו — אקרח שלא יוכל לירות", ב„הצטמצמות").

עולמה של אלמוג הוא, בעיקרו, בלשונה שלה, חקר יופיים של העצים המתים, שעורם נותנים צל („כל הקיץ, כל הלילות"). חקר מצב המוות־בחיים, גילוייו, ואולי גם אפשרויותיו, חקר היחסים שבין הגוף לבין ההרגשה הפנימית, ועולם התודעה, וכחלק ממערכת אני־אתה, המותנית הן בגוף כמקור האחרות, והן בתעתועי „הדמות־שמחוץ־להשגתי, שהיא אני": „ואף על פי שמחשבותיה נדמות לה תמיד כמרחפות מחוץ לגופה, היא יודעת שאין מחוץ לו שום דבר מעצמה, וכי תחושה זו של רחיפת המחשבות באיזה חלל דמיוני היא תחושה מתעתעת. אין היא אלא גוף זה, ובכל זאת היא מתקיימת גם בתודעתו של מישהו אחר, ברצייתו של מישהו אחר, והיא שואלת את עצמה איך היא שם, והיא שואלת את עצמה אם אין אופן הקיום ההוא תנאי להיותה." (אלמוג, „חמש פגישות").

מעגל הקסמים שבין אי־ההבנה שבעצם התשתית, בדיבור ובמעשה, לבין החלום, הכמיהה, הייחולים, מצב הבדידות והבלעדיות כמצב קיומי בסיסי, מנהליח

בסיפוריה של אלמוג עומק מטאפיזי, המאפיין לא רק יחסים שבין בני־אדם, אלא את היחסים שבין האדם לבין היקום: „כל הקיץ, כל הלילות, ישנתי על מרפסת ביתי וזוכיתי. כל כך אהבתי לראות אותם מניחים מתחת לעלווה השחורה, שחורים כעצמם, כבדים, תאומיים. זה היו הרגמה של העולם שקרנה מעבר לרוחש החרישי המתוק של עלים חיים מתחככים זה בזה."

אלמוג מרובבת ומגלילות את השאלות הקיומיות הגורליות של החיים. הן ארוגות במצבים, בהתנסויות, [illegible], בנושאי הרוחש, ובדימויים. [illegible] קיומו או הערך [illegible] הנסתורי של [illegible] ולא דווקא כנורמה: [illegible] כשלון המעשה וכישלון [illegible] הקרחון. זו [illegible] המתעתעת של [illegible] אל אי הדרום זה המסע אל הקצה [illegible] של הקרחון שבאני. החיכוך של הנסיעה יוצר חום והחום מפשיר את הקרחון לאט לאט, כשמגיעים אל הקצה ולא נשאר יותר קרח, זה הסוף").

תאוריה חורורים בתחושה של מהות שהיא מעבר לקיום הפיזי. אף כוחם ויופיים של הסיפורים הוא בצלילות שבה חובר הטבון, המעיק, הבלתי־נפתר, ואף החלק החולה — בתמונה המשוחררת, ועם זאת, הסתימות אינה פגה, הסוד מפיל את זיוותו, אך גם את קיסמו. השאלות הקיומיות הגדולות הן, כידוע, אלה שניתן לנסחן רק בלשון השאלה והפרדוקס. כמו השאלה בדבר „המקום הצר ההוא, שבו אפשרי החופש, שם תמיד הכרחית הבגידה," או „הולדת של חופש כאי־חופש," או „מאמץ ההיבדלות של הפרטי, הייחודי — לעומת כורח ההתאמה לסדר העניינים."

התפיסה החברתית

בעולמה של עינת הקורלציה שבין הנסיון הנפשי לבין „זירת ההתרחשות" היא ישירה יותר, כמדומה, וגם עריצה יותר. יש אלמנט טראגי בעריצות הבלתי־נמנעת של מצבים שהם מעשי ידי אדם. סיפוריה מתחקים אחר הקשיים הנסיבתיים כקשיים מתנים ומתבנתים. ברומזנות אימפרסיוניסטית החוברת לתובנה פסיכולוגית היא מדובבת את קול החריקה הנפשית, את צרימת הריסונאנס, את מכאוב מכניום העיוות המשתק. כשברקע תמיד איזו תעוקה של סבל לא נפתר, איזו אי־הבנה בסיסית המזינה את ההתעוותות. איזו אי־הבנה גורלית, שבתוך האנשים ובתוך היחסים שביניהם. מבחינה זאת, תפיסתה של עינת היא תפיסה חברתית בעיקרה. אחת הדוגמאות — והפעם מדובר בגיבור ולא בגיבורה — במובן תפיסת הארוע האינטימי הנפשי כמותנה במצבו של היחיד בחברה, בלחצים הנובעים ממצב זה ובתפיסות השליטות, ניתנת בסיפור קצר מבריק, הפעם בדמותו של הקיבוצניק עוזי („מה שקרה לסרן עוזי") במסגרת סיפור עלילה קצר, מרייק, תמציתי, נאמן ללשון המציאות המוכרת במראותיה ובצליליה, מתואר מהפך פנימי המתרחש בנפשו של היחיד, מהפך ערכי ומוסרי, המתואר כל־כולו בלשון הביטוי ההתנהגותי הניתן לה, והמשקף בעייתיות מרכזית של קיומנו החברתי והפוליטי במשמעותו האישית הרגשית, בתוך סבך הנסיבתיות הפוליטית. בסיפור זה הדינמיקה הנפשית נמסרת באמצעות המעשים עצמם, (ולא כ„מודעות" שנמחוץ להם או כהארה עליהם), ועל כן נקלטת כחריפה שבעתיים, במלוא האמינות, במיוחד בהקשר תכנו של הסיפור: מצב הכיבוש נתפש כמלכוד מעצם מהותו, והארוע שבמרכז העלילה מפגיש את דמות „הכובש הארי, העדין והתרבותי" עם חיה רעה השוכנת בקרבו, ככבכל אדם, ואורבת להזדמנות לפרוץ. זהו בעיקרו סיפור השינוי הטראגי והבלתי־נמנע העובר על קיבוצניק המודע לעצמו כ„כובש נאור" המתפקר ביעילות, הנקלע למצב המפיק ממנו בריה שונה. הטכניקה של עינת מסייעת, בסיפור זה כבסיפורים האחרים, למיקוד וריכוז. כתיבתה רומנית, במשפטי איוך קצרים, ממוקדים במראה־עיניים שאינו זקוק לפרושים נלווים. בתאוריה חוברים מעשים שלעולם אינם אקראיים וסתמיים, לצעקה מדוייקת. זהו סיפור נקי, חזק, מרייק בעוברות בנושא רגיש ועם זאת, מעביר את חלחלת „הדבר האחר" האורב במסתרי עצמנו, ש„הנסיבות המסויימות" משחררות.

העיר הזרה היא זו שבה מתקפחות אפשרויות האהבה.

בסיפור „הצטמצמות" היא כפויה על הגיבורה בכוחו של קושי, או חוסר היכולת שלה „לאהוב קצת יותר את עצמה". כפי שאומר לה האיש שאליו היא נמשכת מבלי להיות מסוגלת לממש את הקירבה, או להגיב במונחיה, כשם שבנסיבות אחרות, של מרחק מן האיש הקרוב וכרידות בתוך קבוצת־דינמיקה, במקרה זה, או בתוך הבית האחר, הנפרד, מתקשה הגיבורה של עינת להגיב כמי שבטוחה בהיותה נאהבת („התריס נשבר", בקובץ של עינת). בשני המקרים, התקפחות האהבה היא דגם של מצב רחב יותר, הבא לידי ביטוי גם בסיפורים האחרים: הגיבורה הכופרת באפשרות שעליה היא מתרפקת. איזה בטחון בסיסי, שבתשתית היחסים, אבה, כלה. אובדנו מוליד חרדה. הפחד והדאגה מיתרגמים באורגניזם הגופני והנפשי לתהליכים של חולי.

(המשך בעמ' 18)

מרדכי אבישי

דוד ונתן

„בין המשורר למדינאי",
בן־גוריון ואלתרמן
בשיר ובאגרת.
ערך: מנחם דורמן.
הוצאת הקיבוץ המאוחד.
תשמ"ז

נתן אלתרמן היה משורר ופובליציסט הנערץ על־ידי רבים. כאישיות נערצת אחרת, דוד בן־גוריון. מכאן, כנראה, רצונם של עורכי הספר שלפנינו להציג את הקשר הפנימי שנרקם ביניהם. ספר זה, שהופיע לראשונה ב־1971, כלל אז שניים עשר טורים עתונאיים המוקדשים לבן־גוריון, שנכתבו ופורסמו בידי אלתרמן בהזדמנויות שונות, איגרת אחת שכתב אליו אלתרמן ב־1952, וכן שתי איגרות ששיגר בן־גוריון אל אלתרמן. מהדורה ראשונה זו של הספר לא נמכרה במכירה רגילה בשוק־הספרים והגיעה רק לידי קוראים מעטים. לפיכך הוצאה המהדורה החדשה של הספר. בה נוספו מאמר של נ. אלתרמן בשם „חשיבותה של רצינות", שנכתב באוקטובר 1964, ודן בעמידתו של בן־גוריון בפרשת לבון, ושני צילומים, בם מופיע המשורר לצידו של המדינאי.

קשה לומר שיש בחומר המובא כאן כדי לפרנס ספר. החומר הוא מועט, מקוטע מפוזר על־פני תקופה של 22 שנה, ואינו מכסה תקופה זו אפילו באופן חלקי. כן יש כאן דברים בעלי אופי עיתונאי מובהק, שנכתבו לשעתם ולזמנם, ואינם יפים לכינוס בספר. די אם נזכיר את „הטור השביעי" הזועם, שכתב אלתרמן בשנת 1952 בעניין מצב אישפוז הילדים במדינה, בעקבות מקרה מצער, תשובתו של בן־גוריון ותשובת אלתרמן לתשובה. כיום אין לדברים משמעות ואף אין הם מעידים הרבה על כותביהם, מעבר למה שכבר ידוע לנו.

יותר מכך — אם מתוך דברים שכתב אלתרמן על בן־גוריון מצטיירים בכל זאת יחס, עמדה ודיעה על אישיותו ופועלו של מי שעמד בראש המדינה בימים גורליים, הרי ששתי האגרות של בן־גוריון, שנכתבו בהזדמנויות מסויימות מאוד, מחזיקות, אמנם, כמה מילות־הערכה חמות על כתיבתו של אלתרמן. אולם אינן מגיעות להוי התייחסות של ממש למשורר.

ולפיכך גם אין לדבר כאן על הארה דו־צדדית של היחסים בין השניים.

בדברים, שכתב אלתרמן על בן־גוריון בחרוזים ובלשון פובליציסטית, החל ב־1947, ערב הקמת המדינה, ועד 1969, ניכר בבירור כיצד גברה והלכה זיקתו והערצתו אליו עם השנים. הערצה אל איש שעמד בודד במערכות נגד אויבים מחוץ ויריבים וידידים מבית — ולא נרתע. לא אחת הוא כואב את כאב פרישתו ובדידותו ומתפלמס עם יריביו בדרך משלו, פעם באורח ענייני, פעם בנימה לגלגנית. יש גם שהתכלותו הפיוטית של אלתרמן המשורר גוברת על הפובליציסט שבו ואז הוא כותב שורות כגון אלה:

„מנגד, בריחוק ובמוגדל, התכווצו מישטח הדיק וציבור־הגגות של שדה־בוקר. ואילו כאן עמדו מיבני המידרשה חשופים בתוך המרחב החשוף. בכל החלונות נשקפה השממה הכוהקת, האחת, כמו קלסתר־פנים אחד, החוזר ונשנה ומזדקר אל מולך בכל אשר תפנה. אור היום היה עדיין מאונך כמעט, אור צהריים, והאוויר היבש, החרש, נצנץ ורשרש בלאט, כנייר וזכוכית. נוף ראשוני זה הוא כיום תחנת־חייו של האיש בן השמונים ושלוש. תמיד חתם־בראשית. עשרות שנים גרושות, הנושאות עומס נדיר של מאבקים ומרורים והישגים, נשארו מאחור. רחקו כמו הארץ הנושבת, רחקו כמו הערים והכפרים, כמושבות יהודה וכמרומי הגליל. ועכשיו, אחרי כל אלה, בתחנה הזאת. כמו אין הבדל בין שממה זו שמסביב ובין בדידות של ימים ולילות ראשונים בסג'רה של־אז".

אלתרמן לא נסוג מהערצתו לבן־גוריון גם ברשימה האחרונה, שהקדיש לו ב־1969, בת חמשת הפרקים הקצרים, בה הוא מתייחס בין היתר, להכרזתו של ב.ג. אחרי מלחמת ששת הימים לפיה יש להחזיר שטחים תמורת שלום. הכרזה, שאלתרמן כאיש ארץ־ישראל השלמה, לא יכול היה לקבל או להשלים עימה.

הספר ראה אור בשיתוף עם מוסד אלתרמן ובעזרת החברה להפצת מישנתו של דוד בן־גוריון, במלאת מאה שנה להולדתו.

אמירה הס

ומרחוק חרבה. ומרחוק עיר ומצבה.
לב מסתת על אבן. מרחב שמי רבה.
ענן נגוה ענן גז מתוך מפצלת המראות
לא ידעת שפויות והולכות גופותינו.

אחז באבן כאבן קדקוד בקדקוד האבן,
הזה הראש הלב —
ועוד אנחנו יושבים ומדברים אריאל
ידעת שלא אוכל עוד לבכות
והוא שאמרתי: כמו הבכי.

בכח הציור צייר לי אריאל
נגן במוסיקה
את המיסטיקה של המעוף
איך צפור נוחתת עוף על אבן מוזאיקה
שרטט אותה נץ, עשה אותה כל שהדמיון
יעשה להנץ.
עקר אותה זועמת, לא רוצה, לא מרצה.
צייר ערבי פסטל, שקיעה,
סנונית קפא לבה חפש שכינה ביום של שלג.
השב לי את אבי במשיכת מכחול קטנה אחת
ופתח את גן העדן הסגור
עשה אותי אולי עגור ראשו מכסף
מתוך בריכות זהב יפוץ
צולל ונח וגח ואני
קמה פתאם אריאל נגן גם מוסיקה
שרבט אורות חשמל גנוך אורות חשמל
יסעור שעף בין זמן לאור בין אור לזמן
בחשך הצלול יטוס לו כך שרבט אותו אריאל
זהות מהות של עוף יחוג יחוג

פגשרים כעגורים כיסעורים כנץ כסנונית
ועוף אל אבן את נפל
גון לו כך את המוזאיקה
צבע ארום צבע מתם צהב ירוק צבע סחרחר
כל להק הסלעים כריונות המדבר
כל העולם מורגנת אש טובבת.

ועוד אנחנו יושבים ומדברים אריאל
מבארים הליכות לפנו
איך בבואתנו הולכות ונעלמות
זמות ועולות במשעולים לא ידענו תלולים
ולא שערנו שכך נוכל לטפס. אפס, אפס הגבה הזה
כי היינו חולמים. דרך מלך אחר.

אה נגעתי אש צפור נפשו גועה לא רננים
מעין של אש בלי גחלים
לא יתנבע
לשפות לי סנה
במדברות שמים
ועכשו משאמרתי צבע שמים חול,
השמש קטב כחל
אולי נוכל לחשב
איך בקרנות רחוב
נשב ולא נבין איך המראות זזים
חולפים בלי רוחנו.
שרבט פרגוד אריאל
וקול של מואזין
בוכה סגור פתחינו.

מתוך ספר שירים חדש הרואה אור בקרוב בהוצאת עם עובד.

א.ב. יפה

השולחן של זלמן שניאור

לפני כמה שבועות מצא מישהו את שולחן הכתיבה של זלמן שניאור במחסן הגרוטאות של אחד הסוחרים בשוק הפשפשים ביפו. לפני כמה שנים מצא מישהו צרור ניירות פרטיים ואגרות של פרופ' יוסף קלוזנר, כשהם מתגלגלים ברחוב תל־אביבי ליד בית שאחת מדירותיו פונתה. ולפני כמה חודשים נמצאו בפחי האשפה גם כתבי־יד של סופרים בני זמננו, שנזרקו יחד עם פסולת ארכיונו של עורך כתב־עת אחד.

כל המקרים האלה הגיעו לדפי העתונות, עוררו זעם והשתוממות למשך כמה ימים, ונשכחו. לשאלה שנתעוררה — מה לעשות כדי שכתבי־יד של סופרים וגנזים אחרים השייכים לסופרים נודעים שהלכו לעולמם, לא יישלחו לשוק הפשפשים או לחירייה, ניתנה אז תשובה פשוטה וסבירה: יש להתקשר עם מכון „גנזים" שליד אגודת הסופרים, והוא מוכן לקבל, לרשום ולשמור כל כתב־יד. מה שנוגע לחפצים אישיים או רהיטים — לא נמצא כל פתרון. דבר זה הביא כמה אנשים למחשבה כי יש להקים מוזיאון לספרות עברית. המשורר איתמר יעוז־קסט ראה בביקורו בהונגריה את המוזיאון לספרות שהוקם בבודפסט, סיפר על כך לח"כ יצחק ארצי, וזה האחרון העלה בפורום פומבי את הרעיון הזה. דובר על כך במשך כמה שבועות, לרעיון נמצאו מצדדים וגם מתנגדים, ואין אנו יודעים אם ננקטו צעדים כלשהם להגשמתו.

הדברים שאני כותב כאן אינם אלא הבעת דעה אישית בעניין זה. בלי להיות מעורב בתחום העשיה והביצוע, רוצה אני לומר כי לכל הפחות המחצית הראשונה של הבעיה אינה טעונה פתרון ראדיקאלי וקשה. כתבי־יד, אגרות, מיסמכים ותמונות של סופרים, ימצאו את דרכם על נקלה לארכיון „גנזים", שהוא כיום הארכיון הספרותי הגדול ביותר והמסודר ביותר במדינה, ואין לו מתחרה. וודאי: הרחבתו והעשרתו תלויים בהשגת משאבים כספיים נוספים, אך אלה אינם מהווים אלא אחוז זעיר מן המשאבים הדרושים לשם הקמתו של מוזיאון הספרות. ומן הדין שרשויות ממשלתיות ומוניציפליות יגלו הבנת־יתר לצרכי המכון הזה, המשרת כיום ציבור גדול של חוקרים, המוצאים בו את החומר הדרוש להם לעבודותיהם האקדמיות.

אבל מכון „גנזים" הוא רק ארכיון של הספרות העברית, המחזיק כרטסת רישום ביבליוגראפי, מעטפות של חיתוכי־עתונות, תיקי חומר על סופרים שונים, כתבי־יד ואגרות, ולאחרונה גם הקלטות קוליות של סופרים המשיבים לשאלות והקוראים מתוך כתביהם. מכון „גנזים" מחזיק גם כתבי־עת לרוב נדירים ומיוחדים במינם, אך אינו בא למלא מקומה של ספרייה. ספרים לא תמצא בו כלל. העוצר ההצעה להקים מוזיאון לספרות העברית עשויה לענות על צרכים אלה. במוזיאון ניתן יהיה להקצות חדרים לסופרים החשובים שהלכו לעולמם, לשחזר את חדרי־העבודה שלהם, לשמר את חפציהם האישיים. אך הקמת מוזיאון כזה כרוכה בהקצבת מיליוני שקלים, ואין לדעת מאין יגויסו סכומי עתק אלה. חלקית, אבל רק חלקית, נמצא פתרון לשאלת השיחזור בכמה מקומות: בבית ביאליק שמורים חדרי־העבודה והמגורים של המשורר הלאומי שלנו, בבית טשרניחובסקי נעשה שיחזור חדר־עבודתו וספרייתו של משורר „כוכבי שמיים רחוקים", בספרייה הלאומית בירושלים הוקצו חדרים לש"י עגנון, לאה גולדברג וגם לאיציק מאנגר — אבל שם מוחזק, כמובן, רק הארכיון האישי של יוצרים אלה — וביתו של עגנון בתלפיות נשתמר כפי שהיה בחיי הסופר. אין ספק כי ישנם עוד כמה עשרות סופרים הראויים אף הם למחווה מעין זו, שהיא ביטוי לכבוד שרוחשת אומה לגדולי היוצרים של ספרותה. אך כלום זהו העיקר? כלום יש לייחס למשימה זו עדיפות ראשונה?

מסופקני. אפשר שזו דעת־יחיד, אך אני סבור כי יש כמה פרוייקטים הראויים לזכות־קדימה. ביקורתי בכמה בתי יוצרים גדולים, שנהפכו למוזיאונים, בארצות שונות, כביתו של בלזק בפאריס, בביתו של גתה בפרנקפורט, בביתו של רוסו בז'נבה, אינני סבור כי אתרים אלה עשויים להוסיף הרבה להבנת „הקומדיה האנושית", „פאוסט" או ה„וידויים". לאלה מבין המבקרים שם שלא טרחו לקרוא את היצירות האלה. ואילו אצלנו, אין ספק ששולחן העבודה של זלמן שניאור היה ראוי להיות שמור ולא להגיע לשוק הפשפשים. אבל חשוב יותר לטפח את הכרת יצירתו של שניאור. השנה מלאו מאה שנה להולדתו, והתאריך הזה לא צויין בשום מקום. לא נערכו ערבי־הערכה ליצירתו, המוספים הספרותיים פסחו עליו, באוניברסיטאות לא נערכו דיונים ביצירתו. ולא רק השנה נזנחה שירתו של שניאור. זה המשורר שביאליק ראה בו „שמשון צעיר, שגדלו לו בן־לילה כל שבע מחלפותיו. גור אריה שיש בו מסימני משפחת 'דכי עילאי'." בשירה העברית הפוסט־ביאליקאית שניאור הוא אחד החשובים ביותר. אבל המימסד הספרותי הישראלי החליט כי שניאור אינו ראוי לטיפול.

האוניברסיטאות גזרו עליו חרם, שיריו לא נכללו בתוכנית הלימודים. יצירתו לא אושרה כנושא מקובל על דוקטורנטים — ו„שניאור יוק". אוי לו לסופר עברי שאינו באופנה. הוא פשוט חדל להתקיים.

מה הסיבות לכך? אינני יודע. אני רק יודע כי מי שכתב את „ימי הביניים מתקרבים", „עם צלילי המנדולינה", „פרקי יער", „אנשי שקלוב", „נוח פאנדרה" ועוד עשרות יצירות חשובות בשירה ובפרוזה, היה ראוי ליחס שונה. אפשר, כמובן, גם לערער על הערכתו כפי שנעשתה בעבר, אפשר לבחון מחדש את שירתו, אפשר לערוך רוויזיה בכתבי הפרוזה שלו — אבל להתעלם ממנו כליל? זה דבר בלתי מתקבל על הדעת! ובכל זאת קרה הדבר, כפי שזה קורה לסופרים ומשוררים עברים אחרים שאינם כיום באופנה. ועוד נחזור לנושא זה במאמר אחר. אך בינתיים אני רוצה לעמוד על נקודה אחת בלבד: יצירתו של שניאור חשובה יותר משולחן־הכתיבה שלו (אם אפשר בכלל לערוך השוואה בין שני דברים שאין ביניהם כל קשר) ואם יש נושא הראוי לטיפול — הרי זה היחס אל היצירה.

בוויכוח שנערך לפני כמה חודשים על הקמת המוזיאון לספרות אמרה שולמית לפיד, יו"ר אגודת הסופרים, כי במדינה שאינה מקצה משאבים חומריים רציניים לספרות, יש לדאוג קודם כל לסופרים החיים, לתת להם אפשרויות להיפנות לכתיבה ולסייע להם לפרסם את ספריהם, בעיקר אותם סוגי ספרים (כגון ספרי שירה, סיפורים קצרים, מסה וביקורת) שהמו"לות המסחרית אינה להוטה אחריהם. ואין ספק שהיא צודקת בקביעת סולם־קדימות זה.

אבל אין די בכך, צריך לדאוג גם למורשה הספרותית, לטיפוח הערכים שהנחילו לנו דורות קודמים. ספרות אינה אך ורק היצירה העכשווית. בספרות יש רציפות והמשכיות, ואסור לנו להתעלם ממסורות ומערכי העבר.

השאלה היא רק אם אמנם הקמת המוזיאון לספרות ישרת מגמה זו. מה שקרה בדורנו בתחום המוזיאונים בכלל, בעולם וגם אצלנו, יכול להצביע על כיוון־הדרך והמטרה. המוזיאונים לאמנות חדלו להיות אתרים מאובנים לשימור תמונות שצוירו בעבר. הם נפתחו לאמנות בת־זמננו במידה שלא נפתחו לה בעבר. הם נהפכו מאתרים מכובדים שדממת־מוות שורה בהם למעין מרכזים קהילתיים של פעילויות שונות, בעיקר בשביל בני הנעורים. וטוב שזה כך.

גם המוזיאון לספרות, אם וכאשר יוקם, לא יוכל להיות בניין שבו תהיה שורה של שלושים או חמישים חדרים, כל חדר מוקדש לסופר או משורר אחד. הוא יצטרך להיהפך ממילא למרכז של פעילות יוצרת, לעריכת סימפוזיונים של סופרים ויצירות וסוגיות ספרות, לתערוכות מתחלפות ונוידות על נושאים המעניינים את ציבור שוחרי הספרות, לבית־הוצאה שיפרסם כתבי־יד מן הגניזה, פאקסימילים, אגרות סופרים.

אך כל זה עדיין בבחינת חלום רחוק, חזון למועד.

חלון ראווה

צילום בראשיתו

ישעיהו ניר, „בירושלים ובארץ־ישראל". בעקבות צלמים ראשונים
הוצאת משרד הבטחון, 1986.

„בתולדות הצילום בארץ־ישראל ייזכר היום ה־[illegible] באוקטובר 1833 כאות הפתיחה. אותו יום, עלה על גג בית המושל בירושלים אדריכל וחוקר בריטי בשם פרדריק קתרווד, כדי לקלוט בעדשתו את מראה הר־הבית והנוף סביבו. קתרווד, שהתחזה לקצין מצרי, היה מצויד במכשיר אופטי הקרוי „קאמרה לוסידה". עדשת הקאמרה קלטה את בבואת ירושלים כפי שהשתקפה מנקודה זו, והטילה אותה על גליון נייר; לקתרווד לא נותר אלא לעבור בעפרונו על הקווים שנצטיירו עליו. הוא חזר על מלאכה זו באתרים אחרים בעיר, ביניהם רחבת הר־הבית, מבצע אשר כמעט עלה לו בחייו".

במילים אלה מסביר ישעיהו ניר, במבוא לספרו „בירושלים ובארץ־ישראל", את ראשית הצילום של נוף, אנשים ואתרים בארץ. זהו ספר אלבומי, רובו צילומים ומיעוטו טקסט מסייע — והללו מצטרפים לכדי היסטוריה מצולמת (חלקית) של ארץ־ישראל. יסודו של הספר במחקר שלם שערך ישעיהו ניר בתחום זה; הוא פירסם גם מהדורה מרעית באנגלית של החומר הצילומי שבידיו, בעלת יריעה רחבה יותר — וזו ראתה אור בהוצאה של אוניברסיטת פנסילבניה בפילדלפיה, ארצות־הברית. לפי עדותו של ניר, הצילומים ברובם הגדול מתפרסמים כאן לראשונה — ורק להשלמת התמונה הכללית הובאו גם מספר צילומים מוכרים. הוא רומז שהשגת הצילומים הנדירים, שנעשו בתקופות רחוקות כל־כך, ממש היסטוריות, הוא סיפור בפני עצמו, המתקשר בחיפושים, בחקירות ובהרפתקאות בארץ ומחוצה לה, בירושלים העתיקה, במנזרים ובכנסיות, בעליות־גג ובמחסנים שקועים באבק, בארכיונים ובאוספים פרטיים.

הצילומים מובאים בספר בארבעה שערים: ירושלים היהודית בטרם הציונות, נופי־קודש בעיני צלמים נוצריים, הצילום והחברה הערבית (בעיניים מערביות והצילום בעיני האוכלוסיה הערבית), מיישוב ישן להתיישבות חדשה (יהודים ביהודה ובגליל, במקווה ישראל ובתל־אביב, מושבות וכפרים, אתרים יהודיים). בסיום מובא לוח תאריכים — ציוני דרך בצילומה של ארץ־ישראל משנות ה־30 של המאה הקודמת ועד שנות מלחמת־העולם הראשונה, 1916־1918, כאשר טייסי בריטניה, אוסטרליה וגרמניה פותחים בצילום מן האוויר.

אגדות נעות

„החתול במגפיים", „היפהפיה הנרדמת", „כיפה אדומה", „פינוקיו"
הוצאת „מסדה". 1986.

ארבע מעשיות אלה, השייכות לקלאסיקה של ספרות־הילדים העולמית, מוגשות עתה לקוראים העבריים הצעירים בקיצור נמרץ — הסיפור בכל אחת מהן מצטמצם כאן לכדי עשרים שורות בלבד. אך החידוש האמיתי הוא בצורתם של ארבעת הספרונים, שהיא צורה של אגדות נעות (וזהו גם שם הסידרה).

נגד עיני הקורא קופצים, עם פתיחת כל ספר, [illegible] צבעוניים, והמסודרים בצורות בולטות [illegible] פינוקיו, שידע תלאות [illegible] של הנסיך [illegible] רעה ונקמנית, [illegible] על הכיפה האדומה [illegible] של הזאב הטורף, על [illegible] להביא לנישואי בעליו [illegible] בארבעה עמודים כמו [illegible].

[illegible] ואף המהדורה [illegible].

[illegible]

„זה יקרה במיטפורות הכי טובות",
כותנה: דורו דונן, צייר: אבנר כץ
ביות והוצאה כתר, 1986.

ספר זה לילדים נושא את כותרת־המשנה „על כל מיני מקרים בחיוכים וחרוזים". זהו אוסף של סיפורים קצרצרים בחרוזים קלים, כולם מתוך הווי־הילדות.

הנה, הספר פותח בשאלה המחורזת: איך באתי לעולם — אמא סחבה אותי בבטן כבדה תשעה חודשים ולא ידעה ששאר הילדים הגיעו בטיסה עם חסידה; או אבא, הבא לגן, בודק בתיק של ניר ושואל אותו מדוע לא גמר את האוכל שהוכנס בו — ואילו אבא של יוני אוכל בשמחה את כל אשר נשאר בתיק של בנו. ועוד דברים יש כאן, על אמהות ועל אבות, על שיר שאמא לא אוהבת, על האבות של אסנת, הלית ונטע, הנמצאים בשליחות בצרפת, בוולטה עילית ובהולנד. על אבא של התאומים שי ונסים הנמצא במילואים — ועל אבא אחר הנמצא בדיאטה; חרוזים על משחקי מחבואים, על טלוויזיה, על הצל של ילד היוצא אתו לטייל.

ציוריו של אבנר כץ הם בצבעים רכים, פסטליים.

מ. אבי־שלמה

יהושע אורנשטיין, הוצאת ספרים „יבנה" בע"מ
תל־אביב, רח' מזא"ה 4, טלפון 297856
יצא לאור הספר:
בשירות חינוכי
פרשת שירות של מחנך־מנהל
במוסד חינוך על־יסודי עצמאי
מאת יצחק שפירא
מנהל לשעבר ונשיא כיום
של בית הספר חריאלי בחיפה
להשיג בהוצאה ובכל חנויות הספרים

מוסד ביאליק
ירושלים
ספר חדש
ויליאם מייקפיס תאקרי
יריד ההבלים
תרגמה מאנגלית והוסיפה הערות:
אסתר כספי
מחשובי הרומנים החברתיים־סאטיריים בלשון האנגלית ונחשב ליצירת־מופת בסיפורת האנגלית של המאה הי"ט. לספר נלוו שנים־עשר איורים מאת המחבר. אחרית־דבר מאת ח' מ' דלסקי. ח + 690 עמ'. כריכה מהודרת. מחיר מבצע עד 31.3.87: 59.80 ש"ח (במקום – 99. ש"ח) [בסדרת ספרי מופת מספרות העולם].

ספרים שיצאו לאור באחרונה
בנימין מזר: חפירות ותגליות
בשיתוף עם החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה. 218 עמ'. בכריכה קשה
*
מ' ע' פרידמן: ריבוי נשים בישראל
בשיתוף עם אוניברסיטת תל־אביב. כג + 380 + VIII + 80 לוחות. בכריכה קשה
*
עמיהוד גלעד: דרכה של תורת שפינוזה לשיטה פילוסופית
522 עמ'. בכריכה קשה
מהדורות חוזרות
א' א' אורבך: בעלי התוספות – תולדותיהם, חיבוריהם, שיטתם
הדפסה חמישית. מתוקנת. כרכים א' ב'. 840 עמ'. בכריכה קשה
ספרי האקדמיה הלאומית למדעים
אליעזר שמשון רוזנטל: ירושלמי נזיקין
הדפסה שנייה. הוסיף מבוא ופירוש שאול ליברמן. מ + 226 + VI עמ' + 2 לוחות. בכריכה קשה
ספרי המרכז למורשת בן־גוריון
בנימין פינקוס: יהודי רוסיה וברית־המועצות – תולדות מיעוט לאומי
י + 515 עמ'. בכריכה קשה
להשיג בבתי־המסחר לספרים ובמדור התפוצה של מוסד ביאליק, רח' פועלי צדק 2, ת.ד. 92, ירושלים, טל' 02/710554

הגיבורה שלה

(המשך מעמ' 16)

אכזבה מן הילדות

אצל עינת, כבר בעמוד הפותח אנו מתוודעים ל„אכזבה המפוחדת בעומק קליפותיה עד לגרעין הילדה המצומקת שגוררת עצמה בשביליו המבודדים של כפר ההולדת."

גם אצל אלמוג וגם אצל עינת, ניתן ביטוי ל„אכזבה מן הילדות, שלא הכשירה ל„חיים נכונים", שבמערכת של התניות מסתכמת במפח. בולטת כישלון בעצם העיקר. בסיפור „מרתה תמתי עד נצח," הגן עם שיח היסמין, שנתפס על ידי הבעל כמקור המחלה האלרגית המציקה ונעקר בידי הבן, הוא „הגן של אביה. תמיד חשבה עליו כעל הגן של אביה." כמובן הרחב יותר, כמובן, גן האב, כמו גרעין הילדה אצל עינת, הוא ארץ־ישראל של דור האבות, על הספק והמבוכה היורשים את עולמם, שהיה חדור בטחון: „הוא תמיד ידע מה הכי טוב בשבילי. ועכשיו אני בעצמי לא יודעת שום דבר מה טוב ואם אני יודעת אני לא יכולה לעשות," („מרתה תמתי עד נצח").

★

אחד הדברים ששבו את לבי בשני הספרים גם יחד הוא האופן שבו הופך נסיון אישי ואינטימי לדימוי החורג מגבולות העולם האינדיבידואלי, תוך כדי הנאמנות לאותנטיות של הסיפור האישי: „תמיד הם ואנחנו ילדותי. גם אני רק מאחור הבנתי... שום סיכוי מפלט ילדה שלי. אולי רק רווח מסויים — אומרים, אם כי לא בדיוק ברור לי מה בעצם. צריך באמת לברר פעם. בהזדמנות, כשהמותק לא יפריע להשיכה הצלולה, הלבד שעולה שוב ממרווחי האפלה שבין צלליות הילדים החומקות. כמו דלתות שנטרקות בשלט־רחוק. כמו חלל רבוע שמקיף־לוחץ רק אותך, אותי, ללא מוצא. מישהו מוכרח לחבר פעם מחזה על ילדים כאלה. רפנות מיסות מיושרות בצריף עץ מוארך. פני מדריכה חמורים. מלחמת האוויר." (ע. עינת, „דין תנועה"). ובסיפור אחר, „אני שונא אותה דוקטור, היא מזכירה לי את המוות," הסתמלות של מצב פסיכולוגי במערכת יחסים שבה אהבת הגבר. שבסיפור זה מתייסר בהרגשת כשלונו במלחמת הקיום, ניתנת לאשה בתחילה בגין עצמה ובהמשך בערוץ אל אמה, שאהובה היתה, ואשר טבעתה הוסרה מאצבעה במותה והכת עוברת אותה. הגיבורה בסיפור זה מאופיינת בתחושה הטראגית של הפיכתה לכלי־מוות בידי האיש שלצדה: האם המתה, כאדם שהיה אהוב יותר ממנת על בעלה וכמי שגורעה לעיני שניהם, נתפשת גם כארכיטיפוס של האם ה„היסטורית־האידיאולוגית, כדובר הסמוי של העלילה — ובמידה ניכרת גם עקב הדרך הרמונית־סמלנית שבה מתאפיינת הטכניקה הסיפורית של עינת — מתקיים כל העת רישומו של העבר, אותו עבר שהוליד את הגיבורים והיה מקובל על הלב, ואילו המשכו, ירושתו, נדונו לזרות ולעוינות; הגיבורה מבוערת כתוצאה מתאונה, שפניה מצולקות. הוא לא יכול לשאת את מראה ואת נוכחותה. (ההרגשת שלי — ד.ק.ב.) הסיפור רווי נוכחות רחוסה של אהבה מלופפת בשנאה.

מסופר בו על אהבת נעוריו של הגיבור, שבזמנו גברה על פציעה ונכות וצלקות, אך התגלגלה לשנאה מיוסרת ורותחת, שבמעמקיה רוחשת במעורבל תמונת האם האהובה הגוועת (שבמותה הוסרה, כאמור, טבעתה בידי הבת הממשיכה לענדה, על כל מערכת הסמלים המתקשרת בפריטים ובמצב). ואילו הגיבור נתאהב בזמנו בגיבורה, כאשר נצטיירה לו בדמות אמו שלו האהובה; שנפטרה בילדותו. כל הערבול הטראגי, הסבוך, המטורף, המלא ערגה וחיים ובבצרות (הגיבור אמנם משתגע), של אנשים המעורבלים זה בזה לבלי הפרד ולבלי שאת, על מצבי הקרבה ועל הורות התהומית, מצויים כאן בגרעינו של הסבך הפסיכולוגי שבסיפור זה; כשם שגרעינה הסמלי של עלילתו הוא בבחינת רישום־דרנטגן של הביוגראפיה הישראלית בארבעים או חמישים השנים האחרונות.

חטאבו שלא עבר זמנו

ספרות טובה מרובבת, כידוע, את השאלות הקיומיות של האדם, בלבוש זמנן ומקומן. בשני הקבצים, גן האב הוא האל שהכזיב. גנו של האב, הן במשמעות הביוגראפית והפסיכולוגית והן במונחי הקיום החברתי: הקיום האישי כחלק מן הקיום החברתי.

מה שהניע אותי לכתוב על שני ספרים שונים בתכני הסיפורים, בסגנונם וברוחם, הוא במידה מסויימת נקודת־התצפית, ממרחק גיל המעבר, כתוספת מצבי־ייטור: את מצב המחסום — כנגד עצמת אפשרויות החיים הכלתי ניתנים להשגה או מימוש; את חקר גבולות החופש ומצב השעבוד; את הברית הנפתלת שבין ההויה לבין המעשה; את שלטונו המתוחכם של העבר בתהליכים תנפשיים הפנימיים, וכמובן זה את חלקו המכריע בהווה. העקרות הפורה, הפוריות העקרה, בגירסותיה השונות (שרות אלמוג מיטיבה לרובבה): מעבר לכמיהה אלי קירבה — הזרות הבסיסית שבין שני המינים; זרות העוטה מסיכות ממסיכות שונות, אך נותרת זרות ובדידות ועגות היחיד בתוך עורו החד־פעמי, עם כמיהה עמוקה מאוד לקירבה אמיתית. בדידות זו, כמצוקה חריפה ולאו דווקא כמקור של כוח פנימי, מבחינה פסיכולוגית צרופה, מבטאת מצב של כפירה עצמית, המיתרגמת למבעים סמליים הסובבים סביב מחלה, שיגעון, הצטמצמות, התפוררות, מצב של „מוות חי" — בולם בביטוי לכשלון האהבה, התופסת מקום מרכזי בעולמה הנפשי של הגיבורה. האשה „עולה מן המחתרת", בלשונה של עינת, מזימה את ברית השתיקה. היא מעידה על עצמה, עדיין, שהתקפצות החלום הרומנטי שבעוטריה, חלום „הדם הכחול" ו„מרתה תמתי עד נצח", (אצל אלמוג), במציאות פלורליסטית, מביא לידי שיגעון, שאין היא בגויה למערכת שבה צרכיה הראשוניים ביותר נמצאים בסתירה זה לזה והסתירה משתקת אותה, וכי בלעדי היכולת להתקיים כאוהבת עתידה הנפשי בסכנה. התעתוע, הטלטלה בין עדגה, הזיה, מנוסה ושיתוק, יחסיות כל הערכים כולם — מותירים מרווה צר מרי, מרווה כה צר עד שאין בו די נשימה.

האם המתידנות נישלה את האשה מן האמון בנשיותה ולפיכך בעצמה, כאמון המעניק כוח חיות וחיים, כאשר לא ציירה אותה בערך חלופי חוק דיו כנגד עולם שחלום „הדם הכחול" ו„מרתה תמתי עד נצח" עודנו רוחש בו כגחלים ככלות המדורה? האם זו אמירה על כוחו העריץ של הטאבו שלא־עבר־זמנו ולא בטל קרבנה או שמא זווית ראייה הכרוכה בחוויה נפשית המיוחדת דור וגיל מסויים? מכל מקום, שלומית, סוס שותה שור הבצלת ואור זורם, במשמעותם הסמלית, כדימויי אפשרות לחיות אהבה כחרות, יופי ומבוע של חיים, הם עדיין בבחינת כיוון, עודם רק בבחינת מקסם של אפשרויות, החלק „הבריא" אך המשגע, תרתי משמע, במציאות הנשלטת בשיבוש וההיפוך היוצרות.

מיהו פשיסט?

(המשך מעמוד 18)

מגוצליסו נגינה זאת על מיתר אחד בלבד היא התחמקות מן הבעיות החברתיות הגדולות — ואידיאולוגיה מוסרית צרופה ביותר אינה יכולה למלא את החלל הריק של אידיאולוגיה חברתית, חרוצה לא רק להגן על היחיד — שלא תמיד הוא ועיר־כורגני — אלא גם על הכלל השואף, או חחייב לשאוף לעתיד טוב יותר. אך מה אומר לנו כאן ברנארד־הנרי לוי השבע, והנראה שמח בחלקו האישי: „אינני רוצה להיות עוד סוחר חלומות, סרסור אלילים ואשליות. בשל־כך מאשימים אותי שאני מקדש את הרע, ומטיף להכנעה." אישום זה הוא ודאי מוגזם, אך אנו לא נוותר על הזכות לחלום — ואף נראה לנו כי החלום הוא מנוע ההיסטוריה ובלעדיו הפרוזה החברתית תהיה אפורה וחסרת־תוחלת.

ספרות כאן ועכשיו

מפגש לכבוד סיפרה החדש של דליה רביקוביץ „אהבה אמיתית", יתקיים ביום חמישי 12.3.87, בשעה 19.00, בחדר 502, בית מאירסדורף, הר־הצופים. ישתתפו: דליה רביקוביץ, ד"ר יהודית בר־אל ופרופ' דן מירון. מנחה: פרופ' רות קרטון־בלום. נגינה בחליל: [illegible].

המפגש נערך מטעם החוג לספרות עברית באוניברסיטה העברית.

ספרים חדשים

שלושה ספרים חדשים של הסופר הירושלמי יהואש ביבר ראו אור לאחרונה. הראשון, „בית נטוש", ראה אור בהוצאת כתר, והוא רומאן מחיי קיבוץ בגליל העליון והעיר התחתית של חיפה בשנות הארבעים ומלחמת העצמאות; „מעשה דינה" יצא לאור בסידרת „תרמיל" והוא רומאן בעל יסודות מיתיים על אודות מושבה גלילית בראשית המאה; „גוסף מעירו" יצא לאור בהוצאת הקיבוץ המאוחד, קובץ סיפורים הקשורים בירושלים. זהו הספר העשרים וחמישה במספר ספריו של יהואש ביבר.

קולנוע
יעל ישראל

דלפין על החוף

„קיץ", קולנוע לב, תל־אביב

„קיץ" של הבמאי הצרפתי אריק רוהמר הוא סרט נוסף בסדרת הקומדיות והפתגמים אליהם משתייכים גם „ירח מלא בפריז" ו„פאולין על החוף". סדרה זו ממשיכה את סדרת „סיפורי המוסר" משנות השישים, שאליה השתייכו בין היתר „הלילה שלי אצל מוד" ו„אהבה אחר הצהריים". רוהמר, מהענקים האחרונים שנותרו מתקופת ה„גל החדש" של שנות ה־50, הוא גם מרצה לספרות ותיאטרון, ועובדה זו תורמת לסרטיו מבנה תימאטי דראמטי איתן בצד עומק פילוסופי.

כמו סרטיו האחרים גם ל„קיץ" יש מבנה מדוקדק, חמור, קפדני ושכלתני מאוד, ובימוי מאופק שמשלב בכישרון רגש ואינטלקט. רוהמר יוצא מהבנאלי אל המוסרי. סרטו מתנהל באיטיות ועל המסך כאילו לא קורה כלום. בסך הכל סיפור פשוט בלי שום אטרקציות על חופשת קיץ על החוף, שחושף את חייה המשמימים של דלפין (מארי ריוויר), אשה צעירה, אינטליגנטית, רגישה, נוירוטית ובודדה, הנראית כמו הנערה מהבית השכן.

דלפין היא מזכירה קטנה וחסרת ביטחון עצמי שמראה חסר יחוד אבל בעלת אופי מיוחד. שלא כרוב האנשים היא מפעילה את מוחה ורגשותיה, יש לה דעות משל עצמה (היא צמחונית ומאמינה באמונות טפלות) ואין היא מוכנה להתפשר. בגלל זה כל־כך קשה לה לחיות וליהנות. היא תמיד מתייסרת ומתלבטת ומתקשה ליצור קשר עם זרים, וכשמתברר לה שהטיול שתכננה ליוון מתבטל ברגע האחרון, היא נכנסת לדיכאון רק כשל המחשבה שתיאלץ לבלות בגפה את הקיץ בפריז המרוקנת מתושביה משועגי הווקאנס (ותארו לעצמכם צרפתי בורגני שיוותר על הוואקנס הקדוש שלו). דלפין נמנעת מהצעות של חברים לבלות איתם, כי היא חוששת ליפול לטורח. היא גם לא מסוגלת לצאת לחופשה לבדה, ומרוב פחד נעתרת לאחת ההצעות ומבלה שבוע בשרבורג במחיצת ידידה ובני משפחתה. מהר מאוד היא בורחת משם חזרה לפריז, לא מוצאת מנוח, נוסעת להרים, נשארת שעה ומרוב בדידות חוזרת לפריז, נוסעת לביאריץ, נטרפת מבדידות וחוזרת שוב לפריז...

מסעה המגוחך והאירוני של דלפין לא נועד לעורר את לעגנו, כי רוהמר תמיד הולך בסרטיו על ההבדל הדק בין החמלה והסימפטיה לבין מבט חודר ולעיתים אכזרי שיוצר את אמינות הדמות. דלפין היא דמות בשר ודם. המרחק בינה לבין השחקנית כמעט נעלם, והיא הופכת מיקשה אחת (השחקנית מארי ריוויר היתה שותפה בכתיבת התסריט). דמותה של דלפין נבחנת במדוקדק מתחת לזכוכית מגדלת, ולבטיה נחשפים עד שאנו לומדים להכירה ולסלוח לה. כיתר גיבוריו של רוהמר היא דמות מורכבת, רב־ממדית, מעצבנת לפעמים אך עומדת על דעתה, רומנטית אך סגפנית וסגורה, וכל החלטותיה נובעות משיקול דעת. היא בודדה וכמהה לאהבת גבר אך לא מוכנה לשחק את המשחקים הקונבנציונאליים של שוק הבשר (כמו אותה נערת שוודית משוחררת שהיא פוגשת) — גם במחיר הפסד ההנאות הקטנות.

דלפין נצמדת לחלום הנשי, שגבר יעשה אותה שלמה יותר, ואף שאינה „מחפשת" כפייתית היא מצפה כל הזמן לנסיך היחיד והמיוחד שישא אותה לאשה. כנקל אפשר להאשים את רוהמר שהוא עושה סרטים על מעוז הבורגנות ושגיבוריו הם אנשים קטנים הדבקים בסדר החברתי המסורתי של וקאנס ונישואין. אבל דמותה האותנטית של דלפין מבטלת את הטענה. אי־אפשר להאשים או לשפוט אותה, ואנו מקבלים אותה כמו שהיא ומכבדים את בחירתה המוסרית. סיפורה המינורי הופך בבימוי האגין והמעודן של רוהמר למשל רגיש, אנושי וסלחני על בדידות האדם המודרני. וכידוע, כמיהה לאהבה ולבן־זוג היא צורך אנושי שיש לפועלים, לבורגנים ולבני מלכים גם יחד. ואם כבר יש ביקורת סמויה על הבורגנות, הרי היא משולבת בהבנה.

אפשר גם לטעון נגד נטייתו הספרותית של רוהמר ונגד העדפת הדיבורים והמצלמה הסטאטית שלו. אך רווקא הבימוי המצומצם והנזירי, הנקי משעשועי מצלמה, הפך בידו למעלה.

רוהמר שואב ממקורות ספרותיים. הגיבורה שלו מזכירה את דמויות הנשים בספריה של ג'יין אוסטין: נפש רומנטית ומיוסרת, שמרנית ומתלבטת, המזכירה את גיבורות הרומן של המאה ה־19 מפני שאינה לוקחת את החיים בקלות כמו הנערות בנות זמננו. רוהמר אף אינו מסתיר את מקורותיו הספרותיים. שם הסרט המקורי לקוח מהרומן של ז'ול וורן, „הקרן הירוקה", אותה קרן שמופיעה בשמיים עם שקיעת השמש ולפי האגדה מי שזוכה לראותה לרגע ידע את צפונות ליבם של אנשים. גם דלפין מאמינה בזה וסופה שתגלה את הקרן ואת האהבה. מימד פיוטי־רומנטי זה המקבל אופי סימבולי, תורם פן נוסף להעשרת הראליזם החזק של הסרט.

סיפור חופשת הקיץ של רוהמר אינו מלודרמטי כמו סיפור חופשת הקיץ בסרטו של קלוד גורטה, „רוקמת התחרה". רוהמר עוסק בשגרה הנדושה בחן ובספונטניות, הפרטים הכי קטנים מטופלים בקפידה. אין במאים רבים שמצליחים לעורר חיים ועניין בסצינת שיחה סתמית על צמחונות סביב שולחן ארוחת־הצהריים, או בסצינה של שיחה אינטימית בין חברות, בלי להיגרר לפטפטת אינטלקטואלית משעממת. איכות זו מושגת בעיקר מפני אותו „חוסר הקולנועיות", ומפני שהמשחק נראה כאילתור ספונטני השומר על טריות וטבעיות ומשקף נאמנה פיסת חיים כאילו אותה שיחת חברות מתרחשת בעצם ליד השולחן הסמוך בבית־הקפה, ואתה מאזין לאנשים בשר ודם. וזוהי בדיוק גדולתו של רוהמר. □

מארי ריבייר – מורכבת, רב־ממדית, רומנטית, סגפנית

תערוכות
דורית קדר

בתנועה מתמדת

יעקב מישורי בגלריה דביר, איזי פוליג באנטאה־חלל לנשים, יהודה ציון ויצחק שוורץ בגלריה של הוראס ריכטר

יעקב מישורי מציג ציורי פנדות בגלריה דביר עד ה־12.3. האמן עשה כאן סטייה מההווה נקודת מפנה במכלול היצירה שלו. הוא אינו עוסק במישרין בדמותו, בישות המפוצלת, בחרדות, או באקספרסיוניזם בוטה וחריף. לכאורה — שוני יסודי. ועם זאת, השוני ונקודת המפנה הם יותר צורניים מאשר תוכניים.

עיסוקו הממושך של מישורי בדמות עצמו וביחסו אל הסביבה שיקפו מודעות לעצמיותו ולמציאות הסובבת ומעיין הצגת שאלות שאולי אין להם תמיד תשובות ברורות. בתערוכה הנוכחית עוברת השפה מטמורפוזה רצינית. הדמות הפיגורטיבית נעלמת, ומדיום השמן המוצגן מפנה מקום לצבע פנדה מהיר וקל יותר. גם סולם הצבעים לא נותר זהה: כהות העבר נדחקת לאחור וצבעוניות צועקת יותר, ניגודית יותר, משתלטת על המצע.

ובכל זאת, מישורי לא זונח את המציאות. ניתן לראות זאת באזכורים חיים וחד־משמעיים, הלקוחים מהחיים עצמם והעוסקים במקור החיים. הפין על ה„מסכות" שהוא בוחר לעצמו, כמו דג, או סמלים סכמטיים יותר. כמו הפות לסמליה — הם הם הגיבורים העכשוויים. הם השליטים בזירת הפנדות, שליטים בצבעי הכחול־ירוק הקרירים ולפעמים בצבעי האדמה החומים. יש תחושה של אינטראקציה, דינמיקה, תנועה מתמדת. בו בזמן ניתן להרגיש מעין ציפה, כאילו בימת ההתרחשויות נמצאת בקרקעית, בתהום מכוסה מים. אברי המין, כדוגמת המים והציפה, מרמזים על מקור החיים, ראשיתם של דברים, ראשיתו של עולם, הסוד הגדול.

השימוש בסמלים ומתן הדגשת יתר למימדי אברי המין מעוררים השלכות לעבר העבר. מיתוסים עתיקים ודתות מורתיות, כמו אמנות פרהיסטורית. סוגרים לאברי המין ויוצרים האלהה בוטה ודרך לבטא את הפליאה כפני סוד הבריאה.

מישורי, שהתריכז סביב עצמיותו, עשה צעד נוסף והוא עוסק כעת במיקרוקוסמוס רחב יותר. מעניין יהיה לראות את השלב הבא, שבו „האני" או המיקרוקוסמוס יעוצב מחדש על־פי התגליות האחרונות.

כדאי מאוד לראות.

* * *

בגלריה אנטאה — חלל לנשים מציגה איזי פוליג רישומים שהם תוצאה של חוויית הסתכלות בבאלט של לינדסי קמפ. (הנעילה ב־11.3).

הציור, שעוקב אחר חוויית הריקוד, מכיל בהכרח איפיונים ריקודיים. ובכל זאת, כיצד ניתן להעביר לדו־מימד את התנועה, הצבעוניות, ההקשרים הבאים וחולפים בקצב? פוליג לא התפתתה להעתיק את שפת הריקוד על עושרה, אלא העניקה רישמים ברישום. וזאת, תוך שימוש

יעקב מישורי – פליאה בפני סוד הבריאה

בשפה אחרת — נקודה נוספת לזכותה — בגישה הומוריסטית וקלילה, ללא יומרות. נראה שהיא חוותה את הריקוד, והרישומים זרמו בקלילות. דמויות הרוקדים לא דחוסות, סכמטיות, מאופרות מאוד, ללא איפיונים אישיים. אין הבדלים מורגשים בין המינים, יש חגיגת גופות, אהבת הריקוד, אהבת בשרים, ניחוח של אורגיות מבושמות, אזכורים של ציור מצרי ורקדניות מצריות עתיקות. וכל זה — ללא העמסה ובאמצעות צמצום תכני.

מרענן.

* * *

בגלריה של הוראס ריכטר מציגים שני אמנים — יהודה ציון ויצחק שוורץ. שני אמנים אלו יכולים לשמש שיעור באמנות על מה שיש ומה שאין.

יצחק שוורץ הוא ללא ספק צייר טוב. יכולת העשייה, השימוש בצבע, הקומפוזיציה — כל אלו מספקים, אבל אין בהם תו אישי. אותם אנשים הישובים על כסאות נוח על רשא שליד הבריכה, תנוחותיהם וזוויות הראייה של הצופה — כל אלו נשענים יתר על המידה על אמנות מוכרת עם אסוציאציות חזקות מדי ליצירתו של דייויד הוקני. ציור אחד חריג ויותר אישי — מימין לכניסה — הוא רישום מהיר של ילד קטן שרמות ישובה בכסא שמאחוריו. המבנה שונה, הגישה היא ריגושית ותמה. יש כאן מעורבות חזקה יותר שעושה מהטכניקה הטובה אמנות של ממש.

יהודה ציון, לעומת יצחק שוורץ, מגלה מעורבות לגבי נופיו, אבל גם זה, לא תמיד. הנופים מתפרצים, בוערים באדמומיות, פראיים, צועקים בצבעוניותם המצוינת, אך זאת אך ורק כשהעין משוחררת משיחזור הנראה. אבל כאשר הצייר רוצה לשחזר את הנראה — פוקדת אותו לעיתים לאות העשייה ואז הוא מעביר צבע בצורה מאולצת, והתוצאה גולשת לקיטש מסוכן.

אין אמנות ב„כוח": אין אמנות ב„טכניקה בלבד". השראה ועשייה, סבלנות והיעדר התפשרות — הם הערובה היחידה, ועל כך יש לעמול ללא הרף... □

תל־אביב

אסתר
הזבוב
חול: 9.40, 7.15, 5.00
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.40, 7.15

אורלי
סגור לרגל שיפוצים

בית לסין
שחק אותה, סם
מוצ"ש – 23.15

גן־יהודה
ניפגש בחוף
יום שישי: 10.00, 12.00
שבת: 11.00 בבוקר
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30
מוצ"ש: 6.30, 8.15, 10.00, 11.45

גת
ג'ק פלאש המקפץ
חול: 9.40 – 7.15 – 5.00
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.40 – 7.15

גורדון
סיגליות הן כחולות
מוצ"ש וחול: 9.30 – 7.15

דקל
קרוקודיל דנדי
שישי: 10.00 בלילה
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30

דרייב אין
נועזים במלכודת
שישי: 10.00
מוצ"ש וחול: 9.30, 7.30

הוד
הנועזים במלכודת
שישי: 9.45 – 12.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול – 4.30, 7.15, 9.30

לימור חדש
להתחתן שנית
שישי: 10.00
12.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

פאר
משחק מסוכן
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

סינמה 1
חנה ואחיותיה
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

סינמה 2
בובה
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

חן 1
צבע הכסף
חול: 9.45 – 7.15 – 4.45
שישי: 9.55 – 12.20 בלילה
מוצ"ש: 9.45 – 7.15
מרי פופינס
שבת: 11.00 בבוקר

פאריס
כס חדמים
שישי: 12 – 2 – 4 – 7.15 – 9.30
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
מציצים
שישי: 12 – 10 בלילה
טרזון
שבת: 11.00 בבוקר
אלגרו נון טרופו
שבת: 13.00
לילות קוביריה
שבת: 15.00
שר הטבעות
שבת: 17.00
גשם סגול
מוצ"ש: 23.30

חן 2
ג'ושוע אתמול והיום
חול: 9.45 – 7.25 – 5.00
שישי: 12.05 – 9.50
מוצ"ש: 9.45 – 7.25
שלגיה
שבת – 11.00 בבוקר

חן 3
מלקולם
חול: 9.40 – 7.30 – 5.00
שישי: 12.05 – 10.00
מוצ"ש: 9.45 – 7.30
20,000 מיל מתחת למים
שבת – 11.00 בבוקר

חן 4
קטיפה כחולה
חול: 9.40, 7.15, 4.30, 2.00, 11.00
שישי: 12.15, 9.50 בלילה
מוצ"ש: 9.40 – 7.15
שישי – 11.00 בבוקר
עליסה בארץ הפלאות
שבת – 11.00 בבוקר

חן 5
חטיפה נעימה
חול: 9.45, 7.30, 5, 2, 11
שישי: 12.05, 9.50
מוצ"ש: 7.30, 9.40
יום שישי – 11.00 בבוקר
אלדין ומנורת הקסמים
שבת – 11.00 בבוקר

שחף
פלטון
שישי: 9.40 – 12.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.15 – 7.00 – 9.30

תכלת
דקה לחצות
חול: 9.35 – 7.00 – 4.30
מוצ"ש: 9.35 – 7.00

תל־אביב
האוצר מארץ האש
שישי: 9.45 – 12.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

קולנוע בית ציוני אמריקה
יום שישי: 2.30 בצהריים
קברט
ליל שישי: 12.00 בחצות
פינק פלויד – החומה
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
ג'ינג'ר ופרד
מוצ"ש: 11.45 בלילה
ראסטי ג'יימס

חולון

סבוי
הנינג'ה האמריקני II
שישי – 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

מגדל
כולם נפלו על הראש
חול: 9.30 – 7.00
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.00

נתניה

שרון
ניפגש בחוף
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 5.00 – 7.00 – 9.15

סטודיו
בעקבות הכרך
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00 – 5.00

באר־שבע

חן
האוצר מארץ האש
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.30 – 9.30
חול: 4.30 – 7.30 – 9.30

צוותא – לתרבות מתקדמת

"צוותא" חיפה
יום שני, 9.3.87 שעה 19.30 בימת הקיבוץ מציגה – "העלבון והזעם". קטעים מאת עמוס עוז וחנוך לוין. ההצגה מיועדת לתנועות הנוער ותלמידי תיכון.

יום רביעי, 11.3.87 שעה 21.00 "יחידות המוות". סרט שצולם ע"י המשטרה החשאית של צ'ילה. אחרי הסרט שיחה עם מריאנה זולברמן שבעלה נרצח בצ'ילה.

יום שני, 16.3.87 מסיבת פורים לסטודנטים.

"צוותא" נהריה
מוצאי שבת, 7.3.87 שעה 21.00 מתי כספי בהופעת יחיד.

יום שלישי, 10.3.87 שעה 20.30 תכנית מקומית – "קשר משפחתי" ע"פ התכנית הידועה מהטלוויזיה עם זיוות אברמסון, פסיכולוגית המתמחה בחינוך מיני ובחינוך הורים, עם הקמת חוג הורים בצוותא.

יום רביעי, 18.3.87 שעה 21.00 מוחמד בכרי בהצגת היחיד שלו – "האופסימיסט" ע"פ ספרו של אמיל חביבי, בימוי: אילן תורן.

"צוותא" קרית־חיים
מוצאי שבת, 7.3.87 שעה 20.30 לקראת יום האישה הבין־לאומי, המופע של השחקנית שושה גורן: "נשים של ממש". ועוד בערב "איפור 87" עם אביבה בר־זאב (הלנה רובינשטיין), וכן ייערך בזאר ממוצרי החברה ויוחלק שי לבאות.

"צוותא" אשדוד
ליל שבת, 6.3.87 שעה 22.00 "להקת מפלסים" בערב של שירים מדרום־אמריקה.

"צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 6.3.87 שעה 22.00 שירה בציבור עם יורם שחר. הופעת אורחים: משפחת דץ (משה ואורנה).

שבת, 7.3.87 שעה 10.00 בבוקר הרצאה ביידיש – אקטואליה.

מוצאי שבת, שעה 21.00 עם נורית גלרון – "משהו בלבבה" שירים מתקליטה האחרון.

יום שלישי, 10.3.87 שעה 18.00 בלט מוסבר "מפצח האגוזים" מופע לכל המשפחה.

ליל שבת 13.3.87 שעה 22.00 מנחם זילברמן – "בלי אשתי". תכנית בידור חדשה לקראת פורים.

שבת 14.3.87 שעה 11.00 בבוקר מסיבת פורים לילדים.

"צוותא" ירושלים
ליל שבת, 6.3.87 שעה 22.00 הזמרת יעל לוי בתכניתה "אהבה צעצוע". מלווה בגיטרה – דודי אמריליו.

שבת, 7.3.87 שעה 11.00 קונצרט בוקר עם: נורית הניג – סופרן, אמנון סילבר – פסנתר, בתכנית: ורדי, פוצ'יני, רוסיני, חנסטרת, גלוק, שקולניק.

מוצאי שבת, שעה 21.00 יוקרן הסרט "החומה" עם: להקת פינק פלויד, בוב גלדוף, כריסטיין הרגרייבס. במוי – אלן פארקר.

יום שלישי, 10.3.87 שעה 20.30 "ירושלים – אלימות או עיר שלום" בהשתתפות: סרי נוסייבה – מרצה באונ' ביר־זית, חנה סניורא – עורך עתון "אל־פאג'ר", ח"כ ויקטור שם־טוב – מפ"ם, ח"כ אלעזר גרנות – מזכ"ל מפ"ם. מנחה איתן מלניק – חבר מועצת עיריית ירושלים. הערב מוקדש לזכרו של מר אנואר נוסייבה.

יום רביעי, 11.3.87 שעה 20.30 "שותפים לדירה" באנגלית.

יום חמישי, 12.3.87 שעה 21.00 יוקרן הסרט "הבריחה מאלקטרז" במוי – דונאלד סיגל. עם: קלינט איסטווד, פול בנג'מין, רוברט בלום. סיפורה של הבריחה היחידה שנעשתה מכלא אלקטרז.

"צוותא" כרכור
יום שלישי, 10.3.87 שעה 20.30 בשיתוף עם נעמ"ת ערב האישה.

ליל שבת: 13.3.87 שעה 21.00 נשף פורים בהשתתפות: חנן גולדבלט וצוות – היא ואני.

"צוותא" רמת־השרון
ליל שבת, 6.3.87 שעה 22.00 שלמה יידוב, שירים מתוך תקליטו "עכשיו הזמן" ועוד שירים טובים ואחרים.

שבת, 7.3.87 שעה 11.00 בבוקר צוותא לילדים. תיאטרון הקרון מציג הצגת תיאטרון בובות חדשה. "שערות הזהב". ע"פ האגדה של האחים גרים.

מוצאי שבת, 14.3.87 שעה 21.00 "גיטרה אל תוך הלילה"... בהשתתפות: באלדי אוליור – אשף גיטרה הפלמנקו ומוסיקה דרום־אמריקאית. אבנר שטראוס – גיטרה ושירה. אריאלה אטלס וראובן סרוסי – דואו גיטרות. בערב של מוסיקה קלסית, ג'אז, פולקלור ופלמנקו.

ירושלים

אדיסון
האוצר מארץ האש
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30

אורגיל
צבע הכסף
חול: 9.15 – 6.45 – 4.15
מוצ"ש: 9.30 – 7.00

עדן
ניפגש בחוף
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.00

אורנע
טיפול מיוחד
מוצ"ש: 9.00 – 7.00
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30

בנייני האומה

מיטשל
הזבוב
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.00 – 7.00

סמדר
המכבסה היפהפיה שלי
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00

כפיר
פלטון
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

הבירה
הקשר הנורווגי
מוצ"ש וחול: 9.15 – 7.15
חול: 5.15 – 7.15 – 9.15

תיאטרון ירושלים
הכוורת
מריו קאמוס
מוצ"ש וחול: 21.15 – 18.45
שישי – 14.00

אוריון
אור 1
קרוקודיל דנדי
מוצ"ש: 9.00 – 7.00
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30

אור 3
זאב אמריקאי בלונדון
מוצ"ש וחול: 7.00 – 9.00
רמו
חול – 4.30
9½ שבועות של שכרון חושים
חצות – 23.15

אור 4
דמעות של שתיקה
מוצ"ש וחול: 9.00 – 6.30
בלגן מאורגן
חול: 4.30
מעריץ אלמוני
מוצ"ש: 23.15

אור 5
המורגלת בעלת השיער האדום
מוצ"ש: 7.00 – 9.00
חול: 4.30 – 7.00 – 9.00

בית אגרון
שישי – ב־14.00
מועדון ארוחת בוקר
שישי – 16.00
הטוב הרע והמכוער
מוצאי־שבת
18.00 – עוברת אורח
20.15 – מועדון ארוחת בוקר
22.00 – מ.א.ש.
24.00 – בריאן כוכב עליון

חיפה

ארמון
הזבוב
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.00 – 6.45 – 4.30

חן
מלקולם
מוצ"ש: 9.15–7.00
חול: 9.00 – 6.45 – 4.30

אורלי
ג'ק פלאש המקפץ
מוצ"ש וחול: 9.15–7.00 בערב

רון
האוצר מארץ האש
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.00 – 6.45 – 4.30

אורה
פלאטון
שישי: 10.00 בלילה
מוצ"ש: 7.00, 9.00
חול: 4.00 – 6.30 – 9.00

פאר
קרוקודייל דנדי
שישי: 10 בלילה
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

אמפי
מטרה חמה
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

עצמון 1
ניפגש בחוף
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

עצמון 2
מפרץ מוסקיטו
שישי: 10.15 בערב
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
חול: 9.15 – 6.45 – 4.15

גבעתיים

חדר
האוצר מארץ האש
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: בלפור — בלפור 90.
חולון: אסותא — טרומפלדור 4. קופ"ח עין יהב.
ירושלים: קופ"ח — מרפאת רוממה, רח' המ"ג 28.
נתניה: קרניאל — מרכז מסחרי, ק. נורדאו.
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר.
רמת־גן: הרצל — הרצל 52.
תל־אביב: שדה דב — האוזנר 3, תכנית ל'.
חיפה: מעין חיים — סניף צהלון, שד' ים 98.
חיפה: הנשיא — שד' הנשיא 33. קופ"ח הרמן — סימטת מוריעין, ק. מוצקין.
רחובות: כללית — בני משה.
רעננה בסים: סוקוסארם — אוסטשינסקי 3, כפר־סבא

שבת
בת־ים: מזור — חביבה רייק 20.
חולון: ד"ר חורי — סוקולוב 70.
ירושלים: קופ"ח — מרפאת רוממה, רח' המ"ג 28.
נתניה: קופ"ח כללית — ברודצקי 31.
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר.
רמת־גן: הדסה — כצנלסון 151.
תל־אביב: שדה דב — האוזנר 3, תכנית ל'. זיוה — אצ"ל 52.
חיפה: מזור — המגינים 97. קופ"ח הרמן, סמטת מוריעין, ק. מוצקין.
רחובות: הנגב — הרצל 196. אבנר גלעד — וייצמן 34, כס"ם (שבת). שואף — אחוזה 78, רעננה (מוצ"ש).

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101. רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — טל' 5781111; רמלה — טל' 054-21022; עפולה — טל' 5333; קרית־גת — טל' 051-881555; באר־שבע — טל' 057-74767; אשדוד — טל' 055-51333.

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב - בימים ב', ד', ו' - כירורגיה ופנימית, ילדים - כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב - בימים א', ג', ה' שבת - כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא - כל המחלקות - כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים - כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
שערי צדק - ילדים, פנימית, הדסה ע"כ - כירורגית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג., נשים.
שבת
ביקור חולים - ילדים, נשים, הדסה ע"כ - פנימית, כירורגית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג.

יד ביד - אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער - קו לנוער במצוקה
ירושלים – 02-243358
ת"א – 226027 (24 שעות)
חיפה – 04-229488 (11.00–20.00)
גליל מערבי – 04-922222
קו פתוח לחורים במצוקה בימי ב' ורה' – טל. 222782.
"קו פתוח" – אוזן קשבת לילדים ובני נוער 03-222723 (24 שעות)

רמת־גן

ארמון
כלבי הקש
חול: 9.40, 7.00
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.40 – 7.00

אואזיס
צבע הכסף
חול: 9.40 – 7.00 – 4.30
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.40 – 7.00

לילי
פלאטון
שישי – 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

רב גן 1
ג'ק פלאש המקפץ
חול: 9.45 – 7.25 – 5.00
שישי – 10.00
מוצ"ש: 9.45 – 7.25
תעתועי שחור הזקן
שבת – 11.00 בבוקר

רב גן 2
מכבסה יפהפיה שלי
חול: 9.40 – 7.00 – 4.45
שישי – 10.00
מוצ"ש: 9.40 – 7.00
מחדובים באהבה
שבת – 11.00 בבוקר

רב־גן 3
כולם נפלו על הראש
חול: 9.40 – 7.20 – 5.00
שישי – 10.00
מוצ"ש: 9.40 – 7.20
בילבי
שבת – 11.00 בבוקר

רב גן 4
ג'ושוע אתמול והיום
חול: 9.40 – 7.10 – 5.00
שישי – 10.00
מוצ"ש: 9.40 – 7.10
רובינזון קרוזו
שבת – 11.00 בבוקר

רעננה

אורות
חזיז ורעם
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.00

פתח־תקוה

היכל 1
פלטון
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
א. ב. ה': 9.30 – 7.00 – 4.15
ג': 7.00, 4.15
ד': 7.00 – 9.30

היכל 2
האוצר מארץ האש
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

היכל 3
חמים וטעים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.30

עפולה

מופתרון
בובה
מוצ"ש: 8.30
ב. ג. ד. ה: 8.30
שיר אשיר בגשם – א: 8.30

בת־ים

עצמאות
האוצר מארץ האש
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 9.30, 7.15, 4.30

הרצליה

היכל
האוצר מארץ האש
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

הבימה
התיאטרון הלאומי
מחר מוצ"ש 7.3
מירלה אפרת: 18.30, 21.30
ביבוף: 20.30

אורתז ניצחה, מילאנו נוצחה והכל יוכרע בשבוע הבא

מאת מוטי חביב

התקווה הישראלית לנצחון זאדאר באורתז לא התממשה אמש ואולם ההפתעה באה מכוון בלתי צפוי: טרסר מילאנו נוצחה במאדריד ועתה מצומקות מילאנו. מכבי תל־אביב ואורתז בראש הטבלה בשלב אחת יש מספר נקודות זהה — 15.

המצב המעניין בבית הגמר בגביע אירופה לאלופות מותיר את ההכרעה לשבוע הבא כשכל אחד משלושת המשחקים שנותרו הוא בעל משמעות. לא זכור עוד מקרה דומה שבמחזור הנעילה אין משחק פורמאלי.

מכבי תל־אביב וטרסר מילאנו תלויות אך ורק בעצמן. אם ינצחו הן תשחקנה בגמר. אורתז תשחק בגמר רק אם תנצח בקובנה את ז'אלגירים ואחת משתי הקבוצות — טרסר מילאנו או מכבי תל־אביב — תפסיד.

הנה כל האפשרויות לקראת מחזור הנעילה ובתוכנה נביא את המשחקים:
● מכבי תל־אביב בריאל מאדריד
● טרסר מילאנו תארח את זאדאר.
● אורתז תשחק בקובנה מול ז'אלגיריס

אם תנצחנה מילאנו, אורתז ומכבי יהיה הגמר ב־2 באפריל בלוזאן: מכבי תל־אביב — טרסר מילאנו.

אם תפסדנה כל השלוש שוב יהיה גמר: מכבי תל־אביב — טרסר מילאנו

אם תנצחנה שתיים מהשלוש תופענה המנצחות בגמר.

אם מכבי תל־אביב תנצח וטרסר ואורתז יפסידו יהיה הגמר: מכבי תל־אביב — טרסר מילאנו

אם טרסר תנצח ומכבי ת"א ואורתז יפסידו במשחקי החוץ יהיה הגמר: מכבי תל־אביב — טרסר.

אם אורתז תנצח וטרסר ומכבי תל־אביב יפסידו יהיה הגמר: אורתז — טרסר.

עובדה משמעותית אחת תהיה בשבוע הבא ביום חמישי. עקב הפרשי השעות באירופה תתחיל מכבי תל־אביב לשחק בשעה המאוחרת מכולם ואז תדע את שעליה לעשות. האם זהו יתרון פסיכולוגי? האם זהו חסרון? זאת נדע ביום חמישי בחצות.

אמש עמלה אורתז קשות עד שניצחה באולמה את זאדאר 69:73. במחצית היה יתרון הצרפתים גדול הרבה יותר — 26:43. בהמשך הקטינו היוגוסלבים ל־44:50, 52:57 ו־69:72 דקה לפני הסיום. עד לשריקה האחרונה הוסיפו הצרפתים נקודת עונשין. קרטר קלע 2 נקודות לאורתז, פטרנוביץ' 23 לזאדר.

מאדריד הדהימה את טרסר מילאנו במחצית הראשונה בסיומה הוליכה 35:63 יכולת משופרת של פרמייר הראתה טרסר אחרת אבל הנצחון נשאר במאדריד — 96:99. פרמייר קלע 33 נקודות לטרסר. ברנסון קלע 32 נקודות לריאל מאדריד.

עכשיו גם לטרסר מילאנו אסור להפסיד. אחרת...

הטבלה

1. טרסר מילאנו	9	729־764	15
2. מכבי תל־אביב	9	738־772	15
3. אורתז	9	728־725	15
4. זאדאר	9	725־734	13
5. ריאל מאדריד	9	804־780	12
6. ז'אלג'ריס קובנה	9	778־727	11

לכדורסלני מכבי תל־אביב לא היו אמש בעיות מיוחדות עם אליצור נתניה בחצי גמר הפליי־אוף הראשון והם ניצחו ★ מכבי חיפה גברה על בית"ר תל־אביב בפליי־אוף התחתון ★ ביום ראשון שלושה משחקי גומלין: אליצור נתניה – מכבי תל־אביב; הפועל חיפה – הפועל תל־אביב; הפועל גליל עליון – הפועל חולון ★ ביום שני בערך; בית"ר תל־אביב – מכבי חיפה.

ההפרש הגבוה בדיוק בסיום

מכבי תל־אביב — אליצור נתניה 74:87 (46:51)

מאת יצחק ויסהוף

משחק טאקטי מחושב של אליצור נתניה מתח אמש דקות רבות את שחקני מכבי ת"א. אולם כמעט כמו תמיד היה שייך הסיום לשחקני מכבי. ת"א שניצחו 74:87 לאחר יתרון זעום במחצית 46:51.

מכבי ת"א לא היטיבה לשחק, אך גם יכולת בינונית הספיקה לקווין מאגי, לי ג'ונסון וחבריהם לגבור על סגניתם מהעונה שעברה.

מאמנה של אליצור נתניה יוסי הררי ניסה מיגוון של שמירות אולם לעמיתו צבי שרף היו תשובות בדמותם של דורון ג'מצ'י בתחילת המשחק ובמחצית השנייה של מיקי ברקוביץ' שפיצחו את האיזורית הנתנייתית בסלי שלוש נקודות.

קארל נברסון, ג'ים ג'ונסטון, טרי פייר ווילי סימס היטיבו לשחק בפתיחה כשהוליכו 20:23, אולם כניסתו של מוטי ארואסטי במקום חן ליפין אירגן את משחק המכבים והתוצאה שהופיעה על הלוח היתה 34:44 בדקה הי"16. החלפתו של ברקוביץ' בהוואורד לאסוף איפשרה לאליצור לצמק עד להפסקה ל־51:46.

במחצית השניה צימקה אליצור ל־63:66, אך כאן החלו ליפין וברקוביץ' לברוח בסלי 3 נקודות — 67:73 (31), 72:83 (36) ובסיום 74:87.

קווין מאגי שהסתפק ב־24 נקודות קלט 8 כדורים חוזרים. חברו לי ג'ונסון קלע נקודה פחות (23) אך קלט 9 כדורים חוזרים.

בשורות אליצור בלט ג'ים ג'ונסטון עם 6 כדורים חוזרים ו־15 נקודות, כאשר הקלעי הבולט היה טרי פייר (17 נקודות).

דורון ג'מצ'י היה קלעי שלוש הנקודות הבולט במשחק (4 סלים: סה"כ 20 נקודות) ואילו ברקוביץ' קלע 3 סלי 3 (17 נקודות).

באליצור קלעו סימס, נברסון ומאלוביק סל אחד של 3 נקודות.

שתי הקבוצות איבדו מספר כדורים זהה — 15.

אירוע יוצא דופן אירע בדקה הי 36. קארל נברסון ביצע עבירה רביעית והוחלף. הכדורסלן לא קיבל את החלפתו ובעט בשעון 30 השניות. הכדורסלן שחום העור ספג צעקות רמות ממאמנו יוסי הררי שצעק עליו לשבת ולשתוק. כעבור חצי דקה שלח הררי את עוזרו משה וניפרסקי לבקש מנברסון לחזור לשחק. תחילה לא הסכים אך לבסוף התרצה.

שפטו דוד דגן ורמי פישר. לעיני 4000 צופים ביד־אליהו.

● קלעו למכבי ת"א: מאגי 24, ג'ונסון 23, ג'מצ'י 20, ברקוביץ' 17 וליפין 3.

● קלעו לאליצור נתניה: פייר 17, נברסון 16, ג'ונסטון 15, סימס 11, מאלוביק 7, ברכה 6 וגידנס 2.

השחקן המצטיין: לי ג'ונסון

פליי־אוף זה לא ליגה

מכבי חיפה — בית"ר תל־אביב 92:109 (47:57)

מאת יוסף הלוי

הליגה אינה פליי־אוף והפליי־אוף לא דומה לליגה. כך למדנו עד כה וכך היה אמש כשכדורסלני מכבי חיפה גברו על בית"ר ת"א 92:109 (47:57) אותם לא הצליחו לנצח פעמיים בליגה.

המשחק עורר עניין מועט. 400 הצופים היו עדים לשריקות המגוחכות של השופטים מנשה הרמן ורו ברונשטיין. לשיאם הגיעו השניים בדקה הי"22. מכבי חיפה הוליכה 49:61 ואז נשרקה עבירה רביעית דמיונית לחובת ג'ון פלאורס ומיד אחריה עבירה טכנית מוזרה. מכאן החלה להתנהל "הנהלת חשבונות" כאשר במשך חמש דקות נשרקו עבירות רק לחובת בית"ר ת"א.

ראינו גם דקות נאות של כדורסל שוטף בו בלטו בעיקר ריצ'י ג'ונסון (20 נקודות במחצית הראשונה), ארי רוזנברג ותומר שטיינהאואר המצויין במחצית השנייה.

בבית"ר היה משמכו ומעלה דוויט ג'ונס ואילו מלך הסלים רון דייוויס שקלע 31 נקודות התעורר רק בחמש הדקות האחרונות באשר חיפה הופיעה עם חמישה שחקני ספסל.

הפרש השיא היה 29 נקודות יתרון בדקה הי"32 — 57:86. אולם הפרש זה צומק עד לסיום ל־92:109.

המשחק נערך באולם רוממה שבחיפה.

● קלעו לחיפה: ג'ונסון 22, א. רוזנברג 21, שטיינהאואר 20, שלכטר 12, פלאורס 10, שפע 9, ירדן רוזנברג 7, גורדון 6 וגנדלמן 2.

● קלעו לבית"ר ת"א: דייויס 31, ג'ונס 21, הוואורד 10, סלינס 9, שטיין 8, קולהאס 7, חזוז 2, מוסקוביץ' 2 ווינברג 2.

השחקן המצטיין: תומר שטיינהאואר

יש מי שלוקח ריבאונד מלי ג'ונסון. זהו ג'ים ג'ונסטון מאליצור נתניה (שני מימין) שמתח את 210 הס"מ שלו מול הענק התל־אביבי. אך בסיום חייכו דורון ג'מצ'י (ראשון מימין), קווין מאגי (שני משמאל) ולי ג'ונסון שניצחו 74:87 בחצי גמר הפליי־אוף הראשון שנערך אמש ביד־אליהו. הגומלין ביום ראשון, באותו מקום. (צילום: אריה קנפר)

גראף — נאווראטילובה 2:6, 3:6

הטניסאית הגרמנית שטפי גראף בת הי"17 חוללה הפתעה בחצי גמר האליפות הגדולה בפלורידה כשניצחה את המדורגת ראשונה, מארטינה נאווראטילובה 6:3, 6:2.

היה זה נצחונה הראשון של גראף על נאווראטילובה המנוסה. שטפי גראף ניצלה את הרוח ההפכפכה ששררה במגרש והסתייעה גם במכות פתיחה שהפתיעו את מארטינה.

לפנות בוקר עמדו להתמודד בחצי הגמר השני האמריקנית כריס אוורט־לויד והצ'כית הנה מנדליקובה.

דרבי יוקרתי במנצ'סטר

כמה משחקים מסקרנים יתקיימו מחר במחזור הי"30 בליגה האנגלית בכדורגל. המוקד: הדרבי של מנצ'סטר.

מנצ'סטר־יונייטד, הנמצאת במצב טוב יותר בליגה (12), תארח באולד־טרפורד את מנצ'סטר־סיטי (17).

האלופה, ליברפול, תנסה לגמול במגרשה ללוטון על הפסדה בגביע. ארסנל תתארח בדרבי לונדוני אצל צ'לסי, וביום ראשון תארח ווטפורד את אברטון.

שאר המשחקים: צ'רלטון — וסטהאם; קובנטרי — שפילד־וונסדיי; ניוקאסל — אסטון־וילה; נוריץ' — וימבלדון; סאותהמפטון — לסטר; טוטנהאם — קווינס־פארק־ריינג'רס; נוטינגהאם — אוקספורד.

● משקולות

שיא עולמי בהרמת משקולות

הסובייטי אנטולי חראפטי, קבע אתמול שיא עולמי בהרמת משקולות, בתחרות בינלאומית שנערכה בלבוב שבאוקראינה.

חראפטי בן 23 הרים 233 וחצי ק"ג ובכך שבר את שיאו של הסובייטי ויקטור סולדוב משנת 1985 ושעמד על 233 ק"ג.

חראפטי התחרה במשקל עד 90 ק"ג.

● סיוף: אליפות הפועל לגברים ברומח ודקר תיערך מחר ב־10 בבוקר במכון־וינגייט.

● חתירה: אליפות הפועל בכל הגילאים תתקיים מחר ב־8.30 בבוקר בקיבוץ מעגן־מיכאל.

● טניס־שולחן: תחרות־האחווה המסורתית תיערך מחר ב־10 בבוקר בדלית־אל־כרמל.

● קט־סל: אליפות ההתישבות העובדת בקט־סל תתקיים מחר ב־10 בבוקר בתיכון אזורי באר־טוביה ובמדרשת־רופין וב־4 אחה"צ בתיכון אזורי בארות־יצחק.

● צעדת הגלבוע הי"21. למרחק 10 ק"מ תתבצע מחר ב־7 בבוקר ממרכז הגלבוע.

● ג'ודו: אליפות ישראל לבנים, עד גיל 21, תהיה מחר ב־11, בכל המשקלים, בקרית־הצעירים ברמת־השרון (מורשה).

● קשתות: "תחרות 70־90" לנבחרת ישראל תתקיים היום ב־2 בבית שרת בגבעתיים. באותו מקום תיערך מחר ב־10 בבוקר תחרות־ליאור בכל הגילאים.

● שייט: אליפות איזור הכנרת תיערך מחר ב־10 בבוקר.

הנוער — לוכסמבורג 17:21

● כדוריד

נבחרת הנוער של ישראל בכדוריד, המתכוננת למשחקי אליפות העולם שיערכו השנה ביוגוסלביה, גברה אמש במשחק ידידות באולם בית הספר במכון וינגייט על הנבחרת הלאומית של לוכסמבורג 17:21 לאחר 8:10 במחצית.

שחקני הנבחרת הישראלית הוליכו כבר בדקה הי"12 0:6. בדקה הנ"ג הוליכו ביתרון מבטיח 14:20.

בשורות הנבחרת בלט השוער גיא מרום מקרית־שרת/חולון עד שנפצע בדקה הי"37.

● שערים לנבחרת הנוער: קושניר 6, דיין 4, אקרמן 4, אלינב 2, ברויאר 2, פרובטר 2 ובלום 1.

שפטו גרוס וציבורין לעיני 150 צופים.

מחר, בשעה 4.00, באולם האוניברסיטה ברמת אביב יתקיים טורניר כדוריד בהשתתפות נבחרת לוכסמבורג, נבחרת הנוער ונבחרת אוניברסיטת תל אביב.

פליי־אוף לנשים בכדורעף – מחר

● פליי־אוף עליון: הפועל עין־החורש / עמק־חפר — הפועל בת־ים (שבת, 7.00); אליצור יבנה — אס"א באר־שבע (שבת, 7.00).

● פליי־אוף תחתון: הקריות קרית־חיים — הפועל כפר־סבא (שבת, 6.00); הפועל עמק יזרעאל — הפועל רמת־אביב (שבת, 6.30).

שבת־של־נופש לקבוצות הכדורגל במירוץ הליגה

הקבוצות הלאומיות: רק שלא יהיו הפתעות במשחקי הגביע

קבוצות הליגה הלאומית בכדורגל יכנסו היום ומחר למעגל משחקי הגביע כאשר קיימו התמודדויות בסיבוב השמיני. ללאומיות מצפות יריבות נחותות מליגות נמוכות יותר, שיבקשו, כמובן, להפתיע. רבות הקבוצות הבכירות תחלופנה על פני סיבוב זה ללא קשיים.

לעומת זאת ישתדלו קבוצות הליגה הארצית, ליגה א' והקבוצה היחידה מליגה ב' (הפועל באר־יעקב) לחולל הפתעות, המוסיפות עניין ומתח לגביע.

שלושה משחקים ייערכו כבר היום.

● מחזיקת הגביע, בית"ר ירושלים, לא תתקשה לחלוף מחר ב־2.30 בימק"א על פני משוכה נמוכה, כמו בית"ר חיפה מליגה א'. שופט: שלמה יוסף.

● הפיינליסטית, שמשון ת"א תצפין לנהריה, שם תיפגש עם בית"ר נהריה מהארצית (שבת, 2.30) כשהיא במוראל גבוה. השבוע זכתה שמשון בגביע־הטוטו וכעת נשואות עיניה לגביע־המדינה. עם האכילה בא התיאבון. בנהריה קשה לצפות להפתעה. שופט: חיים ליפקוביץ.

● מאבק מעניין צפוי ביבנה, כשקבוצת מכבי יבנה מהתחתית הלאומית, תארח בשבת ב־2.30 את המובילה בליגה הארצית, הפועל חולון. החולונים יבואו במטרה להפתיע אך נראה שהביתיות תקנה את הנצחון ליבנה. שופט: יהושע לויה.

● משחק מסקרן אחר יהיה בשבת ב־11.00 באיצטדיון טובוק בנתניה, כשסוגרת הטבלה הלאומית, בית"ר נתניה, תתמודד עם קבוצת־הצמרת של הפועל ירושלים. בסוף העונה יכולה להיווצר עובדה מעניינת: בית"ר נתניה תרד והפועל ירושלים תעלה... פרט פיקנטי: המאמן המצליח של הפועל ירושלים, שייע פייגנבוים, פוטר בתחילת העונה מבית"ר נתניה. שופט: עובדיה צבי.

● משחק נוסף בנתניה (שבת, 2.30), יפגיש את מכבי נתניה עם קבוצת הליגה הארצית של הפועל עכו. מכבי נתניה מועמדת לנצחון. שופט: יוסף שועי.

● הקבוצה הבלתי־מנוצחת ב־19 מחזורי הליגה הלאומית, בני־יהודה ת"א, תצא לרעננה למיפגש עם הפועל רעננה מליגה א' (שבת 2.30) אין להניח שרעננה תוכל לאיים על יריבתה הבכירה. שופט: יעקב ממן.

● דו־קרב ללא־אפשרות יהיה היום ב־2.30 בחדרה, בין שתי קבוצות התופסות מקום חמישי: הפועל לוד מהלאומית והפועל חדרה מהארצית. מי עדיף? שופט: צבי שריר.

● קבוצת הצמרת של הפועל כפר־סבא תתארח באיצטדיון וינטר (שבת, 12.00) במשחק עם קבוצת התחתית הארצית של הכח רמת־גן. תהיה זו הפתעה גדולה אם כפר־סבא לא תנצח. שופט: יצחק רוזנברג.

● משחק שני יהיה בוינטר (שבת, 2.30) כאשר בית"ר ת"א תארח את מכבי שעריים. שחקני בית"ר יצטרכו להכניע את שוערם המצטיין בעבר, אמיר ליברמן, הניצב בין קורות שעריים וישתדל להקשות על חבריו בעבר. שופט: יוסף דיאמנט.

● רבים משחקני מכבי והפועל פ"ת לשעבר מופיעים בשנים האחרונות בהפועל מרמורק מהליגה הארצית. היום ב־2.30 תארח מרמורק את מכבי פ"ת, כשלאורחים יתרון ברור. שופט: ראור סוהיל.

● קבוצת מכבי ת"א תשחק מחר ב־2.30 ברמלה עם קבוצת התחתית הארצית של בית"ר רמלה. האורחים לא יתקשו לנצח את הרמלאים. שופט: רחמים רינצ'י.

● חג בטייבה. קבוצת הפועל טייבה מליגה א', שהדיחה בסיבוב הקודם את הקבוצה הארצית של הפועל דימונה, תארח ב־2.30 את מכבי יפו מהליגה הלאומית. טייבה תשאף להפתיע. יפו תבקש להצליח יותר בגביע מאשר בליגה. שופט: יצחק בן־ייצחק.

● מאבק־קבוצות יהיה מחר ב־2.30 בטבריה, כשהפועל טבריה תארח את הפועל באר־שבע. האורחים מהנגב עדיפים על מארחיהם מהצפון. הפתעה? אולי. שופט: בני כהן.

● כדורגלני מכבי חיפה לא יתקשו, קרוב לודאי, לנצל היום ב־2.30 את האיצטדיון בקרית אליעזר ולגבור על יריביהם מהליגה הארצית, הפועל בית־שאן. בשורותיהם משחק הלל קפלן, מי שהופיע בעבר בקבוצה החיפנית. שופט: אריה פרוסטר.

● קבוצת הפועל ת"א תשחק מחר ב־2.30 באיצטדיון בלומפילד עם הפועל רמת־השרון מליגה א'. כדורגלנים רבים מהקבוצה התל־אביבית מצאו מקום בקבוצת רמת־השרון, שתילחם מול משה סיני וחבריו. שופט: סבי אלנקוה.

● מלאכה קלה צפוייה להפועל פ"ת שתארח מחר ב־2.30 את הקבוצה היחידה שנותרה מליגה ב', הפועל באר־יעקב. שופט: עמית קליין.

6.3.87

עיראק: 15 אלף אירנים נפלו בשבי

בגדאד. — עיראק הודיעה אתמול כי כוחותיה הדפו מיתקפה חדשה של האיראנים בקרבת עיר הנמל האסטרטגית באצרה. ובקרבות עקובים מדם נהרגו או נפצעו 15,000 מאנשי „המשמרות המהפכניים" האיראניים.

בהודעה מטעם הפיקוד העליון של הצבא העיראקי נאמר, כי ארבע דיוויזיות של „המשמרות המהפכניים" תקפו את העמדות העיראקיות מזרחית לבאצרה. „אולם התוקפים מוגרו כליל עד שעות הצהריים של יום ה'."

קודם לכן הודיעו האיראנים, כי כוחותיהם פתחו בהתקפות חדשות בקרבת באצרה, וכי בקרבות ליד „אגם הדגים", כ־10 ק"מ מזרחית לעיר, נהרגו או נפצעו 1,200 עיראקים.

כן נמסר בהודעה האיראנית, כי קרבות עזים התחוללו במשך הלילה גם בחזית החדשה שנפתחה בצפון־מזרח עיראק. האיראנים כינו את המתקפה שלהם באזור זה „כארבלא 9".

עיתון עיראקי מוסר, כי סעודיה הציעה לצדאם חוסיין להתיישב בסעודיה ולקבל קיצבה תמידית תמורת ויתורו על השלטון, כדרך ליישובה של מלחמת עיראק־אירן. העיתון, „אל־תיאר אל־ג'דיד", מוסר, כי את ההצעה הגיש לנשיא עיראק שליח של המלך פאהד, בעת שנשיא עיראק ביקר באחרונה במכה. (רע"ט, ע"ד ע"מ)

● דרום קוריאה שהגישה את בקשתה לארח את אליפות העולם ב־1994 הודיעה על פרישתה. עתה נשארו 6 מדינות ששיגרו את מועמדותם לארח את משחקי גביע העולם באותה שנה.

ישראל חובב טבע בע"מ
ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 26 לפקודת החברות (נוסח חדש) תשמ"ג - 1983, כי החברה שינתה את תזכיר ההתאגדות שלה כדלהלן: „2. המטרות שלשמן נוסדה החברה הן מסחר בניירות ערך ופעולות מימון אחרות".
דירקטוריון החברה

בריה"מ אופטימית: הסכם להגבלת החימוש — בקרוב

מוסקווה. — דובר משרד החוץ הסובייטי, גנאדי גראסימוב, הביע אתמול אופטימיות זהירה לגבי הסיכויים להשיג בהקדם הסכם בין מעצמות־העל בדבר סילוק הטילים הגרעיניים לטווח בינוני מיבשת אירופה.

גראסימוב אמר לכתבים, כי מוסקווה מציינת בקורת־רוח, כי קיבלה תשובות חיוביות כמעט מכל המדינות להצעה שהועלתה בסוף השבוע, בדבר הפרדת הנושא של הטילים לטווח בינוני משאר בעיות פירוק החימוש, מתוך תקווה להגיע במהירות להסכם.

כזכור, הציעו הסובייטים לסלק את הטילים לטווח בינוני מאירופה, בלי להתנות את הדבר בהטלת הגבלות על תוכנית ההתגוננות האמריקנית, המכונה „מלחמת הכוכבים". בעקבות זאת, הגישו הסובייטים הצעה מפורטת לוועידה לפירוק החימוש בז'נבה, ובתגובה הגישו גם האמריקנים טיוטת־חוזה משלהם, הדומה פחות או יותר להצעה הסובייטית.

„ניו־יורק טיימס" מסר אתמול, כי הנציגים הסובייטיים בשיחות ז'נבה הסכימו גם לעיקרון של עריכת ביקורת באתר, כדי לוודא שהסכם הגבלת החימוש אכן נשמר. עד כה נתקל המשא ומתן בקשיים בגלל המחלוקות סביב שאלת הביקורת.

גראסימוב אמר, כי ההצעות שהועלו ע"י האמריקנים בוועידת ז'נבה עולות בקנה אחד עם ההבנות שהושגו בין מנהיג בריה"מ מיכאיל גורבאצ'וב לבין הנשיא רייגן, בוועידת הפיסגה שלהם ברייקיאוויק, אשתקד. „תגובתנו הראשונה היא חיובית מאוד", אמר גראסימוב. „העניינים החלו לזוז והיינו רוצים להניע אותם במהירות. אבל אם נצליח בכך או לא — זאת שאלה שתתברר בעתיד".

שאלת הטילים לטווח בינוני נוגעת במישרין בארבע מדינות מערב־אירופיות — בריטניה, גרמניה המערבית, בלגיה ואיטליה. בתחומי המדינות הללו מוצבים 316 טילי־שיוט וטילים מסוג „פרשינג־2מ", בהתאם להחלטה שהתקבלה בנאט"ו ב־1979.

בתוך כך נמסר מז'נבה, כ בריה"מ הציגה ויתורים חדשים גם בעניין הנשק הכימי. בוועידת 40 המדינות לפירוק החימוש בז'נבה. הנציג הסובייטי הראשי בוועידה אמר, כי הכוונה היא לחתום על אמנה, שעל פיה יושמדו כל כלי־הנשק הכימיים וכל אמצעי הייצור שלהם בכל המדינות שיש להן כלי־נשק כאלה, לרבות ארה"ב ובריה"מ.

ההנפקות בנק ישראל מתחרות בצמודי מדד

מאת אלחנן הורוביץ

השבוע בלטה התחרות ההנפקות החדשות של בנק ישראל באיגרות החוב הצמודות למדד המחירים לצרכן.

אתמול ירדו כל מדדי השערים של המניות, חוץ מחיפושי נפט, שעלו ב־1.18%. ערך השוק של כל המניות ירד אתמול ב־0.24%, של המניות החופשיות — ב־0.45% ושל מניות ההסדר — ב־0.05%.

בסיכום השבועי עלה ערך השוק של כל המניות והאופציות ב־0.09%, בעוד שערך השוק של מניות ההסדר עלה ב־0.83%. לעומתן ירדו המניות החופשיות ב־0.70%. הירידה הגדולה ביותר — 6.3% — נרשמה השבוע במדד השערים של מניות חיפושי נפט. מניות חברות ביטוח איבדו 5.33% מערך השוק שלהן בסיכום השבועי.

ערך השוק של איגרות החוב הצמודות למדד ירד אתמול ב־0.01%, עקב היצע של 3.5 מיליון ש"ח. לצמודות לדולר היה ביקוש של 1.5 מיליון ש"ח וערך השוק שלהן עלה ב־0.89%.

הציבור הוציא אתמול 6 מיליוני ש"ח מקרנות הנאמנות, בעיקר ממתמחות במניות.

בהתחימות יותר זכו שתי ההנפקות הנוספות של איגרות החוב הצמודות למדד המחירים לצרכן, שבנק ישראל הציע אתמול לציבור בערך נקוב כולל של 50 מיליון ש"ח. לאיגרות החוב מסוג „שגיא" ל־5 שנים במחיר מינימום של 94% מערכן הנקוב של 25 מיליון ש"ח — נתקבלו הזמנות בסך 125 מיליון ש"ח ונמכרו ב־96.5% מערכן הנקוב. לאיגרות החוב מסוג „גליל" בערך נקוב של 25 מיליון ש"ח ל־10 שנים במחיר מינימום של 88% — נתקבלו הזמנות בסך 70 מיליון ש"ח ונמכרו ב־90.5% מערכן הנקוב.

סל המטבעות ירד אתמול ב־0.06 אג' ל־1.6787 ש"ח, בעוד ששער הדולר היציג עלה ב־0.07 אג' ל־1.6180 ש"ח. דולר נוסעים היה 1.9135 ש"ח. הדולר השחור נע בין 1.59 ל־1.60 ש"ח.

בשוק המניות ירדו אתמול 145 שערים, לעומת 97 שעלו ו־141 שנשארו בלי שינוי. מהם ירדו 21 ב־5% ויותר ו־13 עלו ב־5% ויותר.

גלגלי הבורסה

לא היו „מוכרים בלבד" ולא „קונים בלבד". ב־38 ניירות ערך היתה הפסקת מסחר.

המחזור בשוק המניות הסתכם ב־15.2 מיליון ש"ח, מזה 2.3 מיליון ש"ח במניות ההסדר. המניה הפעילה ביותר היתה של בנק הפועלים ע"ש, שהמחזור בה בלבד הגיע ל־809 מיליון ש"ח.

במניות ההסדר עלו ב־%: הפועלים מ' — 0.8; המזרחי ש' — 0.2; המזרחי מ' — 0.1. לעומתן ירדו ב־%: הפועלים מב' — 0.1; כלל — 0.1; אי.די.בי רג' — 0.3; אי.די.בי ב' — 0.5; איגוד רג' — 0.3; דיסקונט ב' — 0.4. לפועלים ע"ש היה ביקוש גדול, שסופק ללא שינוי בשער. תשואותיהן השנתיות במונחים דולריים נעו בין 17.49% (הפועלים ש') ל־17.85% (הפועלים מ'), בכלל — 17.66%, הפועלים מ' — 17.80%, המזרחי ש' — 17.85%.

במניות הבנקים המסחריים שמחוץ להסדר עלו ב־%: כללי מ"ר 1 — 0.9; הספנות 0.5 — 2.0. לעומתן ירדו ב־%: הספנות 0.1 — 0.3; הבינלאומי — 0.2; פי בי — 2.7.

ילד נמצא חסר הכרה במקרר

מאת זהבה מוזס, כתבת „על המשמר"

יניב גר בן 5 משכונת עזרא בת"א נמצא אתמול כשהוא מחוסר הכרה בתוך מקרר עזוב בחצר.

הילד יצא אתמול אחה"צ לשחק ומשבושש לחזור לביתו הזעיקו הוריו שכנים וכוחות משטרה לסייע בחיפושים אחריו.

סמוך לשעה 7.30 מצא אחד השכנים שהצטרף לחיפושים שני מקררים עזובים בחצר בשכונת עזרא. השכן החליט לבדוק ומצא באחד מהם את יניב כשהוא מחוסר הכרה.

צוות נט"ן שהוחש למקום ביצע בילד טיפול החייאה והעבירו לביה"ח הדסה משם נמסר, כי אין חשש לחייו.

בריטניה התירה שימוש בתרופה חדשה נגד האיידס

לונדון. — ממשלת בריטניה העניקה אתמול תקווה חדשה לחולי איידס, בהעניקה רישיון לשימוש בתרופה חדשה נגד המחלה.

מדובר בתרופה, שהוכיחה עצמה בניסויים כמסוגלת להאריך את חייהם של החולים ע"י בלימת התפתחותו של נגיף האיידס.

שר הבריאות, נורמן פאולר, הודיע אתמול, כי חברת התרופות „וולקאם פונדיישן" קיבלה רישיון להפיץ את התרופה החדשה, הנושאת את השם דיאוקסיטימידין, או בקיצור איי.זט.טי., והיא ידועה גם בשם רטרוביר.

התרופה אינה מסוגלת לרפא חולי איידס וגם לא למנוע הידבקות במחלה. אולם ניסויים הראו שהיא מסוגלת לבלום את הסימפטומים של המחלה ולהאריך את חיי החולים על־ידי מניעת רבייתו של הנגיף בגוף החולה.

חללית בת 18 שנה הוכרזה — „מתה"

מאונטיין וויו, קליפורניה. — החללית „פיוניר 9", שסבבה במסלול סביב השמש קרוב לעשרים שנה, הוכרזה אתמול ע"י סוכנות החלל האמריקנית (נאס"א) למתה סופית.

החללית, שמשקלה 67 ק"ג, שוגרה ע"י נאס"א ב־8 נובמבר 1968 ונועדה לשדר נתונים לכדור הארץ במשך שישה חודשים בלבד, אולם בניגוד לצפוי, המשיכה לשדר עד 18 במאי 1983, ומהנדסי מרכז המחקר של נאס"א עשו מאז נסיונות חוזרים ונשנים להחיותה — אך לשווא.

„אנחנו מצטערים שאיבדנו את פיוניר 9, אבל כנראה שיומה הגיע," אמר המהנדס רוברט ג'קסון.

מנהיגי „פעולה ישירה" מואשמים ברצח נשיא „רנו"

פאריס. — ארבעת מנהיגי ארגון הטרור הצרפתי „פעולה ישירה", שנלכדו ב־21 בפברואר, הואשמו אתמול ברצח ובשותפות ברצח נשיא חברת המכוניות „רנו", שנורה למוות ב־17 בנובמבר 1986 בפאריס.

הארבעה זוהו ע"י שלושה עדי־ראייה, שהיו נוכחים בעת הרצח. שתי הנשים שבין ארבעת העצורים, נטלי מניגון וז'ואל אוברון, הואשמו ברצח עצמו, ואילו שני הגברים, ז'אן־מארק רויאן וז'ורז' סיפרייאני, הואשמו בשותפות ברצח.

בהמשך החקירה, מתכוונת המשטרה לבדוק אם היו הארבעה מעורבים גם ברציחתו של גנראל גנה אודראן, מנהל המחלקה לעניינים בין־לאומיים במשרד ההגנה הצרפתי, שנרצח בינואר 1985 באחד מפרברי פאריס. ארגון „פעולה ישירה" נטל על עצמו את האחריות למעשה. (ע"צ)

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 10/87 שהתקיימה ביום 5.3.87 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך — 180,000.00 ש"ח זכה המספר 775932.

הפרס המצטבר בסך 400,000.00 ש"ח יתחלק בהגרלה הקרובה. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 280,000.00 ש"ח (כולל צבירה). מינימום פרס ראשון 180,000.00 ש"ח.

בסך — 12,000.00 ש"ח זכה המספר: 629236. בסך — 6,000.00 ש"ח זכו המספרים: 338441, 768900.

בסך 300.00 ש"ח זכו המספרים: 000774, 096857, 128797, 146028, 218515, 228644, 232338, 269827, 274221, 301969, 372488, 382806, 414962, 416198, 428817, 458846, 491693, 540367, 542441, 586667, 592214, 598298, 612277, 631006, 635137, 642918, 682233, 707582, 717272, 764668, 837668, 877111.

בסך — 150.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 3270, 7291.

בסך — 25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 517, 705.

בסך — 16.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 059, 395, 950.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 3 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך — 5.00 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 019, 068, 100, 107, 178, 187, 332, 334, 339, 346, 379, 419, 423, 435, 524, 632, 713, 825, 834, 840, 853, 892, 900, 903, 933, 974.

בסך — 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 01, 06, 13, 23, 24, 30, 38, 39, 41, 42, 43, 47, 48, 51, 52, 60, 61, 62, 68, 69, 71, 82, 84, 90, 93.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 5.3.87

	היחידות	בנקנוטים: קניה	בנקנוטים: מכירה	העברות והמחאות: קניה	העברות והמחאות: מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1			1.6687	1.6895	1.6787
דולר אמריקני	1	1.57	1.65	1.6080	1.6280	1.6180
מרק גרמני	1	0.86	0.90	0.8748	0.8858	0.8794
לירה שטרלינג	1	2.48	2.60	2.5229	2.5544	2.5362
פרנק צרפתי	1	0.25	0.27	0.2624	0.2657	0.2643
ין יפאני	100	1.02	1.07	1.0445	1.0575	1.0517
גילדן הולנדי	1	0.76	0.80	0.7749	0.7846	0.7789
פרנק שווייצרי	1	1.02	1.07	1.0354	1.0483	1.0431
כתר שבדי	1	0.24	0.26	0.2487	0.2518	0.2505
כתר נורווגי	1	0.23	0.24	0.2304	0.2333	0.2319
כתר דני	1	0.23	0.24	0.2321	0.2349	0.2336
מרק פיני	1	0.34	0.36	0.3546	0.3590	0.3571
דולר קנדי	1	1.18	1.24	1.2052	1.2203	1.2128
דולר אוסטרלי	1	1.05	1.13	1.0917	1.1054	1.0992
ראנד דר' אפריקני	1	0.53	0.78	0.7753	0.7850	0.7800
פרנק בלגי	10	0.41	0.43	0.4221	0.4274	0.4247
שילינג אוסטרי	10	1.22	1.28	1.2411	1.2566	1.2498
לירה איטלקית	1,000	1.21	1.28	1.2312	1.2466	1.2375

צו יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה) (מחירים מרביים למספוא) (מס' 7) התשמ"ז — 1987

בתוקף סמכותנו לפי סעיף 7(א) (1) לחוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה), התשמ"ו—1985, אנו מצווים לאמור:

בצו זה „מע"מ" — מס ערך מוסף כמשמעותו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו—1975.

המחיר המרבי בשקלים חדשים לטון מספוא בתפזורת, המפורט להלן בטור א' יהיה כמפורט לצדו בטור ב':

טור א' סוג המספוא	טור ב' המחיר לא כולל מע"מ
סורגום	175
שעורה	150
תירס	170
כוספת סויה — 44% חלבון	373
סובין חיטה	115
קמח דגים — 72% חלבון	1000
שמן סובסטוק	500
גרגירי חיטה מיובאים למספוא	158
תירס נטול נבטים	165
תירס נטול נבטים גרוס	160
תורמוס	290

צו יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה) (מחירים מרביים למספוא) (מס' 6) התשמ"ז—1987
תחילתו של צו זה ביום ה' אדר התשמ"ז (6 במרס 1987)

משה נסים, שר האוצר
אריה נחמקין, שר החקלאות

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
המועצה הארצית של קופת־חולים

ישיבת המועצה הארצית תתקיים ביום ראשון ז' באדר תשמ"ז — 8.3.87 בשעה 16.00 באולם הישיבות בבית ההנהלה המרכזית של קופת־חולים רחוב ארלוזורוב 101 תל־אביב.

סדר היום:
1. תקציב קופת־חולים לשנת 1987/88 — פותחת פרופ' ח. דורון — יו"ר ההנהלה המרכזית.
2. שונות.

א. מויאל
יו"ר המועצה הארצית

צוותא לתרבות מתקדמת
אבן גבירול 30 ת"א, טל: 250156/7
הקופה פתוחה: 11.00–13.00, 19.00–20.30

תיאטרון
„הקונטרבס" — הערב 6.3 ב־21.30 'בצוותא הקטנה'
„רקוויאם למהפכה קטנה" — הערב 6.3 ב־22.00
„קידוש" — מוצ"ש 7.3, א' 8.3, ב' 9.3 ב־20.30
„החילוני האחרון" — ד' 11.3, ה' 12.3 ב־20.30
„בעלי שיקספיר" — ה' 12.3 ב־22.00

אירועים מיוחדים
על „תפיסתו הבטחונית של בן־גוריון" ישוחח ד"ר מאיר פעיל יום א' 8.3 ב־16.30
„מאיוב עד בראשית" — עם פרופ' ישעיהו ליבוביץ יום ב' 9.3 ב־16.30
„מרתון חילוני" — ערב מאמץ חילוני — ד' 11.3 ב־22.30

פנטזיות רוק
עם: מוני כהן, אריה מוסקונה ואהוד בנאי
„לא להחמיץ, ראיתי פעמיים אבוא גם בשלישית" (עמוס אורן „ידיעות אחרונות")
„זו אופרת רוק מעולה" (ויואב קוטנר, „קול ת"א")
יום שלישי 10.3 ב־22.00

מוסיקה
„הקמבריג' באסקרס" — רסיטל לתזמורת — היום 6.3 ב־15.00
שחרית 11:11 רביעיות הפסנתר הישראלית — שבת 7.3 ב־11.00

בידור
מנחם זילברמן — „ערב ללא אשתי" — הערב 6.3 ב־24.00
רוני ידידיה — „השירה עובדת" — מוצ"ש 7.3 ב־22.30

בצוותא מוצגת תערוכתו של אלן ברדה.

הורס מבנה בלתי חוקי בכפר קאסם

מאת ניצה רייכמן

אנשי מינהל מקרקעי ישראל בסיוע כוחות גדולים של המשטרה ו[illegible] הגבול הרסו אתמול מבנה בלתי חוקי בכפר קאסם. המבנה בין [illegible] החדרים הוקם על־ידי תושב [illegible] בשנת 1979 על שטח של 13 [illegible] השייך למינהל מקרקעי ישראל.

המינהל ניהל מאבק משפטי [illegible] של האיש, אייני טהא. [illegible] החודשים האחרונים נדחה ערעורו [illegible] והוחלט לבצע את צו ההריסה.

המבנה לא היה מאוכלס וההריסה [illegible] ללא תקלות

כונסי הנכסים: בפי"ט נוהלו ספרים כפולים

בחברת הברוקרים פי"ט נוהלה מערכת ספרים כפולה ואף משולשת בטרם נמסרה לניהולם של כונסי־נכסים. וזאת כדי להונות ולהוליך שולל את גופי הביקורת למיניהם. כולל הבורסה לניירות־ערך ורואי החשבון של פי"ט — כך נאמר בבקשה למתן הוראות שהגישו אתמול כונסי הנכסים לבית־המשפט המחוזי בתל־אביב.

בבקשה שהוגשה ע"י עו"ד מיכאל שפיגלמן נאמר, כי כונסי הנכסים של פי"ט וחברות הבת שלה מונו במארס 1986, ומאז הם עוסקים, ביחד עם רואי־חשבון ועוזרים אחרים, בניהול החברה, הכנת תביעות ובקשות לבית־המשפט ולימוד החומר הסבוך של החברות.

במהלך העבודה התברר, כי היתה בחברה מערכת ספרים כפולה ומשולשת למטרות הונאת הגופים השונים, כך שלא ניתן היה לסמוך על המידע אשר נאגר בשעתו במחשבים של פי"ט. לפיכך נאלצו רואי החשבון „לבנות" הנהלת חשבונות מבראשית, ועל־פי כמות הפעולות העצומה מדובר, באלפי פעולות מדי שנה — נטען. כמו־כן נתבקשו רואי־החשבון לספק לכונסים נתונים כספיים ופיננסיים מסובכים, בהתייחס לזכויות למניות, למניות הקיימות ולמניות שנעלמו וכיו"ב.

לפיכך, מבקשים כונסי הנכסים מבית־המשפט שיאשר להם רכישת מחשב י.ב.מ. מסוג מסויים, שיאפשר להתגבר על הפעולות הרבות ותהא לו משום תרומה מכרעת לעבודתם ולייעול הליכי הפירוק.

הכונסים מציינים עוד, כי עלות המחשב הזה הינה זעירה בהתחשב בסכומי העתק המעורבים בפירוק של חברת פי"ט ובנותיה.

הבקשה תידון בשבוע הבא. (עתים)

מפלגת הפועלים המאוחדת — המרכז

לוח פעילות שבועית מה־6.4 — 11.4.87

מחלקת ההסברה

יום ו' — 6.3
סניף אילת — 18.00 — דב פלג — מועדון גימלאים.

יום שבת — 7.3
סניף אילת — 10.00 — דב פלג — אסיפת סניף.
סניף ראשון־לציון — 10.30 — פנחס תגין — מועדון יידיש.
סניף רמת־גן־גבעתיים — 11.00 לפנה"צ — ד"ר יהושע רש — שחרית שבת — רמת־יצחק.
סניף נצרת — 12.30 — וולדי מורג — מפגש פעילים.
סניף כפר־סבא — 20.30 — דודו פרי — לשעבר מפקד כלא רמלה.
חולון — מתנ"ס — 20.30 — ח"כ חייקה גרוסמן — פנל — יהודי כהלכה.

יום א' — 8.3
סניף באר־שבע — 8.30 — ח"כ אמירה סרטני — יום בישוב.
חיפה — 16.00 — „הפורום לענייני האמל"ע" — בהשתתפות: ח"כ יאיר צבן, דוד רובנס — בצ'ילה היום.
סניף באר־שבע — 18.00 — מוריס כלפון — כנס מזכירי סניפי הדרום.
סניף אשקלון — 19.30 — חנן ארז, וולדי מורג — מזכירות הסניף.

יום ב' — 9.3
קיבוץ נעתון — 09.00 — אירוח תלמידי „בית הפקיד".
חיפה - ביה"ס „בשמת" — 10.00 — אמדי רון — מפגש תלמידים.
ראשון־לציון — 18.00 — נתן בקלר.
סניף ירושלים — 19.00 — וולדי מורג — מזכירות סניף.
סניף תל־אביב — 19.00 — אילן גילאון, אבי שיין, מזרחי, אריה צוקר — מזכירות סניף.
סניף קרית חיים — 19.00 — רעיה דעיג — אסיפת חברים.
סניף חיפה — 20.00 — דני פלג — נוער מפ"ם.
קיבוץ גת — 21.00 — נחום שור, משה סוקר, הנרי אלקסלסי, חוגי בית.

יום ג' — 10.3
קיבוץ משמר העמק — 9.00 — אירוח ביה"ס התיכון „מזור".
סניף רמת־גן־גבעתיים — 10.00 — ד"ר יהושע רש — מועדון ותיקים.
ירושלים — כנסת — 10.30 — ח"כ חייקה גרוסמן — מפגש עם ותיקי חיפה.
נווה הקבה"א — 15.00 — אמל"ע — דיון „אנקואנטרו".
סניף [illegible] — 16.30 — ג'מאל בנעו, יוסי מרציאנו — חוג בית.
סניף אשבל — 18.00 — אילן גילאון — חוג בית.

ב„צוותא" — ירושלים
ביום ג' 10.3 ב־20.30
ערב עיון לזכרו של אנואר נוסייבה
בהשתתפות: ח"כ אלעזר גרנות, ח"כ ויקטור שם־טוב, חנא סניורה, סרי נוסייבה, איתן מלניק — מנחה.

סניף רמת־גן־גבעתיים — 18.00 — דב ברניר — 100 שנה להולדת בן־גוריון
סניף חולון — 19.30 — וולדי מורג — מזכירות הסניף.
קיבוץ שדה־יואב — 21.00 — פרויקה מירה דינת — יש שאלות.
קיבוץ שער־העמקים — 21.30 — חנן ארז — שער העמקים.

יום ד' — 11.3
במרכז — בשעה 13.00 — ישיבת מליאת מחלקת אירגון
במרכז — בשעה 16.00 — ישיבת מזכירות. סדר היום יפורסם בנפרד
קיבוץ רחובות — בשעה 17.00 — אברהם שנקר — מועדון ותיקים.
קיבוץ נחלים — 19.30 — חנן ארז — אסיפת חברים.
„צוותא" תל־אביב — 22.00 — ח"כ חייקה גרוסמן — מרתון חילוני של „עמותת נפגעי חזרה בתשובה"

מתבטל המפגש אחד לאחד — שנועד ל־7.3 בכפר מנחם

סמינר דור ההמשך של מפ"ם ב־3.4.87 בגבעת־חביבה — מפגש חברותי־פוליטי־ארגוני. לקבלת פרטים לפנות לנעמי ריפתין, יוסי מרציאנו — במרכז.

איגוד מקצועי

יום ה' — 5.3
במרכז — 16.00 — נתן בקלר, נעם מן — תא עובדי קופ"ח הוועדה המקצועית.

יום א' — 8.3
נעם מן — סיור במפעלים — יקנעם, דלית אל־כרמל, מילואות, שבי־ציון, חיפה.

יום ב' — 9.3
ועד הפועל — 8.30 — אפרים ז'ילוני, דב אלקנתי — פורום רכזי איגודים מקצועיים.
במרכז — 15.30 — אפרים ז'ילוני, שולה ברקן, נעמי ריפתין, דב אלקנתי — תא אחים ואחיות.

יום ג' — 10.3
ועד הפועל ת"א — 10.00 — חיים כמיל, דב אלקנתי — תא מתכת־חשמל.
סניף תל־אביב — 16.30 — חיים סרור — תא המשביר.

עיתונאי מתחזה הוליך שולל נבחרי ציבור

מאת זהבה מוזס, כתבת „על המשמר"

צעיר תושב ראשון־לציון חשוד בכך שהוליך שולל את ראש עיריית רחובות, חברי מועצת העירייה ועורכי מקומונים, תוך שהוא מתחזה לכתב גלי צה"ל.

נגד הצעיר, דוד נזר בן 24, הוגשה תלונה במשטרת רחובות על־ידי ארי מילשטיין ממערכת גלי צה"ל.

דוד נזר נעצר בעבר ונשלח למאסר בגין התחזות, גניבת מסמכים סודיים ביותר מצה"ל והוצאת כספים במירמה מבנק.

הוא נעצר במאי 82' בבית־משפט השלום בתל־אביב לאחר שנמצאו ברשותו מסמכים סודיים ביותר שנגנבו מצה"ל, לרבות יומן טיסות מבצעי משוכפל המצוי רק בידי מפקדים בדרגים הגבוהים ביותר. המתחזה נעצר כשהוא לבוש במדים ועוטר בדרגות סמל ראשון. ברשותו נמצאה תעודת חוגר שקיבל במירמה מהשלישות הראשית, כן נמצאו תעודות בטחון שדה שהיקנו לו אפשרות לערוך תחקיר בטחוני בכל בסיס צבאי, אישורי כניסה לכל הבסיסים הסודיים של צה"ל, חותמות מזוייפות וטפסים צהליים ריקים.

בחודש יולי 86' נידון נזר על־ידי שופט בית־משפט השלום ברחובות, ישעיה ניסים, לחצי שנת מאסר ושנה על תנאי בגין התחזות לעיתונאי והוצאת כספים במירמה מבנק המזרחי בראשון־לציון.

הצעיר התחזה לכתב „העולם הזה" ו„ישראל שלנו" וקיבל חומר מהמשטרה במשך מספר חודשים. כן נהג להציג עצמו ככתב עתי"ם והתלווה לסיור ועדת הפנים של הכנסת במחנות מעשיהו. בחודש נובמבר 1985 פתח חשבון בבנק המזרחי ומשך כספים מהבנק בטענה שסכום כסף גדול אמור להיכנס לחשבונו. על עבירות אלה הוא נשפט ונשלח, כאמור, למאסר.

לאחר שהשתחרר מהכלא חזר הצעיר לסורו ושיטה בראש עיריית רחובות ובנבחרי הציבור בעיר בהציגו עצמו ככתב גלי צה"ל באיזור השפלה.

משנודע הדבר למערכת גלי צה"ל הוגשה תלונה במשטרה. אך החשוד טרם נעצר.

נמשכים החיפושים אחר הנעדרת מחצור הגלילית

צוות חקירה מיוחד שהוקם במשטרת ראש פינה ממשיך לחקור את נסיבות היעלמה של אסתר שרון (20), שנעלמה לפני כעשרה ימים מביתה בחצור הגלילית ומאז נעלמו עקבותיה.

בני המשפחה חוששים לגורל בתם, מאחר שהיא סובלת ממחלת הנפילה והיא זקוקה בדחיפות לתרופות.

בני המשפחה בודקים האם בתם פנתה למוסד רפואי במרכז הארץ, כדי לקבל שם תרופות נגד המחלה ממנה היא סובלת.

בני המשפחה פנו אתמול בקריאה נרגשת אל בתם שתחזור הביתה בלי חשש.

כל היודע פרטים על מקום הימצאה של אסתר מתבקש להתקשר למשטרת ראש־פינה, טל. 06־937444־5 (עתים)

אסתר שרון — נעדרת

● טקס קריאת אגף המיון והמרפאות החוץ לילדים, במרכז הרפואי רמב"ם בחיפה, על שם ניצולת השואה מרים טירנגיל ז"ל, נערך אתמול.

האגודה להבנה בין דתית בישראל | מרכז מרטין בובר של האוניברסיטה העברית | המכון ללימודים ערביים בגבעת חביבה

הננו שמחים להזמינכם לטכס הענקת הפרס השנתי ע"ש גבריאל שטרן ז"ל
למר עטאללה מנצור
(חבר מערכת „הארץ" וכתב העתון בגליל)
הטכס יתקיים ביום ראשון ז' באדר תשמ"ז 8.3.87 בשעה 16.00 באולם „עלן" בגבעת חביבה
בתוכנית: דברים לזכרו של גבריאל שטרן ז"ל
דברים לכבודו של חתן הפרס
הרצאה: מר עטאללה מנצור — אמצעי תקשורת ודו־קיום בין יהודים וערבים בישראל
הוועדה המארגנת

בפלילים

קטין נמלט מבית המעצר באבו־כביר

מאת זהבה מוזס, כתבת „על המשמר"

קטין בן 17 מרמלה נמלט שלשום בערב מבית המעצר באבו־כביר והמשטרה פתחה בחקירה לאיתורו ולבדיקת נסיבות הימלטותו.

הקטין נמלט לפני זמן מה ממוסד לנערים חוסים וכשנלכד הועבר לאבו־כביר, שגם משם הצליח להימלט.

לפני מספר חודשים נמלט מבית המעצר באבו־כביר „האנס מרמת־גן" דני כץ ובעקבות זאת מונה קצין בודק שהגיש את המלצותיו ובהתאם להן בוצעו שינויים בבית־המעצר. למרות זאת הצליח הקטין להימלט שלשום.

עוברי אורח לכדו חשוד בגניבת תכשיטים

מאת אשר שילוני, כתבנו בחולון

צעיר בן 17 מחולון, החשוד בגניבות שיטתיות של מגשי תכשיטים מחנויות, נלכד אתמול בצהריים על־ידי עוברי אורח בשעה שברח מחנות תכשיטים ברחוב אילת 36 בחולון.

הצעיר נעצר על־ידי המשטרה והרכוש הוחזר לבעליו.

בחקירתו הודה החשוד, כי נהג להיכנס לחנויות תכשיטים ולבקש צמיד זהב, ובשעה שהסוחרים היו מראים לו מוצגים שונים, היה חוטף את המגש עם התכשיטים ונמלט.

בשיטה זו פעל על־פי החשד בחנות ברחוב וייצמן בחולון, משם גנב בתחילת פברואר שלושה צמידי זהב. בחנות ברחוב סוקולוב בחולון אירעה לו על־פי החשד „תאונת עבודה", כאשר במנוסתו נפלו רוב הפריטים מהמגש שבידו ונותרו בידיו „רק" חמישה צמידים.

למיגדלה ולמשפחה
אתכם באבלכם על מות
האחות
קיבוץ שובל

להילדה ולמשפחה
אתכם באבלכם על מות
האב
קיבוץ שובל

לאליסיה ויינר ומשפחתה
תנחומים במות
האב
קיבוץ ניר־דוד (תל־עמל)

לדוביק, עדה וכל המשפחה
אתכם בצער ובאבל
על מותה של
שרה היקרה
רוניה ואברהם

לבני המשפחה
ולקיבוץ המעפיל
אתכם באבלכם במות
אריה באואר־לייבלה
בית מעברות

לדוביק גן ולכל המשפחה
אתכם באבל במות
האם
דו"ש כ"ח — סמינר אפעל